

๗๗ ปี วันสันติภาพไทย

เตียง ศิริขันธ์
ขบวนการเสรีไทย
สกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ธรรมวินทร

เตี๋ยง คีรีขันธ์ ขบวนการเสรีไทยสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ธรรมวินทร

๗๗ ปีวันสันติภาพไทย เตียง ศิริขันธ์ ขบวนการเสรีไทยสกลนคร

ผู้เขียน : ปรีชา ธรรมวินทร

ISBN 978-616-488-337-6

พิมพ์ครั้งแรก : พ.ศ. ๒๕๔๗ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : พ.ศ. ๒๕๕๓ สำนักพิมพ์แม่คำผาง

พิมพ์ครั้งที่ ๓ : ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

จำนวน : ๑,๐๐๐ เล่ม

ที่ปรึกษา : เกศินี วิฑูรชาติ, สุรรัตน์ ทิรชภาภิบาล

บรรณาธิการ : กษิติศ อนันตนาธร

จัดรูปเล่ม : นริศรา สายสงวนสัตย์

ออกแบบปก : พรเฉลิม รัตน์ไตรภพ

ตรวจทาน : ผจกรักษ์ ชำเจริญญ

• ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ปรีชา ธรรมวินทร.

๗๗ ปี วันสันติภาพไทย : เตียง ศิริขันธ์ ขบวนการเสรีไทยสกลนคร. -- พิมพ์ครั้งที่ ๓. --
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๕.

๑๔๔ หน้า.

๑. เตียง ศิริขันธ์, ๒๔๕๒-๒๔๙๕. ๒. สงครามโลก, ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๕ -- งานใต้ดิน --
ไทย. ๓. เสรีไทย. I. ชื่อเรื่อง.

๙๒๓.๒๕๙๓

ISBN 978-616-488-337-6

จัดพิมพ์โดย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒ ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

www.tu.ac.th

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๙๙ หมู่ ๑๘ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๑

www.thammasatprintinghouse.com

๗๗ ปีวันสันติภาพไทย
เตียง คิริขันธ์
ขบวนการเสรีไทยสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ธรรมวินทร

กษิติศ อนันตนาธร
บรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในวาระ ๗๗ ปี วันสันติภาพไทย
๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

คำปรารภ	๖
คำนำ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓	๘
ฉบับพิมพ์ครั้งแรก	๑๑
บทนำ	๑๓
บทที่ ๑ การเกิดขบวนการเสรีไทยสกนคร	๒๑
นายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยสกนคร	๒๒
บทบาทผู้นำเสรีไทยสายอีสาน	๓๓
อุดมการณ์ของเสรีไทยสกนคร	๓๗
การก่อตั้งขบวนการเสรีไทยสกนคร	๔๐
และการจัดหาสมาชิก	
บทที่ ๒ การเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยสกนคร	๔๙
ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒	
การจัดตั้งค่ายเสรีไทยในจังหวัดสกนคร	๕๐
ปฏิบัติการทางทหารของเสรีไทยสกนคร	๗๓
ปฏิบัติการสื่อสารของเสรีไทยสกนคร	๘๘
บทบาทของเสรีไทยผู้หญิง	๙๐
ปฏิบัติการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเมื่อสงครามโลกสงบ	๙๓
การเข้าร่วมพิธีสวนสนามของพลพรรคเสรีไทย	๙๕
ที่กรุงเทพฯ	

บทที่ ๓ บทบาทการเคลื่อนไหวของสมาชิก	๑๐๑
เสรีไทยสกลนครหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒	
การสนับสนุนขบวนการกู้ชาติในประเทศเพื่อนบ้าน	๑๐๒
การต่อต้านรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐	๑๑๔
บทสรุป	๑๒๙
บรรณานุกรม	๑๓๖

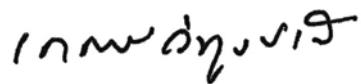
คำปรารภ

งานวันสันติภาพไทยเป็นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดขึ้นต่อเนื่องมาทุกปี เพื่อรำลึกถึงการปฏิบัติหน้าที่รับใช้ชาติ การพิทักษ์ปกป้องเอกราชและอธิปไตยของชาติของขบวนการเสรีไทยในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่มีท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า และพื้นที่ของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแห่งนี้ได้ใช้เป็นกองบัญชาการลับ ขณะเดียวกันก็ใช้เป็นที่พักกันเชลยศึกฝ่ายสัมพันธมิตรบางส่วนด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้ผู้คนร่วมสมัยเห็นถึงความสำคัญของการประกาศสันติภาพ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ และเพื่อให้เรื่องราวประวัติศาสตร์การเมืองไทยในสมัยนั้น ได้รับการจดจำ สืบสานต่ออนุชนต่อไป

สำหรับหนังสือที่ระลึกในวาระ ๗๗ ปี วันสันติภาพไทยในปีนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้รับเกียรติจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ธรรมวินทร ศิษย์เก่าจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่มอบผลงานวิจัยเรื่อง “ขบวนการเสรีไทยสกลนคร” ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาให้จัดพิมพ์เผยแพร่อีกครั้ง โดยปรับปรุงเนื้อหาเล็กน้อย ออกมาเป็นหนังสือ **๗๗ ปี วันสันติภาพไทย : เตียง ศิริขันธ์ ขบวนการเสรีไทยสกลนคร** เล่มนี้

เนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงความคิดและผลงานของนายเตียง ศิริขันธ์ สมาชิกคนสำคัญของขบวนการเสรีไทย ที่ดูแลรับผิดชอบงานในพื้นที่จังหวัดสกลนคร นอกจากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ แล้ว ผู้เขียนยังได้สัมภาษณ์อดีตเสรีไทยสกลนครจำนวนมากถึงความทรงจำที่มีต่อเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงแนวคิดสันติภาพของขบวนการเสรีไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ต้องการสนับสนุนให้ประเทศเพื่อนบ้านมีเอกราช อิสระภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นอาณานิคมอีกด้วย

เชื่อว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองไทย และเป็นการรำลึกถึงวีรกรรมของเหล่าวีรชนเสรีไทย รวมถึงชาวบ้านธรรมดาสัมัญที่เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยอย่างกว้างขวาง

(รองศาสตราจารย์ เกตินี วิฑูรชาติ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓

งานวิจัยเรื่อง “ขบวนการเสรีไทยสกกลนคร” ที่ผู้เขียนเสนอต่อ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกกลนครนั้น มุ่งศึกษาใน ๓ ประเด็น คือ การเกิด ขบวนการเสรีไทยสกกลนคร บทบาทการเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยสกกลนคร ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และบทบาทการเคลื่อนไหวของสมาชิกเสรีไทยสกกลนคร ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๙๕)

จากการศึกษาพบว่า ขบวนการเสรีไทยสกกลนครเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเสรีไทยสายอีสาน มีนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งใช้รหัสลับว่า “พลูโต” เป็นหัวหน้าใหญ่ จัดตั้งค่ายฝึกพลพรรคเสรีไทยแห่งแรกที่บ้านโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกกลนคร ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งถือว่าเป็นค่ายแรกของภาคอีสาน ต่อมาได้มีการจัดตั้งค่ายเสรีไทยตามอำเภอต่างๆ อีกหลายแห่ง เช่น ค่ายบ้านโพนก้างปลา อำเภอเมือง จังหวัดสกกลนคร ค่ายดงพระเจ้า บ้านหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน ค่ายบ้านตาดภูวง อำเภอวาริชภูมิ เป็นต้น มีศูนย์บัญชาการใหญ่อยู่ที่ค่ายดานนกงุง บ้านเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกกลนคร

ค่ายเสรีไทยสกกลนคร นอกจากจะเป็นแหล่งฝึกอาวุธให้กับพลพรรคเสรีไทยสกกลนครแล้ว ยังต้องฝึกอาวุธให้แก่เสรีไทยจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานด้วย ผู้เข้ารับการฝึกอาวุธมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง

ส่วนใหญ่เป็นชายฉกรรจ์ ผู้ที่เป็นครูฝึกและแกนนำในการก่อตั้งขบวนการเสรีไทยสกลนครจะเป็นคนสนิทของนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งมักจะเป็นครูกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และลูกศิษย์ที่ใกล้ชิด เหล่าพลพรรคเสรีไทยสกลนครเข้าร่วมปฏิบัติการใต้ดินครั้งนี้ด้วยอุดมการณ์แห่งความรักชาติ ต้องการต่อสู้เพื่อรักษาเอกราชอธิปไตยที่สมบูรณ์ของชาติ โดยไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวแอบแฝงอย่างใด

ขบวนการเสรีไทยสกลนครได้รับการสนับสนุนด้านอาวุธ ยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยจากฝ่ายสัมพันธมิตร อาวุธเหล่านี้ส่วนหนึ่งถูกนำไปเก็บไว้ที่ถ้ำบนเทือกเขาภูพานระยะหนึ่ง ปัจจุบันเรียกว่า “ถ้ำเสรีไทย” อยู่ที่ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

นอกจากเสรีไทยสกลนครมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวต่อต้านทหารญี่ปุ่นช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว ภายหลังจากสงครามโลกสิ้นสุดลง อดีตเสรีไทยสกลนครส่วนหนึ่งยังได้มีส่วนสนับสนุนขบวนการกู้ชาติในกลุ่มประเทศอินโดจีน เช่น ช่วยฝึกอาวุธให้ทหารของขบวนการกู้ชาติลาวและเวียดนาม และจัดส่งอาวุธที่เหลือจากงานเสรีไทยไปให้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการก่อตั้ง “สันนิบาตแห่งเอเชียอาคเนย์” (Union of Southeast Asia) ซึ่งมีนายเตียง ศิริขันธ์ เป็นประธาน มีวัตถุประสงค์เพื่อผนึกกำลังกันต่อต้านลัทธิอาณานิคม และช่วยเหลือกันในการต่อสู้เพื่อเอกราช อย่างไรก็ตามองค์การนี้ยังดำเนินการไม่ได้มากเท่าที่ควร เกิดการรัฐประหารขึ้นในวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐

การรัฐประหารโดยกลุ่มทหารครั้งนี้ นำมาซึ่งการชะงักงันของระบอบประชาธิปไตย และคณะรัฐประหารพยายามกำจัด นายปรีดี พนมยงค์ และผู้ใกล้ชิด รวมทั้งแกนนำเสรีไทยอีสานด้วย นายเตียง ศิริขันธ์ ได้ทำการเคลื่อนไหวโดยรวบรวมชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นอดีตสมาชิกเสรีไทยสกลนคร ทำการต่อต้านคณะรัฐประหารบนเทือกเขา

ฎพาน อดีตคองบัญชาการใหญ่ของเสรีไทยสกจนคร นายเตียง คิริขันธ์ ให้เหตุผลการต่อต้านครั้งนี้ว่า รัฐบาลของคณะรัฐประหารไม่ชอบด้วย กฎหมาย จำเป็นต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐบาลของประชาชนอย่าง แท้จริง การเคลื่อนไหวครั้งนี้ นายเตียง คิริขันธ์ และอดีตเสรีไทยสกจนคร ได้ถูกกล่าวหาว่าเป็น “กบฏแบ่งแยกดินแดน” ภายหลังจากลพิพากษา ยกฟ้อง เพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ

ผ่านมา ๑๘ ปี นับจากการพิมพ์ครั้งแรก ผู้เขียนรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ของนางานวิจัยเรื่องนี้มาพิมพ์ เผยแพร่อีกครั้ง เพื่อเป็นที่ระลึกในวาระ ๗๗ ปี วันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ โดยในการพิมพ์ครั้งนี้ ผู้เขียนได้แก้ไขเพียงเล็กน้อย เพื่อให้เหมาะกับการเผยแพร่เป็นหนังสือมากขึ้นเท่านั้น

ด้วยจิตคารวะ

ปรีชา ธรรมวินทร

กรกฎาคม ๒๕๖๕

คำนำ

ฉบับพิมพ์ครั้งแรก

เรื่องราวของเสรีไทยสกลนครหรือที่รู้จักกันในนาม “เสรีไทยภูพาน” เป็นเรื่องราวของสามัญชนที่มีอุดมการณ์แห่งความเสียสละรักชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง ประวัติศาสตร์ของเสรีไทยสกลนครเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อเอกราชอธิปไตยของชาติไทยและไม่อาจตัดขาดจากประวัติศาสตร์การก่อร่างสร้างตัวของระบอบประชาธิปไตยไทย

แม้เสรีไทยสกลนครจะมีคุณูปการอย่างมากมายต่อการรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลงก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีความเท็จอีกมากมายที่ถูกสร้างขึ้นมาทำให้อนุชนรุ่นหลังเข้าใจผิดเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยสกลนคร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวของ “ขุนพลภูพาน” เตียง ศิริพันธ์ ผู้เป็นหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยสกลนคร

ผู้วิจัยตระหนักถึงภาระหน้าที่ของนักวิชาการที่พึงมีส่วนร่วมในการบันทึกเรื่องราวที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ขบวนการเสรีไทยสกลนคร ด้วยหวังที่จะให้ประวัติศาสตร์เสรีไทยภูพานซึ่งเป็นเรื่องราวของสามัญชนคนชายขอบ ได้เติมเต็มประวัติศาสตร์ขบวนการเสรีไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมี

ส่วนในการส่งเสริมอนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ และตระหนักในคุณูปการอันใหญ่หลวงของบรรพชนเหล่านี้

ขอขอบพระคุณยิ่งสำหรับความเมตตาอนุเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อันมีค่ายิ่งของอดีตเสรีไทยทุกท่าน และขอขอบพระคุณคุณวิฑิต จันดาวงศ์ ที่เป็นธุระในการประสานงานกับอดีตเสรีไทยแห่งค่ายดงพระเจ้า

คุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ขออุทิศแด่อดีตเสรีไทยทุกท่านที่สละชีวิตในงานเสรีไทย และการต่อสู้เพื่อเอกราชและประชาธิปไตย

ด้วยจิตคารวะ

ปรีชา ธรรมวินทร

ต้นหมื่นต์ฤฎุ ๒๕๔๗

บทนำ

เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ กองทัพอู่อุ่นได้เคลื่อนกำลังทหารเข้าสู่ประเทศไทย รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตัดสินใจยินยอมให้อู่อุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย และประกาศเป็นพันธมิตรร่วมกับอู่อุ่น ผู้รุกราน นั่นคือจุดเริ่มต้นของสงครามมหาเอเชียบูรพา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่ ๒

นายปรีดี พนมยงค์ ได้รวบรวมคนไทยผู้รักเอกราชและอธิปไตยของชาติ โดยมีแกนนำ อาทิ นายสงวน ตุลารักษ์ นายดิเรก ชัยนาม นายวิจิตร ลูจิตานนท์ นายเตียง ศิริขันธ์ หลวงเดชาติวงศ์วรวิวัฒน์ (ม.ล.กรี เดชาติวงศ์) หลวงบรรณาการโกวิท (เปา จักกะพาก) ฯลฯ จัดตั้ง “องค์การต่อต้านอู่อุ่น” มีภารกิจที่สำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) ต่อบู้ผู้รุกราน โดยพลังคนไทยผู้รักชาติและร่วมมือกับสัมพันธมิตรในสมัยนั้น และ (๒) ปฏิบัติการเพื่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงของราษฎรไทยไม่เป็นศัตรูกับสัมพันธมิตร (วันชัย ต้นติวทยา พิทักษ์ (บรรณาธิการ), ๒๕๔๖: ๗๓)

นอกจากนายปรีดี พนมยงค์ จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้ง “องค์การต่อต้านอู่อุ่น” ดังกล่าวแล้ว นายจำกัฒ พलगูร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน เช่น นายเตียง ศิริขันธ์ นายจำลอง ดาวเรือง นายถวิล อุดล และนายทองอินทร์ ฐริพัฒน์ ได้จัดตั้ง “คณะกู้ชาติ” โดยมีแผนการสำคัญ ๔ ประการ คือ (๑) พยายามโค่นอำนาจจอมพล ป. พิบูลสงคราม (๒) พยายามก่อวินาศกรรมต่อบู้ (๓) พยายามโฆษณาทำลายความเชื่อถือและความนิยมในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และอู่อุ่น ขณะเดียวกันก็เผยแพร่ให้เกิด

ศรัทธาในชัยชนะและอุดมการณ์ของสัมพันธมิตร และ (๔) พยายามติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตร (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒: ๖๖-๖๗)

องค์การต่อต้านญี่ปุ่นและคณะกู้ชาติได้รวมตัวกันในปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยนายจำกัด พลางกูร มอบแผนการ ๔ ประการดังกล่าวแก่นายปรีดี พนมยงค์ และยอมอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของนายปรีดี นี่คือจุดเริ่มต้นของขบวนการใต้ดินที่ต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย หรือที่เรียกกันว่า “ขบวนการเสรีไทย” ในเวลาต่อมา และนายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้ประสานการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ม.ธ.ก.) ซึ่งใช้รหัสลับว่า “รูธ” (Ruth) ได้ใช้ดีกโดม ม.ธ.ก. และทำเนียบท่าช้าง ที่พำนักของนายปรีดีขณะดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นศูนย์บัญชาการใหญ่

การรวมกลุ่มของคนไทยเพื่อเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่น นอกจากมีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นหัวหน้าเสรีไทยในประเทศไทยแล้ว กลุ่มคนไทยในสหรัฐอเมริกา มี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นผู้นำในการไม่ยอมรับการตัดสินใจของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และประกาศต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น ส่วนในประเทศอังกฤษมีกลุ่มนักเรียนไทยในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์และมหาวิทยาลัยลอนดอน เช่น นายป่วย อึ้งภากรณ์ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญ ได้รวมตัวกันเป็นขบวนการเสรีไทยในอังกฤษ ต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นเช่นกัน ต่อมาขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นของคนไทยภายในประเทศและต่างประเทศรวมตัวปฏิบัติการเป็นขบวนการเดียวกันในนาม “ขบวนการเสรีไทย” (Free Siamese Movement)

เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖ เสรีไทยสายอังกฤษสองคนแรกเดินทางเข้าถึงไทย และเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๗ เสรีไทย

สายอเมริกาชุดแรกก็เดินทางเข้ามาปฏิบัติการในเมืองไทยได้ (ทศ พันธุมเสน และจินตนา ยศสุนทร, ๒๕๔๒: ๗๖-๘๐)

การเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ภาคอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายเตียง ศิริขันธ์ ส.ส.สกลนคร ซึ่งมีความใกล้ชิดกับนายปรีดี พนมยงค์ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งขบวนการเสรีไทยสายอีสานร่วมกับ นายจำลอง ดาวเรือง ส.ส.มหาสารคาม นายถวิล อุดล ส.ส.ร้อยเอ็ด และนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ส.ส.อุบลราชธานี

ขบวนการเสรีไทยสายอีสานในขั้นต้นได้เริ่มขึ้นที่จังหวัดสกลนคร และมหาสารคาม แล้วจึงขยายมายังจังหวัดอุบลราชธานี ขอนแก่น นครพนม อุดรธานี และจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสาน (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒: ๒๒๘)

นายเตียง ศิริขันธ์ หรือ “ขุนพลภูพาน” ใช้รหัสลับในขบวนการเสรีไทยครั้งนี้ว่า “พลูโต” ได้ร่วมกับเพื่อนสนิทและลูกศิษย์ใกล้ชิดตลอดจนข้าราชการในจังหวัดสกลนคร บุ๊กเบิกจัดตั้งค่ายฝึกพลพรรคเสรีไทยในอีสาน โดยมีกองบัญชาการใหญ่บนเทือกเขาภูพาน จังหวัดสกลนคร ในงานของอ้วน นาครทรรพ (๒๕๑๙: ๖๘) ได้กล่าวไว้ว่า “นายเตียงได้ตั้งสำนักงานกลางขึ้นที่จังหวัดสกลนครเพื่อทำการติดต่อกับกรุงเทพฯ และสำนักงานใหญ่ของพันธมิตรในเกาะลังกา เมื่อมีการรับอาวุธจากเครื่องบินได้เป็นที่แน่นอนแล้ว จึงได้ขยายสาขาของเสรีไทย ซึ่งได้สมญาว่า กองโจร (Guerrilla) ออกไปตามจังหวัดใกล้เคียง สำหรับการจัดตั้งหน่วยเสรีไทยขึ้นที่อีสานนี้ เหตุผลหนึ่งก็คือเป็นดินแดนที่อยู่ห่างไกลจากสายตาของญี่ปุ่น”

เสรีไทยสกลนครเป็นกองกำลังที่สำคัญของขบวนการเสรีไทย มีสมาชิกที่ผ่านการฝึกวิชากองโจรหลายพันคน กระจายอยู่ในจังหวัด

สกลนครและจังหวัดใกล้เคียงในภาคอีสาน เพื่อนสนิท ลูกศิษย์ และข้าราชการ ที่เป็นกำลังสำคัญร่วมงานกับนายเตียง ศิริขันธ์ ได้แก่ นายสนิท ประสิทธิ์พันธ์ นายครอง จันดาวงศ์ นายสวาสดี ตราชู นายสวัสดิ์ ตราชู นายละเอียด อภิวัตนะศิริ (กำนันตำบลโนนหอม) นายเขียน จันลาโสม (กำนันตำบลเต่างอย) ศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุญยกุล นายสหัส กาญจนพิงคะ (ศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร) ฯลฯ

ภายหลังเมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ สงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติ เสรีไทยสกลนครภายใต้การนำของนายเตียง ศิริขันธ์ ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นที่มุกดาหารและอุบลราชธานี หลังจากนั้นได้เดินทางไปร่วมสวนสนามฉลองชัยชนะที่กรุงเทพฯ มีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และผู้นำขบวนการเสรีไทยเป็นประธานในพิธีสวนสนาม เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ประกาศสันติภาพเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยถือว่าการประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นโมฆะ คุณูปการของขบวนการเสรีไทยมีส่วนสำคัญในการช่วยให้ไทยรอดพ้นจากการเป็นผู้แพ้สงคราม และรอดพ้นจากการถูกยึดครองโดยประเทศสัมพันธมิตร ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สภาพดั้งเดิม ดำรงไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยของชาติ อาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จของขบวนการเสรีไทย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะอาศัยกองกำลังจากเสรีไทยสายอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีไทยสกลนคร

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ อดีตสมาชิกขบวนการเสรีไทยสายอีสานได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น จนทำให้ภาพลักษณ์โดดเด่นในทางการเมือง กอปรกับบทบาทของทหารบกถูกลดทอนลง ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายทหารบกเกิดความ

ไม่พอใจ จึงทำให้เกิดการรัฐประหารขึ้นเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ (สุชิน ตันติกุล, ๒๕๑๕: ๗๔) รัฐประหารครั้งนี้ทำให้การเมืองไทยตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายอำนาจนิยมในเวลาต่อมา คณะรัฐประหารได้ประกาศจับนายปรีดี พนมยงค์ และกวาดล้างจับกุมสมาชิกพรรคสหชีพ รวมทั้งอดีตสมาชิกเสรีไทยที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ในเวลาต่อมา

ในที่สุดได้มีการจับกุมและสังหารโหด นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายจำลอง ดาวเรือง นายถวิล อุดล และนายทองเปลว ชลภูมิ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ และอีก ๓ ปีถัดมา ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ นายเตียง ศิริขันธ์ แก่นำคนสำคัญของเสรีไทยสายอีสาน และผู้นำสูงสุดของเสรีไทยสกลนคร ได้ถูกสังหารโหดเผา-ฝังที่จังหวัดกาญจนบุรี

การฆาตกรรมทางการเมืองโดยฝ่ายอำนาจนิยมที่กระทำต่อแก่นำคนสำคัญของเสรีไทยสายอีสาน ส่งผลกระทบต่อบทบาททางการเมืองของอดีตเสรีไทยสายอีสานในเวลาต่อมา ที่สำคัญยิ่งก็คือทำให้เรื่องราวการรับรู้ของคนรุ่นหลังเกี่ยวกับเสรีไทยสายอีสาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีไทยสกลนคร สับสน คลุมเครือ และคลาดเคลื่อนในช่วงเวลาต่อมา บางคนเข้าใจผิดว่า ขบวนการเสรีไทยเป็นเรื่องราวของขบวนการที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ บ้างก็เข้าใจว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ แม้กระทั่งอดีตเสรีไทยบางคนก็ไม่กล้าพูดถึงอดีตวีรกรรมอันเสียสละของตน เพราะเกรงจะเกิดภัยคุกคามแก่ตนและครอบครัวเหมือนอดีต (ทองใบ เจริญดี, สัมภาษณ์) สิ่งเหล่านี้เป็นดังมายาการ (Illusion) ทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในการรับรู้ของผู้คนในเวลาต่อมา

เพราะฉะนั้น ด้วยความจำเป็นที่จะสร้างความกระจ่างชัดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ขบวนการเสรีไทยสกลนคร และเพื่อเติมเต็มภาพของ

ขบวนการเสรีไทยโดยรวมให้สมบรูณ์ยิ่งขึ้น เพราะในอดีตการศึกษาประวัติศาสตร์ขบวนการเสรีไทย มักจะเป็นเรื่องราวของเสรีไทยที่เป็นนักเรียนนอก หรือชนชั้นนำในกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ (เช่น งานของ แดมสุข นุ่มนนท์ อัญชลี สุขุติ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ) ยังขาดเรื่องราวของเสรีไทยสามัญชนที่เป็นคน “ชายขอบ” จึงจำเป็นยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ขบวนการเสรีไทยสกุลนคร หรือที่รู้จักกันในนาม “เสรีไทยภูพาน” ให้สมบรูณ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังและผู้สนใจได้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และสืบสานอุดมการณ์ที่ดั่งมาของเสรีไทยสกุลนครต่อไป

โดยงานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาการเกิดขบวนการเสรีไทยสกุลนคร บทบาทการเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยสกุลนครในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และบทบาทการเคลื่อนไหวของสมาชิกเสรีไทยสกุลนครในหลังช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยเฉพาะในกรณีการเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนการกอบกู้เอกราชในกลุ่มประเทศอินโดจีน และการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านคณะรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐

สำหรับ **ขบวนการเสรีไทยสกุลนคร** หมายถึง ขบวนการที่ดำเนินการต่อต้านญี่ปุ่นและให้การร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทย ภายใต้การนำของนายเตียง ศิริขันธ์ ในพื้นที่จังหวัดสกุลนคร ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒

และ **บทบาทการเคลื่อนไหวของสมาชิกไทยสกุลนคร** หมายถึง บทบาทการเคลื่อนไหวของสมาชิกเสรีไทยสกุลนครที่สนับสนุนขบวนการกู้ชาติในประเทศเพื่อนบ้านและการต่อต้าน คณะรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๙๕)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวิธีการศึกษาด้วยการค้นคว้าจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Source) ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเสรีไทย ประกอบกับการศึกษาข้อมูลทาง

ประวัติศาสตร์โดยอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) อดีตเสรีไทยสกลนครที่ยังมีชีวิตอยู่ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบกับข้อมูลทางด้านเอกสารในบางกรณี แล้วนำมาวิเคราะห์ตีความ และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

และหวังว่า งานวิจัยเรื่องนี้จะทำให้ผู้อ่านทราบถึงประวัติศาสตร์การเกิดขบวนการเสรีไทยสกลนคร บทบาทการเคลื่อนไหวของเสรีไทยสกลนครในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ รวมทั้งทำให้อนุชนรุ่นหลังเกิดการเรียนรู้ ตระหนักถึงคุณค่าแห่งความรักชาติ และเสียสละของเสรีไทยสกลนครสืบไป

บทที่ ๑

การเกิดขบวนการ เสรีไทยสกลนคร

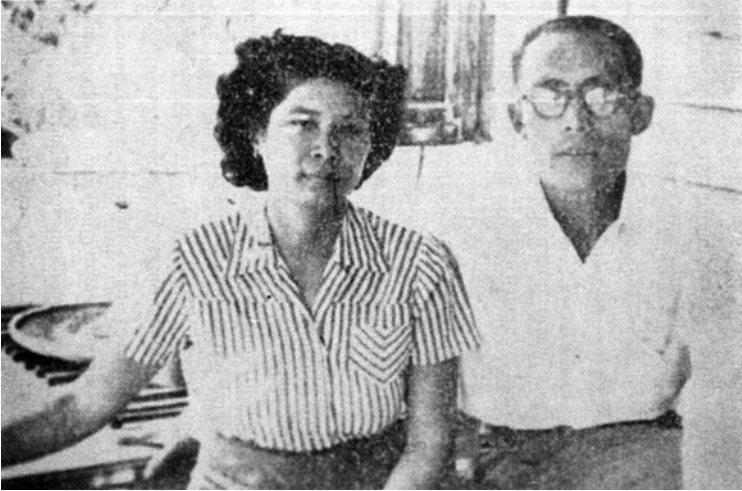
นายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยสกลนคร

ภูมิหลัง

นายเตียง ศิริขันธ์ เกิดเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ ที่บ้านคุ้มวัดศรีสะเกษ ถนนมรรคาลัย ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร บิดาชื่อ ขุนนิเทศพานิช (บุตดี ศิริขันธ์) หรือนายฮ้อยบุตดี เป็นชาวเมืองมหาชัยกองแก้ว ซึ่งอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง มารดาชื่อนางอ้ม ศิริขันธ์ บิดามีอาชีพเป็นพ่อค้าเร่ สมัยนั้นเรียกว่า “นายฮ้อย”

ขุนนิเทศพานิช (บุตดี ศิริขันธ์)
บิดาของนายเตียง

นางนิวาศน์กับนายเตียง ศิริขันธ์

เป็นหัวหน้าคาราวานรับซื้อข้าวควายไปขายที่เมืองมะละแหม่งในพม่า นายฮ้อยบุญดีเป็นน้องชายของพระบริบาลศุกกิจ (คำสาย ศิริขันธ์) กรรมการพิเศษ นายเตียงเป็นบุตรคนที่ ๖ ในบรรดาพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันทั้งหมด ๙ คน (อภิสิทธิ์ กิจเจริญสิน, ๒๕๔๓: ๑๔)

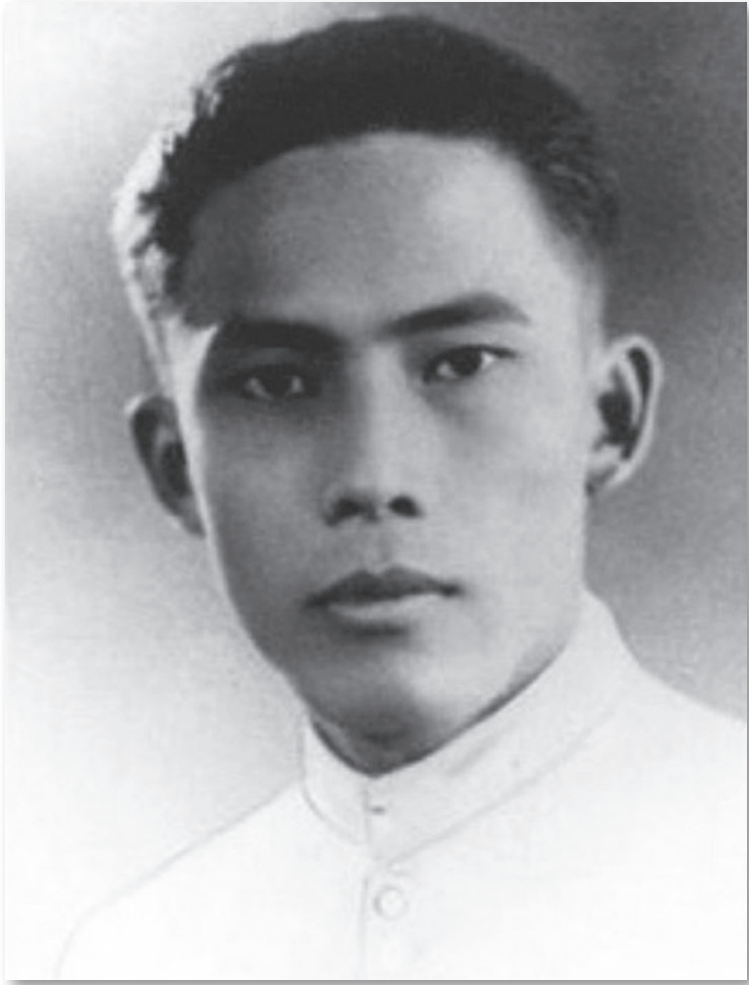
นายเตียงสมรสกับนางสาวนิวาศน์ พิชิตรณการ บุตรีของ ร.อ. นาถ และนางเวศ พิชิตรณการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ มีบุตรคนเดียว ชื่อ นายวิฑูรย์ ศิริขันธ์ ครอบครัวของภรรยาเพียงมีความใกล้ชิดกับ ครอบครัวของจอมพล ผิน ชุณหะวัณ และ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ (พล.ต.อ.เผ่า เป็นลูกเขยของจอมพล ผิน ชุณหะวัณ) กล่าวคือ ร.อ. นาถ พิชิตรณการ เป็นเพื่อนกับจอมพล ผิน และนางวิง น้องสาวของนางเวศ ก็แต่งงานกับพ่อของ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ (ปรีชา ธรรมวินทร และ สมชาย พรหมโคตร (บรรณานิการ), ๒๕๔๓: ๑๙)

นายเตียงจบการศึกษาสูงสุดระดับประกาศนียบัตรครุมัธยม (ป.ม.) จากคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^๑ และเคยสมัครเรียนกฎหมายที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แต่เรียนไม่จบเพราะไม่มีเวลาไปสอบ

นายเตียงเริ่มต้นชีวิตการทำงานด้วยการเป็นครูที่โรงเรียนมัธยม หอวัง ต่อมาได้ย้ายไปเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ที่โรงเรียนอนุตรพิทยานุกุล จังหวัดอุดรธานี และได้ลาออกจากราชการครูเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ ภายหลังจากถูกฟ้องร่วมกับเพื่อนครู คือ นายปั้น แก้วมาตย์ นายฉวง เอี่ยมศิลา และนายสุทัศน์ สุวรรณรัตน์ กล่าวหาว่ากระทำการฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาศาลตัดสินยกฟ้อง เมื่อออกจากราชการแล้วได้ทำงานหนังสือพิมพ์ **เสรีราษฎร์** ในตำแหน่งบรรณาธิการ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทางตรงครั้งแรกของประเทศ นายเตียงลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ของจังหวัดสกลนคร การก้าวเข้าสู่เวทีทางการเมืองในฐานะ ส.ส. นับแต่ครั้งนั้น เป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้นายเตียงได้รู้จักและคุ้นเคยกับนายปรีดี พนมยงค์ และ ส.ส.อีสานในเวลาต่อมา ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้เป็นแกนหลักของขบวนการเสรีไทยภายใต้การนำของนายปรีดีในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒

^๑ สมัยนั้นคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ยังไม่เปิดสอนระดับปริญญา.

นายเตียง ศิริขันธ์

แนวคิดทางการเมือง

จากการศึกษาพบว่า นายเตียง ศิริขันธ์ มีแนวคิดทางการเมืองที่ผสมผสานกัน ๓ แนวคิด คือ

(๑) **แนวคิดท้องถิ่นนิยม (Localism)** เป็นแนวคิดที่ต้องการพัฒนาท้องถิ่นของตน คือ จังหวัดสกลนคร และภาคอีสานให้มีความเจริญก้าวหน้าตามหลักอุดมการณ์ของนายเตียงที่ว่า “เราจะร่วมมือกันทำงานให้แก่ประเทศชาติและมาตุภูมิด้วยความเสียสละเพื่อประโยชน์ของชาติ ของท้องถิ่นยิ่งกว่าชีวิตของตน” (ธงชัย พึ่งกันไทย, ๒๕๒๑ : ๑๗๔)

แนวคิดท้องถิ่นนิยมของนายเตียงปรากฏในรูปของกระทู้ถามผู้ตติ และร่างพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เสนอรัฐบาล ซึ่งเน้นในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นจังหวัดสกลนครเป็นหลัก เช่น กระทู้ถามเรื่องชลประทาน การเกษตรและการประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการบำรุงหนองหาร นอกจากนี้ยังเป็นผู้เอาใจใส่ประชาชน ใครเดือดร้อนก็คอยช่วยเหลืออยู่เสมอ โดยเฉพาะชาวบ้านที่ยากจนได้จัดหาอาชีพให้ชาวบ้านได้มีรายได้ เช่น จักสาน และหมอนเลี้ยงไหม (อภิสิทธิ์ กิจเจริญสิน, ๒๕๔๒ : ๒๕-๓๓)

(๒) **แนวคิดสังคมนิยม (Socialism)** นายเตียงเป็นคนที่ชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ที่บ้านมีตำราภาษาอังกฤษเกี่ยวกับลัทธิการเมืองไว้ศึกษาจำนวนมาก (วิสุทธ์ บุญยกุล อ่างใน ปรีชาธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓ : ๕๘) การที่เป็นนักอ่านอยู่เสมอจึงเกิดแนวคิดเอนเอียงไปในแนวทางสังคมนิยม (เกื้อกุล ขวัญทอง, ๒๕๓๙ : ๒๗) นายอาคม พรหมสาขาณ สกลนคร อดีตเลขาธิการผู้ใกล้ชิดนายเตียง ลงความเห็นเห็นว่า นายเตียง

มีแนวความคิดซ้ายแต่ไม่ใช่ซ้ายสุด เป็น Socialist มีอุดมการณ์ทำเพื่อส่วนรวมจริง ๆ และนายเตียงก็ศรัทธาในอุดมการณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ อีกด้วย (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อ่างใน ปรีชาธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓: ๗๖-๗๗)

ส่วนตัวนายเตียง เมื่อครั้งถูกฟ้องศาลว่าเป็น “คอมมิวนิสต์” ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ นายเตียงยอมรับว่า ตนมีแนวคิดไปในทางสังคมนิยม ตามแนวที่รัฐบาลประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ปกครองประเทศ ซึ่งต้องการลดความแตกต่างทางฐานะเศรษฐกิจระหว่างชั้นบุคคล ตนมิได้มีแนวคิดเชิดชูนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์แต่อย่างใด (วิสุทธ์ บุษยกุล ใน สุพจน์ ด่านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐: ๗๗-๗๘)

(๓) แนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย (Democratic Liberalism)

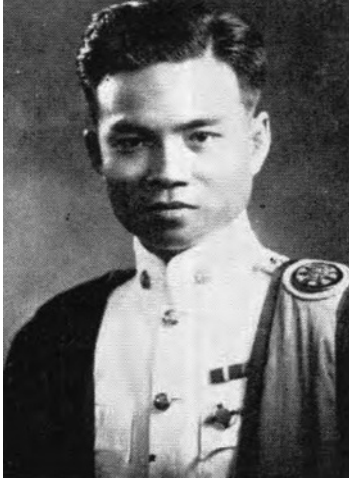
จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยของนายเตียงปรากฏในงานเขียนเรื่อง **หัวใจปฏิวัติในฝรั่งเศส** ซึ่งเป็นงานเขียนร่วมกับนายจอร์จ สุขุมวัฒนะ ขนาดยาว ๑,๐๐๐ หน้า ตีพิมพ์ครั้งแรก ๓๐๐ หน้า และงานแปลเรื่อง **เอมิล** (Emile) ของฌอง ฌาค รุสโซ งานเขียนและงานแปลทั้ง ๒ เรื่องสะท้อนความคิดเสรีนิยมของนายเตียง เพราะปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสเป็นการปฏิวัติที่เชิดชูสิทธิเสรีภาพ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยในเวลาต่อมา ดังข้อความตอนหนึ่งในหนังสือ **หัวใจปฏิวัติในฝรั่งเศส** ที่ว่า “จงให้เสรีภาพแก่การพูด การพิมพ์โดยสมบูรณ์ นี่เป็นหลักกรรมอันยิ่งใหญ่แห่งประชาธิปไตย” (เตียง ศิริขันธ์, ๒๕๔๐: ๑-๒)

ในช่วงที่นายเตียงทำงานหนังสือพิมพ์ก็สะท้อนความคิดเสรีนิยมผ่านบทความของหนังสือพิมพ์ **เสรีราษฎร์** ตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าเป็นคนไทย ข้าพเจ้าเป็นไทแก่ตนเอง ข้าพเจ้าเป็นราษฎรไทย ราษฎรสยาม ทั้งข้าพเจ้าต้องการให้ทุก ๆ คนบนพื้นอันเป็นสยามประเทศนี้เป็นราษฎร

เสมอหน้ากันหมด ปราศจากความเหลื่อมล้ำต่ำสูง...จึงเป็นอุดมคติที่ข้าพเจ้าบูชาอีกอันหนึ่ง” (หนังสือพิมพ์ เสรีราษฎร์ วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๔๗๙)

นายเตียงมิได้เพียงเชิดชูหลักการเสรีนิยมประชาธิปไตยผ่านงานเขียนเท่านั้น ในทางปฏิบัติ เขาก็นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมด้วย กล่าวคือในช่วงที่ยังเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล นายเตียงได้ปลุกฝังให้ลูกศิษย์มีนิสัยกล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออก โดยฝึกให้นักเรียนได้หักได้ว่าที่ สะท้อนความคิดที่ต้องการเห็นลูกศิษย์เป็นนักประชาธิปไตยและเป็นตัวแทนของประชาชน ดังกรณีของ นายแคล้ว นรปติ และ พ.อ. สมคิด ศรีสังคม ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เติบโตมาเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพในภายหลัง (วิสุทธ์ บุญยกูล อ่างใน ปรัชชาธรรมวินิตร์ และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓ : ๕๘)

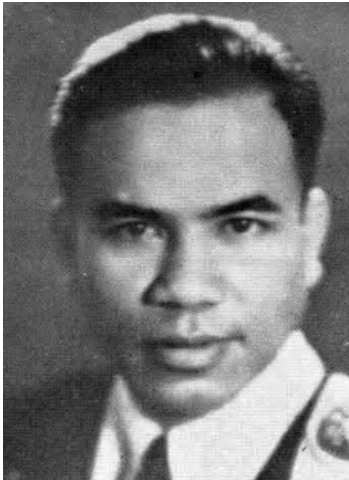
บทบาทนักประชาธิปไตยที่โดดเด่นของเตียง ก็คือการทำหน้าที่ ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎรเป็นปากเสียงให้กับประชาชน พยายามควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลโดย การอภิปรายซักถามและเสนอร่างพระราชบัญญัติอย่างต่อเนื่อง โดยนายเตียงได้รวมกลุ่มกับ ส.ส. ที่มีแนวคิดลักษณะไปทาง “เสรีนิยม” และ “ท้องถิ่นนิยม” เช่นเดียวกัน ได้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง และนายอ้วน นาครทรรพ เป็นต้น (พีรยา คุ้มฉนะศิริ, ๒๕๓๓ : ๑๓)

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

นายถวิล อุดล

นายจำลอง ดาวเรือง

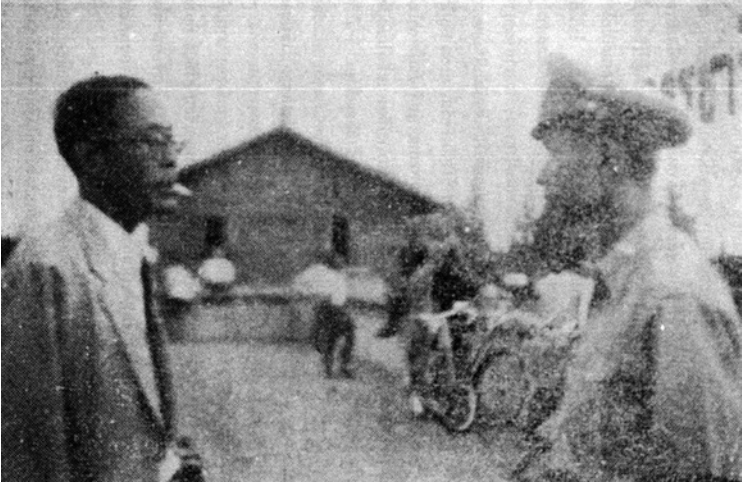
นายอ้วน นาคทรพรพ

บทบาททางการเมือง

นายเตียง ศิริขันธ์ ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.สกลนคร ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนครั้งแรก นายเตียงสนใจทางการเมืองมาก่อนตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ แต่การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม จึงไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง หลวงวรนิติปรีชา (วรดี พรหมสาขา ณ สกลนคร) อดีตผู้พิพากษา ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.คนแรกของจังหวัดสกลนครอย่างไม่มีคู่แข่ง

นายเตียงได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ครั้งแรกด้วยวัยเพียง ๒๗ ปี ต่อมาได้รับเลือกตั้งทุกสมัย จนกระทั่งครั้งสุดท้ายปี พ.ศ. ๒๔๙๕ รวมเป็น ส.ส. ๕ สมัย (๒๔๘๐, ๒๔๘๑, ๒๔๘๙, ๒๔๙๒ และ ๒๔๙๕) และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ๓ สมัย ได้แก่ สมัยที่ ๑ นายกรัฐมนตรี ทวี บุญยกฤต สมัยที่ ๒ นายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และ สมัยที่ ๓ นายกรัฐมนตรี พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์

นายเตียงทำหน้าที่ ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎรอย่างโดดเด่น เป็นนักการเมืองหนุ่มฝีปากกล้า เป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชน เมื่อกลับไปสกลนครก็ออกเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่อยู่เสมอ เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นกันเองกับชาวบ้านไม่ถือตัว มีวาทศิลป์ ในการพูด (จ.ส.ต. ผจญ ศิริมาศ ใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณารักษ์), ๒๕๔๓: ๖๖) จนอาจกล่าวได้ว่า นายเตียง ศิริขันธ์ นั่งอยู่ในหัวใจของชาวสกลนคร อย่างแท้จริง และเมื่อมี พ.ร.บ.พรรคการเมืองฉบับแรกใน พ.ศ. ๒๔๘๙ นายเตียงได้เป็นแกนนำสำคัญ ร่วมกับเพื่อนตั้งพรรคสหชีพ ที่สนับสนุนแนวทางทางการเมืองของ นายปรีดี พนมยงค์

นายเตียงขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี มาตรวจราชการที่จังหวัดอุดรธานี

นายเตียงได้ทุ่มเทเสียสละทำหน้าที่ ส.ส. เพื่อประเทศชาติและประชาชนด้วยอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังที่นักเขียนอาวุโส ศรีบูรพา นายกุลหลาบ สายประดิษฐ์ ได้กล่าวยกย่องไว้ในหนังสือพิมพ์ **ประชามิตร** ว่า “บุคคลที่มีความสุจริต จริงใจ และบากบั่นในการทำหน้าที่ของตนนั้น เป็นบุคคลที่ข้าพเจ้าเห็นว่าสมควรเป็นผู้แทนราษฎรอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าแน่ใจว่าข้าพเจ้าได้พบคุณสมบัติสาระสำคัญนี้ในเตียง ศิริขันธ์ ผู้แทนของชาวสกลนคร”

ทำนองเดียวกับที่นายสุภา ศิริमानนท์ ยกย่องในหนังสือพิมพ์ **สยามนิกร** ว่า “ในจำนวนผู้แทนราษฎรทั้งหมด...เตียง ศิริขันธ์ เป็นบุคคลที่ดี ซึ่งมีอยู่ไม่กี่คน เตียง ศิริขันธ์ เป็นนักรัฐธรรมนุญที่แท้จริง เขาทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรชาวสยามสมหน้าที่โดยสมบูรณ์”

อย่างไรก็ตาม บทบาททางการเมืองของนายเตียง ศิริขันธ์ ต้องพลิกผันนับตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐

คณะรัฐประหารภายใต้การนำของจอมพล ผิน ชุณหะวัณ ร่วมกับ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ผู้กุมอำนาจในกรมตำรวจ ประกาศจับนายปรีดี พนมยงค์ และกวาดล้างจับกุมสมาชิกพรรคสหชีพ รวมทั้งกลุ่มเสรีไทย ที่สนับสนุนนายปรีดี

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๒ นายปรีดีร่วมกับ พวกและทหารเรือในนาม “ขบวนการประชาธิปไตย” กระทำการ ยึดอำนาจรัฐคืนจากคณะรัฐประหาร และจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ ไม่สำเร็จ จึงกลายเป็น “กบฏวังหลวง” ความพ่ายแพ้ของพลังประชาธิปไตยสายปรีดีถือเป็นการยุติบทบาททางการเมืองโดยสิ้นเชิงของ นายปรีดี และนำไปสู่การกวาดล้างจับกุมนักการเมืองสายปรีดีครั้งใหญ่ ในเวลาต่อมา

๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายจำลอง ดาวเรือง นายถวิล อุดล และนายทองเปลว ชลภูมิ ถูก “วิสามัญฆาตกรรม ทางการเมือง” ด้วยการยิงทิ้งที่กิโลเมตร ๑๔-๑๕ ถนนพหลโยธิน บางเขน โดยผู้นำของ “รัฐตำรวจ” ของคณะรัฐประหาร (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, ๒๕๔๔: (๑๐))

หลังจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ถูกสังหารอย่างทารุณ ได้มีการ เลือกตั้ง ส.ส. ใหม่ นายเตียง ศิริขันธ์ มีโอกาสกลับมาเป็น ส.ส. อีก แต่การกลับมาเป็น ส.ส. ของนายเตียงสมัยที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๒) และ สมัยที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๙๕) เขาต้องหลบบทบาททางการเมืองไปอย่างมาก เพราะภัยคุกคามจากฝ่ายเผด็จการยังมีตลอดเวลา

ในที่สุด วาระสุดท้ายของนายเตียงก็มาถึง เขาได้ “หายตัวไป” อย่างลึกลับในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ โดยมาปรากฏภายหลัง ถูกอำนาจเถื่อนสังหารโหดด้วยการ “รัดคอตาย” และนำไป “เผา ย่างศพ” ฝังทิ้งที่ตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พร้อมกับอดีตเสรีไทย และคนขับรถ คือ นายชาญ บุญาค นายเล็ก

บุญนาคน นายฟ่อง เขียววิจิตร และนายสง่า ประจักษ์วงศ์ (ดูคำพิพากษา คดีอย่างสด นายเตียง ศิริขันธ์ กับพวก คดีหมายเลขดำที่ ๒๖๒๘/๒๕๐๑ และคดีหมายเลขแดงที่ ๑๕๔๒/๒๕๐๒) รวมอายุของนายเตียงได้ ๔๓ ปี

บทบาทผู้นำเสรีไทยสายอีสาน

นอกจากนายเตียง ศิริขันธ์ จะมีบทบาททางการเมืองในระบบ รัฐสภาดังกล่าวมาแล้ว บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การเป็น ผู้นำเสรีไทยภาคอีสานในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ นายเตียงมิใช่แค่ เพียงผู้นำเสรีไทยภาคอีสานและสกลนครเท่านั้น เขาเป็นแกนหลัก ในระดับ “ผู้ก่อการ” จัดตั้งขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ กล่าวคือ นายเตียงเป็นหนึ่งในแกนนำ “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” ภายใต้การนำ ของนายปรีดี พนมยงค์ และก็เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการร่วมมือกับ นายจำกัฒ พลังกูร และเพื่อน ส.ส.ภาคอีสาน จัดตั้ง “คณะกู้ชาติ” ต่อต้านญี่ปุ่นและพยายามโค่นอำนาจจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งต่อมา “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” และ “คณะกู้ชาติ” ได้รวมตัวกันเป็นขบวนการ เสรีไทยภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๔

หากจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ภายในคณะกู้ชาติของ นายจำกัฒ พลังกูร กับนายเตียง ศิริขันธ์ จะเห็นว่า ทั้งสองเป็นเพื่อน สนิทกันมาตั้งแต่สมัยเรียนอยู่โรงเรียนวัดบวรนิเวศวิหารด้วยกัน (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, ๒๕๓๑ : ๗๕) และถ้าจะพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างนายปรีดี พนมยงค์ กับนายเตียง ศิริขันธ์ นายจำลอง ดาวเรือง นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ และนายถวิล อุดล แล้ว กล่าวได้ว่า ส.ส.อีสาน ทั้ง ๔ คน อยู่ในฐานะลูกศิษย์ลูกหาของปรีดี พนมยงค์ ทั้งสิ้น (พิรยา คุ้มคณะศิริ, ๒๕๓๓ : ๕๘) ประการสำคัญเคยร่วมงานด้วยกันใน

นายจำกัด้กับนางฉลบชลัย์ย์ พलगกูร

สภาผู้แทนราษฎร ในฐานะกรรมาธิการพิจารณางบประมาณ โดยเฉพาะ ช่วง พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๘๔ ในขณะที่ปรีดีดำรงตำแหน่งประธาน คณะกรรมาธิการ มีนายถวิลเป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ (อดิเรก บุญคง, ๒๕๓๖: ๔๑)

ดังนั้น หลังจากที่นายจำกัด้ยินยอมให้คณะกัฎชาติของตนอยู่ ภายใต้การนำของนายปรีดีแล้ว นายจำกัด้ได้รับหน้าที่เดินทางไป

ติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรที่จุงกิง ประเทศจีน เพื่อยื่นข้อเสนอต่อฝ่ายสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ให้ถือว่าการประกาศสงครามของรัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นั้นเป็น “โมฆะ” พร้อมทั้งขอให้ทั้งสองประเทศนี้สนับสนุนองค์การใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่นในรูปของการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นนอกประเทศ (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒: ๖๙-๗๒)

ในเวลาเดียวกัน นายเตียงได้รับมอบหมายภารกิจสำคัญจากนายปรีดีในการบุกเบิกจัดตั้งค่ายฝึกพลพรรคเสรีไทย โดยได้จัดตั้งเป็นแห่งแรกในเขตภาคอีสานที่จังหวัดสกลนคร (แอนดรูว์ กิลคริสต์, ดุสิต บุญธรรม (แปล), ๒๕๒๗: ๓๔๒) แล้วจึงขยายไปสู่จังหวัดใกล้เคียงที่มีพรรคพวกสนิทเป็นผู้ดำเนินการ

นายเตียงได้จัดตั้งกองบัญชาการใหญ่ของกลุ่มเสรีไทยอีสานที่สกลนครอันมีเทือกเขาภูพานเป็นศูนย์กลางแห่งการเคลื่อนไหว เพราะเห็นว่ามีเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ ประกอบกับพื้นที่ในจังหวัดสกลนครนี้ นายเตียงคุ้นเคยและรู้จักดีที่สุด อันเป็นผลมาจากเคยออกปักษาจะแนบเสียงมาแล้วทุกตำบลหมู่บ้านนั่นเอง (วิสุทธ์ บุญยกุล ในสุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐: ๘๒) รายละเอียดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยสกลนคร จะได้กล่าวในบทต่อไป

การจัดตั้งค่ายเสรีไทยในภาคอีสาน นอกจากที่จังหวัดสกลนครแล้วยังมีจังหวัดอื่นๆ อีก ดังนี้

เขตนมหาสารคามและกาฬสินธุ์^๒ อยู่ในความรับผิดชอบของนายจำลอง ดาวเรือง ส.ส.จังหวัดมหาสารคาม มีแกนนำที่สำคัญ เช่น ชุนไมตรีประชารักษ์ (ข้าหลวงประจำจังหวัด) นายกว้าง ทองทวี (ศึกษานิเทศก์จังหวัด) นายไสว ถีนานนท์ (แขวงการทางจังหวัด)

^๒ เดิมจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดมหาสารคาม.

นายดิลก บุญเสริม (ครูโรงเรียนฝึกหัดครูมหาสารคาม) นายมาบ ภูมาศ และนายดิลก มะลิมาศ (อดีเรก บุญคง, ๒๕๓๖ : ๙๒-๙๓) ได้จัดตั้งค่ายเสรีไทยที่ป่าเชิงเขาภูพานใกล้ๆ บ้านนาคู อำเภอกุฉินารายณ์ บริเวณนั้นมีสนามบินเก่าอยู่ด้วย ซึ่งได้รับการปรับปรุงจนใช้การได้เป็นอย่างดีในเวลาต่อมา นายจำลองได้ส่งแกนนำ คือ นายดิลก บุญเสริม นายดิลก มะลิมาศ นายมาบ ภูมาศ เดินทางไปรับการฝึกอาวุธที่ค่ายบ้านโนนหอม จังหวัดสกลนคร ค่ายบ้านนาคูแห่งนี้จึงมีความใกล้ชิดกับหน่วยเสรีไทยในจังหวัดสกลนครเป็นอย่างมาก และนายเตียงก็เดินทางไปมาระหว่างบ้านนาคู จังหวัดมหาสารคาม กับค่ายต่างอยและค่ายโนนหอม จังหวัดสกลนคร บ่อยครั้ง

เขตอุดรธานี นายเตียงมอบหมายให้ “เพื่อนสนิท” คือ นายอ้วน นาคกรรพ และคณะ ได้แก่ นายเพ็ง โปธิจินดา นายมี ศรีทองสุข และนายจันทร์ วชิระภักดิ์ จัดตั้งค่ายเสรีไทยขึ้นที่บ้านสามพร้าว อำเภอเมือง และบ้านไชยवार อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี เสรีไทยเขตอุดรธานี ส่วนหนึ่งผ่านการฝึกอบรมจากค่ายเสรีไทยในจังหวัดสกลนคร เช่น ค่ายบ้านโนนหอม ค่ายบ้านต่างอย ค่ายดงพระเจ้า (อ้วน นาคกรรพ อ้างใน อดีเรก บุญคง, ๒๕๓๖ : ๑๐๐-๑๐๒)

เขตนครพนม อยู่ในความรับผิดชอบของนายถวิล สุนทรศารทูล (ข้าหลวงประจำจังหวัด) และนายสัมฤทธิ์ ขุนเมือง (ศึกษาธิการจังหวัด) ช่วงแรกตั้งค่ายที่บ้านกุดเผือกยางคำ ต่อมาย้ายไปที่บ้านปลาปาก อำเภปลาปาก จังหวัดนครพนม ครูฝึกเสรีไทยต่างได้รับการฝึกอาวุธจากค่ายโนนหอม จังหวัดสกลนคร

เขตอุบลราชธานี อยู่ภายใต้การดูแลของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมอุดมการณ์กับนายเตียง ศิริขันธ์ นายจำลอง ดาวเรือง และนายถวิล อุดล การตั้งค่ายเสรีไทยในเขตอุบลราชธานี คาดว่าน่าจะ

เริ่มขึ้นช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เช่นเดียวกับค่ายเสรีไทยเขตมหาสารคาม-กาฬสินธุ์ อุตรธานี และนครพนม

เขตหนองคาย มีแกนนำผู้รับผิดชอบ คือ นายอ้วน นาครทรรพ และนายปรกรณ์ อังคสิงห์ (ข้าหลวงประจำจังหวัด) มีทั้งค่ายอยู่ที่บ้านเก่าน้อยดอนหมู อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งค่ายเสรีไทยในจังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่น ทั้งสองแห่งไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของนายเตียง แต่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเสรีไทยส่วนกลาง เป็นเสรีไทยสายหลวงอดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ (อดีตรก บุญคง, ๒๕๓๖ : ๑๑๑)

อุดมการณ์ของเสรีไทยสากล

ขบวนการเสรีไทยเป็นกลุ่มคนจำนวนหลายหมื่นคน ที่รวมตัวกันปฏิบัติการใต้ดิน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์หรือแนวคิดร่วมกันเพื่อจะมุ่งมั่นปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

อุดมการณ์ของขบวนการเสรีไทยภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ หรือ “รัฐ” เป็นอุดมการณ์ของคนไทยที่มีความรักชาติ มีจิตสำนึกที่จะต่อสู้ผู้รุกรานเพื่อปกป้องเอกราชอธิปไตยของชาติ มิให้ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของชาติอื่น (สุพจน์ ตำนตระกูล, ม.ป.ป.: ๑๓)

นายปรีดีได้แสดงเจตนารมณ์ของขบวนการเสรีไทยไว้ว่า “เสรีไทย” ไม่ใช่ผู้ที่อยู่ภายใต้การครอบครองของญี่ปุ่น ความหมายก็คือ “ไทยที่เป็นเสรีไทยทั้งหลายที่ต้องการให้ประเทศของตนเป็นอิสระ โดยมีคติในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่ามุ่งที่จะทำหน้าที่ในฐานะเกิดมาเป็นคนไทย จะต้องสนองคุณชาติ โดยไม่ได้มุ่งหวังทวงเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคล

นายปรีดี พนมยงค์
หัวหน้าขบวนการเสรีไทย

หรือหมุ่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของคนไทยทั้งมวล” (สันติสุข โสภณสิริ (บรรณานุกรม), ๒๕๔๓: ๑๖)

จากการศึกษาขบวนการเสรีไทยสกลนครพบว่า มีอุดมการณ์ที่สอดคล้องในแนวทางเดียวกันกับอุดมการณ์ของขบวนการเสรีไทย โดยทั่วไป กล่าวคือ เสรีไทยสกลนคร คือ กลุ่มคนไทยที่มารวมกันโดยมีอุดมการณ์แห่งความรักชาติ ยอมเสียสละเข้าร่วมขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชอธิปไตยที่สมบูรณ์ของชาติ ดังคำกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยสกลนครของนายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยสกลนคร ณ ค่ายดงพระเจ้า อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ว่า “บัดนี้ พวกเธอทั้งหลายคงรู้แล้วสิว่า เรามาที่นี่เพื่ออะไร ขบวนการของเราต้องการผู้รักชาติมาร่วมกันทำงานเพื่อกอบกู้ชาติบ้านเมืองให้พ้นภัย

งานนี้เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ต้องการความเสียสละอย่างสูงจากผู้ร่วมงาน งานนี้จะสำเร็จลงได้ขึ้นอยู่กับพวกเราทุกคน” (นายสีดอแก้ว (นามแฝง), ๒๕๔๓ : ๓๓)

อุดมการณ์ของเสรีไทยสกลนครเป็นอุดมการณ์แห่งความเสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง โดยไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวแอบแฝง ไม่ต้องการความมักใหญ่ใฝ่สูง (พระครูโสภณบุญญากร (บุญ นารโท), สัมภาษณ์) แม้ภายหลังเสรีไทยสกลนครบางคนจะตกเป็นเหยื่อการเมือง ถูกใส่ร้ายป้ายสีต่างๆ นานา โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมและความถูกต้องก็ตาม แต่คนเหล่านี้ก็ภูมิใจที่เป็นเสรีไทย ได้มีโอกาสทำงานใหญ่กอบกู้เอกราชบ้านเมืองให้พ้นภัย (กลยุทธ์ อุปพงษ์ อ่างใน นิยม รักษาพันธ์, ๒๕๔๓ : ๙๕-๙๖)

ที่น่าสังเกตเกี่ยวกับอุดมการณ์ของผู้เข้าร่วมงานเสรีไทยสกลนครก็คือ บุคคลเหล่านี้ศรัทธาและเชื่อมั่นในผู้นำคือ นายเตียง ศิริขันธ์ และนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเหล่านี้พร้อมจะต่อสู้และเสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง ดังคำกล่าวของ นายอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อดีตเสรีไทยสกลนครที่ว่า “เสรีไทยเราทำงานเพื่อบ้านเมือง...ผมบูชาในอุดมการณ์ของที่เตียง ศิริขันธ์ และของอาจารย์ปรีดี พี่เตียงเคยบอกว่ามีพระองค์เดียวที่ยึดถือ คือ ท่านปรีดี พนมยงค์ เพราะเชื่อมั่นว่าคน ๆ นี้ทำเพื่อประเทศชาติจริง ๆ และนับถือองค์พระมหากษัตริย์เหนือชีวิตจริง ๆ” (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อ่างใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณานิการ), ๒๕๔๓ : ๗๖-๗๗)

ถึงอย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ของขบวนการเสรีไทยสกลนครนั้นมิได้จำกัดขอบเขตอยู่แค่การกอบกู้เอกราชอธิปไตยของชาติไทยเท่านั้น ภายหลังได้ขยายแนวอุดมการณ์ออกไปถึงประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยพยายามช่วยเหลือในการกอบกู้เอกราชอธิปไตยให้กับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย ดังจะกล่าวในบทที่ ๓ ต่อไป

การก่อตั้งขบวนการเสรีไทยสกนคร และการจัดหาสมาชิก

การเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยสกนครภายใต้การนำของนายเตียง ศิริขันธ์ หรือ “ขุนพลภูพาน” ซึ่งใช้รหัสลับว่า “พลูโต” ได้มีการประชุมเตรียมการขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยประชุมกันที่โรงแรมตราชู บริเวณห้าแยก ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีแกนนำสำคัญ คือ นายเตียง ศิริขันธ์ นายสนิท ประสิทธิ์พันธ์ นายสวาสดี และนายสวัสดิ์ ตราชู (ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณธิการ), ๒๕๔๓: ๗๘) หลังจากนั้นนายเตียงได้ตั้งโรงเรียนไม้ที่บ้านพาน ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกนคร เพื่อบ่งหน้าสำหรับการเคลื่อนไหวของเสรีไทย ต่อมาจึงจัดตั้งหน่วยงานเสรีไทยแห่งแรกของภาคอีสานที่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกนคร

การจัดตั้งค่ายเสรีไทยที่บ้านโนนหอม นายเตียงเริ่มต้นโดยการชักชวนเพื่อนสนิท คือ นายละเอียด อภิวัตนะศิริ ซึ่งขณะนั้นเป็นครูโรงเรียนบ้านโนนหอม ทำการจับจองที่ดิน ซึ่งมีสภาพเป็นป่าดงเพื่อถากถางทำไร่ไถ้อย โดยนายเตียงจัดหาทุนมาให้ดำเนินการทั้งหมดพอปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ก็ได้จ้างแรงงานถากถางและปลูกอ้อยได้ทั้งหมด ๑๐๐ ไร่เศษ เมื่อดำเนินการมาถึงขั้นนี้ นายเตียงกระซิบบอกความจริงแก่นายละเอียดว่า “จะทำการกู้ชาติ ให้เตรียมตัวเตรียมใจไว้ ห้ามพูดให้คนอื่นรู้เป็นอันขาด เมื่อถึงเวลาจะให้ออกจากครูและจะให้เป็นการนั้น” (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป.: ๑)

หลังจากนั้นไม่นาน นายเตียงก็ได้สร้างโรงหีบอ้อยขึ้นกลางไร่ไถ้อย โดยได้พานายละเอียดไปดูโรงงานน้ำตาลที่อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อมาเป็นตัวอย่าง เครื่องจักรที่ใช้เครื่องยนต์เป็นแรงบันดาลใจ

นายสวัสดิ์ ตราชู นายสนิท ประสิทธิ์พันธ์
และนายสวัสดิ์ ตราชู

ต่อสายพานเข้าไปหาลูกหีบ ซึ่งปรากฏว่าใช้ทำงานได้ดี พอถึงช่วงนี้ทุกคนในโรงหีบอ้อย และคนงานไร่อ้อยต่างรู้เรื่องงานเสรีไทยแล้ว แต่ไม่มีใครพูดอะไร ทุกๆ คนต่างทำงานตามหน้าที่ของตนเอง การค้าขายน้ำอ้อยดูเหมือนว่าจะขาดทุน แต่ก็ยังดำเนินการต่อไป (ละเอียด อภิวัตนะศิริ อ้างใน อติเรก บุญคง, ๒๕๓๖ : ๖๒-๖๓)

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นช่วงที่ขบวนการเสรีไทยขยายฐานสมาชิกออกไปกว้างมากขึ้น นายเตียง ศรีจันทร์ จึงได้ขอร้องให้นายละเอียด อภิวัตนะศิริ ลาออกจากครูประชาบาล เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ แล้วแต่งตั้งเป็นกำนันตำบลโนนหอม ในวันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๗ เพื่อควบคุมชาวบ้านในตำบลโนนหอม จัดตั้งเป็นกองกำลังเพื่อทำการกู้ชาติ (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป. : ๒)

การดำเนินการจัดหาสมาชิกเข้าร่วมขบวนการเสรีไทยสกลนคร นั้น เริ่มจากการชักชวนผู้ใกล้ชิดที่เป็น “ญาติหรือเพื่อนสนิท” ให้ร่วมงาน กู้ชาติ และกำชับให้ปกปิดเป็นความลับ การหาสมาชิกใช้วิธีการมอบ แก่นำหาเพื่อนตาย เป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในลักษณะเหมือนวิธีการ ขยายเซลล์นั่นเอง (สวัสดี ตรีธาตุ, ๒๕๒๗: ๑๕) กล่าวคือ จาก ๑ เป็น ๓ จาก ๓ เป็น ๙ จาก ๙ เป็น ๒๗ ไปเรื่อยๆ โดยแต่ละช่วงของสมาชิก จะไม่ให้อู้จักกันเลย ทั้งนี้เพราะจำต้องรักษาองค์กรไว้เป็นความลับ การติดต่อกันก็ใช้จดหมายเขียนด้วย “หมึกลับ” เมื่ออ่านแล้วจะต้อง เผาทิ้งทันที (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒: ๒๖๒)

สมาชิกเสรีไทยสกลนครมีทั้งข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านทั่วไป และลูกศิษย์นายเตียง ศิริขันธ์ สมาชิกที่เป็นข้าราชการ ส่วนใหญ่เป็นครูประจำตำบล ส่วนชาวบ้านโดยมากเป็นชายฉกรรจ์ และมีผู้หญิงจำนวนหนึ่งเป็นสมาชิกเสรีไทยสกลนครด้วย

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการหาสมาชิกก็คือ ครูและกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพราะคนเหล่านี้เป็นบุคคลที่ชาวบ้านและผู้ใต้บังคับบัญชา เคารพนับถือ เช่น กรณีครูสำเร็จ สิงหะวาระ ศึกษาธิการอำเภอเมือง สกลนคร สั่งให้ครูไปพบนายเตียง ที่บ้านโพนนาแกงปลา คำสั่งของ ศึกษาธิการอำเภอสมัยนั้น ครูทุกคนก็ต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ใดๆ (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อ้างใน นิยม รักษาพันธ์, ๒๕๔๓: ๑๗๐)

อย่างไรก็ตาม แม้ในเบื้องต้นผู้บังคับบัญชาจะออกคำสั่งให้ครู เข้าร่วมงาน โดยอาจจะยังไม่ทราบรายละเอียด แต่เมื่อฟังนายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยสกลนคร อธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องมีขบวนการ เสรีไทยแล้ว ต่างก็ยินดีเข้าร่วมงานกู้ชาติครั้งนี้

ขบวนการเสรีไทยสกลนครมีสมาชิกระดับแกนนำเป็นเครือข่ายที่สำคัญ ดังนี้^๓

๑. นายเตียง ศิริขันธ์ รหัสลับ “พลูโต” เป็นผู้นำกองทัพอพลเรือน (ท.พ.ร.)
๒. นายสนธิ ประสทธิพันธ์ รองแม่ทัพพลเรือน
๓. นายสวาสดีและสวัสดิ์ ตราชู^๔ สองพี่น้องคนพบดีเมืองอุดรธานี

^๓ นายเดิม ศิลปี ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๘๙ แม้จะไม่ใช่แกนนำคนสำคัญของขบวนการเสรีไทยสกลนครก็ตาม แต่ก็เข้าราชการระดับสูงสุดของจังหวัดในเวลานั้น ที่รู้เห็นเป็นใจด้วยกับปฏิบัติการใต้ดินของเสรีไทยสกลนคร เช่น กรณีทหารญี่ปุ่นสงสัยว่ามีสนามบินลับและค่ายทหารที่บ้านเต่างอย นายเดิม ศิลปี ก็ฉลาดเลี้ยงตอบไปว่า “ภาพโรงเรือนที่เห็นในหุบเขานั้นเป็นที่หลบภัยของหน่วยราชการต่างๆ ในจังหวัด ส่วนภาพที่เห็นว่าเป็นสนามบินนั้น ที่จริงแล้วจัดสร้างเป็นสนามกีฬา” (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อังโน นิยม รักษาชั้น, ๒๕๔๓ : ๑๗๒).

^๔ ในบรรดาคนใกล้ชิดของนายเตียง ศิริขันธ์ ที่ได้ร่วมงานเสรีไทยตั้งแต่เริ่มแรกที่สุด โดยอาศัยความสนิทสนมส่วนตัวจริงๆ มี ๓ คน คนแรกชื่อ นายสวาสดี ตราชูคนพบดีที่เคยมีโรงแรมหลายหลังและรถยนต์หลายคันในจังหวัดอุดรธานี คนที่ ๒ ชื่อ นายสวัสดิ์ ตราชู เป็นน้องชายนายสวาสดี คนที่ ๓ ชื่อ นายสนธิ ประสทธิพันธ์ทหารเก่า เคยเป็นนักมวยและคนขับรถของนายสวาสดี นายสนธิเคยรับหน้าที่เดินทางไปจีนเพื่อสืบหานายจำกั๊ด พลาญกูร (เสรีไทยรุ่นแรกที่อาสาไปติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรและเสียชีวิตในจีน) นายสนธิเองก็เกือบเอาชีวิตไม่รอด ส่วนนายสวัสดิ์เคยถูกตำรวจจับขณะชนส่งวิทยุสนามและถูกขังเกือบปี นายสวาสดีเป็นนายทุนที่ยอมสละทุกอย่างเพื่องานในอุดมคติ โดยไม่เคยได้รับอะไรตอบแทนนอกจากความภูมิใจที่ได้ทำงานเพื่อความอยู่รอดของชาติ (วิสุทธ์ บุษยกุล ใน สุพจน์ ด่านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐ : ๓๐).

๔. นายครอง จันดาวงศ์^๕ เพื่อนสนิทนายเตียง เป็นครู
ประชาบาลที่อำเภอสว่างแดนดิน
๕. นายสหัส กาญจนะพังคะ ศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร
(เพื่อนนายเตียงสมัยเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
๖. นายเรวัตร์ ชื่นสำราญ ครูใหญ่โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล
๗. นายพินัย แสงพันธ์ นายช่างแขวงการทางสกลนคร
๘. นายสำเร็จ สิงหะวาระ ศึกษาธิการอำเภอเมืองสกลนคร
๙. นายละเอียด (เอี่ยม) อภิวัตนะศิริ กำนันตำบลโนนหอม
อำเภอเมืองสกลนคร
๑๐. นายเขียน จันลาโสม กำนันตำบลต่างอย อำเภอเมือง
สกลนคร
๑๑. นายทง (หมา) เกษรมาลา กำนันตำบลหนองหลวง
อำเภอสว่างแดนดิน
๑๒. ร.ต. เสรี นวลมณี
๑๓. นายสุพรรณ ศิริพันธ์ ปลัดอำเภอเมืองสกลนคร
๑๔. นายวิสุทธ์ บุญยกุล ลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิดนายเตียง ศิริพันธ์
ครูโรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล^๖
๑๕. นายอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร^๗
๑๖. เรืออากาศโท พีระ ศิริพันธ์ น้องชายนายเตียง ศิริพันธ์

^๕ ครอง จันดาวงศ์ เป็นผู้ช่วยสำคัญของนายเตียง ศิริพันธ์ ในการขายกำลั้งพลพรรค เสรีไทยหาที่ตั้งค่ายฝึกพลพรรคและสร้างสนามบินลับในจังหวัดสกลนคร นอกจากนี้ยังทำหน้าที่จัดหน่วยลำเลียงอาวุธเวชภัณฑ์ให้แก่หน่วยงาน ตลอดจนทั้งเป็นหัวหน้าหน่วยงานส่งข่าว และหาข่าวให้แก่ฝ่ายบัญชาการของนายเตียงอีกด้วย (เกียรติ ก้องไพร, ๒๕๓๙: ๔๒-๔๓).

^๖ ต่อมาเป็นศาสตราจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

^๗ ต่อมาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร ๒ สมัย.

นายครอง จันดาวงศ์

เสรีไทยนักเรียนนอกที่ปฏิบัติงานเป็นส่วนหนึ่งของเสรีไทย
สกลนคร คือ

๑. นายกฤษณ์ (อัมพร หรือคง) โตะยานนท์ เสรีไทยสาย
อังกฤษ
๒. นายอำนาจ (กัลป์) พูลพิพัฒน์ เสรีไทยสายอเมริกา
๓. นายกระจ่าง ตูลารักษ์ เสรีไทยสายอังกฤษ
๔. นายฉลอง ปิงตระกูล เสรีไทยสายอเมริกา
๕. นายประเสริฐ ปทุมมานนท์ เสรีไทยสายอังกฤษ

นอกจากนี้ยังมีทหารสัมพันธมิตรที่ปฏิบัติงานกับเสรีไทยสกลนคร
ได้แก่

๑. พันตรี บาทหลวงฮอลิเดย์ ชาวอเมริกัน
๒. พันตรี กรีน ชาวอังกฤษ
๓. พันตรี เดวิด สไมเลย์ ชาวอังกฤษ

จากซ้าย **แถวหลัง** ส.อ. กันเนอร์ คอลลินส์ ร.อ. กฤษณ์ โทะษยานนท์
 พ.ต. เค็มปี ส.อ. ผู้ติดตาม
แถวหน้า พ.ต. สไมล์ย์ กับนายเตียง ศิริขันธ์

๔. พันตรี เค็มปี	ชาวอังกฤษ
๕. ร้อยเอก วินน์	ชาวอังกฤษ
๖. สิบเอก กันเนอร์ คอลลินส์	ชาวอังกฤษ
๗. สิบเอก สไปเดอร์	ชาวอังกฤษ

สำหรับจำนวนสมาชิกเสรีไทยสกลนคร มีกำลังที่แน่นอนก็คนนั้น เป็นเรื่องยากที่จะประมาณการ เพราะเสรีไทยเป็นงาน “ลับ” และมีการ เคลื่อนย้ายจากค่ายหนึ่งไปอีกค่ายหนึ่งอยู่บ่อยครั้ง

จากการศึกษาพบว่ามีค่ายเสรีไทยในจังหวัดสกลนคร จำนวน ประมาณ ๑๐ ค่าย ค่ายที่ใหญ่ๆ คือ ค่ายदानนกฎ บ้านต่างอย^๔ ค่าย บ้านโนนหอม ค่ายดงพระเจ้า^๕ บ้านหนองหลวง ค่ายบ้านตาดภูวง เพราะ ฉะนั้นพลพรรคเสรีไทยสกลนครทั้งหมดน่าจะมีหลายพันคน และจากการรวบรวมของนายฉันทนา หรือมาลัย ชูพินิจ (๒๕๒๒ : ๒๔๘) ใน หนังสือ **X.O. GROUP** ประมาณการว่า สกลนครมีกองกำลังเสรีไทย ที่ผ่านการฝึกแล้ว จำนวน ๓,๕๐๐ คน นอกจากนี้ ยังมีเสรีไทยใน หน่วยจังหวัดใกล้เคียง เช่น อุตรธานี มหาสารคาม อุบลราชธานี อีก จำนวนมากที่ผ่านการฝึกอบรมจากสกลนคร จึงอาจกล่าวได้ว่า เสรีไทย สกลนครเป็นกองกำลังที่ใหญ่ที่สุดของขบวนการเสรีไทยในภาคอีสาน^๖

การดำเนินงานเสรีไทยซึ่งเป็นขบวนการใต้ดิน นอกจากจะต้อง อาศัยผู้นำที่เข้มแข็ง และสมาชิกที่เสียสละแล้ว ปัจจัยด้านทุนทรัพย์เพื่อ เป็นค่าใช้จ่ายในงานเคลื่อนไหวก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะมองข้ามไปไม่ได้ นายเตียงนอกจากจะอาศัยทรัพย์สินของตนและภรรยา คือ นางนิวาศน์ แล้วยังได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้น ๒ แห่ง เพื่อเป็นทุนในการเคลื่อนไหวเสรีไทย (พระครูโสภณบุญญากร, สัมภาษณ์) โรงเรียนทั้ง ๒ แห่ง คือ โรงเรียน ศิริพันธ์ ๑ ตั้งอยู่ที่อำเภอพรรณานิคม มีนายครอง จันดาวงศ์ เพื่อนร่วม

^๔ นิยม รักษาพันธ์ ผู้ค้นคว้าและเขียนเรื่องบันทึกลับเสรีไทยภูพาน ประมาณการ ว่ามีกำลังพลเสรีไทยเฉพาะที่กองบัญชาการใหญ่ค่ายदानนกฎ บ้านต่างอย แห่งเดียวจำนวน ๒-๓ พันคน (นิยม รักษาพันธ์, สัมภาษณ์).

^๕ ค่ายดงพระเจ้า บ้านหนองหลวงภายหลังย้ายไปจัดตั้งค่ายใหม่ที่บ้านตาดภูวง อำเภอวาริชภูมิ เพราะทหารญี่ปุ่นเริ่มรู้ความลับเกี่ยวกับค่ายนี้.

^๖ จำนวนเสรีไทยที่ได้รับการฝึกอบรมทั่วประเทศไม่ต่ำกว่า ๕-๖ หมื่นคน (แถมสุข นุ่มนนท์ อ่างใน ทศ พันธมเสน และจินตนา ยศสุนทร, ๒๕๔๒ : ๔๗) ส่วนพลพรรค เสรีไทยทั่วภาคอีสานที่ได้รับการฝึกอบรมมีทั้งสิ้นประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน (แอนดรูว์ กิลคริสต์, ดุสิต บุญธรรม (แปล), ๒๕๒๗ : ๓๐๐).

ชั้นเรียนโรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล เป็นอาจารย์ใหญ่ และโรงเรียน
ศิริจันทร์ ๒ ตั้งอยู่ที่อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

การยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อประเทศชาติของนายเตียงอย่าง
ซื่อสัตย์สุจริต และยอมทุ่มเททุนทรัพย์เพื่องานกู้ชาติและงานการเมือง
ทำให้ตอนบั้นปลายแห่งชีวิตของนายเตียงไม่มีทรัพย์สินอะไร ยังคง
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ “ยากจน” จนกระทั่งวันตาย (อาคม
พรหมสาขา ณ สกลนคร อ้างใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย
พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓: ๗๗)

แหล่งทุนที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในการดำเนินงานเสรีไทย คือ
การสนับสนุนจากนายสวาสดิ์ ตราชู คหบดีแห่งเมืองอุดรธานี ในเรื่องนี้
นายวิสุทธ์ บุญยกุล เคยกล่าวไว้ว่า นายสวาสดิ์ ตราชู และนายสวัสดิ์
ตราชู สองพี่น้องเป็นนายทุนที่ยอมสละทุกอย่างเพื่องานเสรีไทย ซึ่งเป็น
งานเพื่อความอยู่รอดของชาติบ้านเมืองในครั้งนั้น (วิสุทธ์ บุญยกุล ใน
สุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐: ๓๐)

การเคลื่อนไหว
ของขบวนการ
เสรีไทยสากล
ในช่วงสงครามโลก
ครั้งที่ ๒

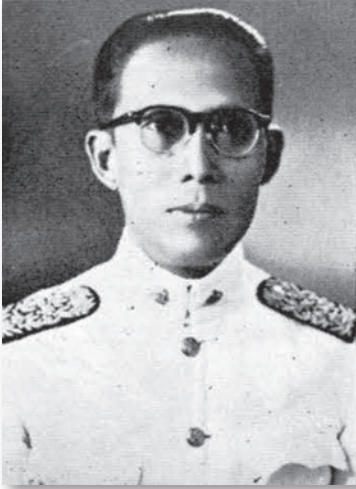
หลังจากที่นายเตียง ศิริขันธ์ และแกนนำได้เริ่มก่อตั้งขบวนการเสรีไทยในเขตพื้นที่จังหวัดสกลนคร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยสายสกลนครในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรื่องการจัดตั้งค่ายฝึกอาวุธพลพรรคเสรีไทย ซึ่งมีอยู่หลายแห่งในจังหวัดสกลนคร และปฏิบัติการที่สำคัญของเสรีไทยสกลนคร นับตั้งแต่การรับส่งอาวุธ การฝึกอาวุธตลอดจนการเข้าร่วมพิธีสวนสนามที่กรุงเทพฯ

การจัดตั้งค่ายเสรีไทยในจังหวัดสกลนคร

นายเตียง ศิริขันธ์ ในฐานะผู้บัญชาการกองทัพลเรือน (ท.พ.ร.) หรือผู้นำขบวนการเสรีไทยภาคอีสาน ได้บุกเบิกจัดตั้งค่ายเสรีไทยครั้งแรกในภาคอีสานที่จังหวัดสกลนคร โดยเริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ต่อมาได้มีการจัดตั้งค่ายฝึกเสรีไทยในจังหวัดสกลนครอีกหลายแห่ง และได้ขยายไปยังจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสาน^๑

ค่ายหรือหน่วยจัดตั้งของขบวนการเสรีไทยในจังหวัดสกลนครเท่าที่รวบรวมได้มีดังนี้

^๑ จากคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรของนายเตียง ศิริขันธ์ ทำให้ทราบว่า นายเตียงควบคุมค่ายในภาคอีสานทั้งหมด ๒๑ ค่าย และเป็นหัวหน้าภาคอีสาน (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, ๒๕๔๖ : ๓๒๐).

นายเตียง ศิริจันทร์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะนำเสนอรายละเอียดเฉพาะค่ายที่สำคัญดังนี้

ค่ายบ้านโนนหอม

ค่ายบ้านโนนหอมอยู่ที่บ้านโนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร อยู่ห่างไปทิศตะวันออกเฉียงใต้ของตัวจังหวัดสกลนคร ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร สภาพทั่วไปของหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นป่า การคมนาคมไปสู่ตัวเมืองสกลนครลำบากมาก เป็นทางเดินทางเกวียน ฤดูฝนจะแฉะมาก มีบ้านเรือนในขณะนั้นประมาณ ๘๐ หลังคาเรือน

บ้านโนนหอมเป็นบ้านของชาว “ภูไท” คนไทยเผ่านี้มีลักษณะพิเศษ คือ ชยันขันแข็ง ไม่ปล่อยให้ว่างโดยเปล่าประโยชน์ เสรีจากทำนาแล้วก็จะพากันทำไร่ ทำสวน ทำไร่ฝ้าย ไร่อ้อย สวนหม่อน ผู้หญิงจะปั่นฝ้ายเลี้ยงไหม ผู้ชายจะพากันหีบอ้อยต้มน้ำตาลเพื่อทำน้ำตาล

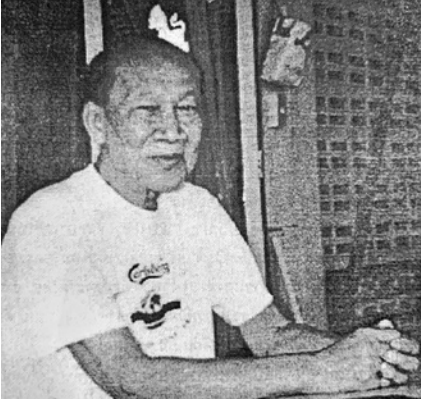
ปีกเอาไปขายในเมือง สาว ๆ จะทอผ้าทำเครื่องนอน เครื่องจักสาน
ตระเตรียมไว้เมื่อมีเหย้ามีเรือน บ้านโนนหอมจึงเลื่องชื่อในด้าน
“น้ำอ้อยหอมหวาน เครื่องจักสานฝีมือเยี่ยม” (นายสีดอกขาว (นามแฝง),
๒๕๔๓ : ๕๕-๕๖)

ค่ายบ้านโนนหอมเป็นค่ายแรกที่จัดตั้งขึ้นในอีสาน เริ่มดำเนินการ
จัดตั้งค่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยมีนายละเอียด (เอี่ยม) อภิวัตนะ
ศิริ กำนันตำบลโนนหอม และนายคล่อง เทศประสิทธิ์ ครูใหญ่โรงเรียน
บ้านโนนหอม เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการจัดตั้งค่ายแห่งนี้ (ละเอียด
อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป. : ๑)

ค่ายบ้านโนนหอมเริ่มต้นโดยการชักชวนชาวบ้านมาปลูกอ้อย
และทำโรงหีบอ้อยผลิตน้ำตาลตราแมว เพื่อบั้งหน้าการเคลื่อนไหวของ
เสรีไทย (แพว ทานาลาด, สัมภาษณ์) ในช่วงนี้นายเตียงให้ชาวบ้าน
โนนหอมบางคนไปช่วยทำไร่อ้อยและสวนหม่อน ที่บ้านพาน ตำบล
พังขว้าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานเสรีไทยด้วย

ค่ายเสรีไทยแห่งนี้เป็นหน่วยสายอังกฤษ มีนายกฤษณ์ (อัมพร)
โตษยานนท์^๒ นักเรียนไทยจากอังกฤษเป็นหัวหน้าหน่วย ค่ายนี้มีความ
สำคัญ เพราะมีการติดต่อวิทยุโดยตรงกับกองกำลัง ๑๓๖ ที่อินเดีย
มีทหารอังกฤษเป็นพนักงานวิทยุ ต่อมานายเตียงได้ส่งนายวิสุทธ์

^๒ กฤษณ์ โตษยานนท์ จบวิชาสัตวแพทย์จากอังกฤษ ใช้ชื่อในหน่วยเสรีไทย
ในประเทศไทยว่า “อาภรณ์” ส่วนในกองกำลัง ๑๓๖ ที่อินเดียใช้ชื่อว่า Kong (วิสุทธ์
บุษยกุล ใน สุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐ : ๑๙) และกฤษณ์ได้โดดรัม
เข้าประเทศไทยที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๗ กันยายน
พ.ศ. ๒๔๘๗ (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ (บรรณาธิการ), ๒๕๔๖ : ๑๖๖) กฤษณ์ได้รับ
มอบหมายให้ทำหน้าที่หัวหน้าค่ายแทนเตียง ถ้าเตียงไม่อยู่ กฤษณ์และเตียงได้ไปขน
อาวุธของฝ่ายสัมพันธมิตรจากกรุงเทพฯ มาไว้ที่ค่ายโนนหอมเมื่อเดือนมกราคม
พ.ศ. ๒๔๘๘.

นายคล่อง เทศประสิทธิ์
ครูใหญ่โรงเรียนบ้านโนนหอม

ครูกลยุทธ อุปพงษ์
อดีตเสรีไทย
หน่วยปฏิบัติการพิเศษ
ของชุมชนพลภูพาน

ศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุษยกุล
อดีตเสรีไทย
ค่ายบ้านโนนหอม
ผู้ทำงานใกล้ชิดกับ
นายเตียง ศิริขันธ์

บุษยกุล ครูโรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่ใกล้ชิด มาทำหน้าที่ถอดรหัสข่าววิทยุที่เป็นภาษาอังกฤษจากอินเดีย ส่วนคนที่ทำหน้าที่ส่งวิทยุ คือ นายกฤษณ์ โตษยานนท์ นั่นเอง (วิสุทธ์ บุษยกุล อ้างใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓ : ๗๐)

สถานที่ฝึกอาวุธใช้วัดบ้านโนนหอมเป็นที่ฝึกและตั้งค่าย บริเวณหนองผักบุ้ง ครูที่ทำการฝึกอาวุธก็คือ ตำรวจและปลัดอำเภอ^๓ สถานที่พักนั้นได้ดัดแปลงโรงสีอ้อยเป็นที่พัก เป็นโรงยาว ๒ หลัง พักได้หลายร้อยคน (จันทร์ดี ไชยบุญ, สัมภาษณ์)

ผู้เข้ารับการฝึกอาวุธนั้น นอกจากเป็นชายฉกรรจ์จากบ้านโนนหอมแล้วยังมีครูประชาบาลและชาวบ้านจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานมาฝึกที่ค่ายโนนหอม เช่น จังหวัดอุดรธานี นครพนม มหาสารคาม อุบลราชธานี โดยเฉพาะจังหวัดอุดรธานี ได้ส่งมาฝึก ๒ รุ่น ในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ (อ้วน นาครทรรพ, ๒๕๑๙ : ๖๙)

ชาวบ้านโนนหอมได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจกับงานเสรีไทยอย่างเต็มที่และพร้อมเพรียงกัน กำนันละเอียด อภิวัตนะศิริ เมื่อลาออกจากครูโรงเรียนบ้านโนนหอมก็มารับตำแหน่งกำนัน และเป็นผู้นำชาวบ้านปฏิบัติการใต้ดินเพื่อการกู้ชาติอย่างแข็งขัน โดยรับตำแหน่งเป็นผู้บังคับกองร้อยและดูแลด้านอาคารสถานที่และอาหารการกินแก่ครูฝึก ผู้เข้ารับการฝึก และทหารอังกฤษ (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป. : ๒) ชาวบ้านโนนหอมคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมงานเสรีไทยครั้งนี้ เช่น นายแพว ทานาลาด นายจันทร์ดี ไชยบุญ นายพุทธ จำปาแก้ว และนายนา สิทธิณะศิริ เป็นต้น

^๓ ตำรวจที่มาเป็นครูฝึกชื่อ จำสับตำรวจ อีระ โจรนชีวะ และจำสับตำรวจ บุรี ศิริจันทร์ ส่วนปลัดอำเภอที่เป็นครูฝึกชื่อ ปลัด สุพรรณ ศิริจันทร์.

อดีตเสรีไทยค่ายบ้านโนนหอม
นายจันทร์ดี ไชยบุญ (ชาย, ๘๓ ปี) และนายแพว ทานาลาด (ขวา, ๗๔ ปี)

ชาวบ้านโนนหอมที่มีอายุมากหน่อยก็ไม่ต้องฝึกอาวุธ แต่ให้ทำหน้าที่ด้านพลการ จัดการเรื่องอาหารการกิน ถ้าเป็นผู้หญิงที่มีหน้าที่ทำอาหาร ส่วนสาวๆ ก็ฝึกวิชาปฐมพยาบาล แต่每天都要ซื้อวัว หมู มาชำแหละเลี้ยงพลพรรควันละ ๒ ตัว เป็นอย่างน้อย ใช้เงินที่หัวหน้าหน่วยจัดหาให้ ส่วนข้าวนั้นชาวบ้านโนนหอมบริจาคให้ อาจกล่าวได้ว่าชาวบ้านโนนหอมเป็นเสรีไทยร่วมกู้ชาติกันเกือบทั้งบ้าน ค่ายโนนหอมจึงเป็นค่ายหนึ่งที่แข็งแกร่ง เป็นเสมือนหนึ่งด่านหน้าป้องกันค่ายใหญ่บนภูพาน (ค่ายบ้านเต่างอย) (คลอง เทศประสิทธิ์ ใน นิยม รักษาพันธ์, ๒๕๔๓: ๗๐-๗๑)

ค่ายบ้านต่างอย

ค่ายเสรีไทยแห่งนี้ตั้งอยู่บ้านต่างอย อำเภอต่างอย^๔ จังหวัดสกลนคร อยู่ห่างจากค่ายบ้านโนนหอมไปทางทิศใต้ประมาณ ๗ กิโลเมตร และห่างไป ๒๑ กิโลเมตรทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ (๒๑๐ องศา) ของค่ายบ้านต่างอย ก็เป็นที่ตั้งของค่ายบ้านชาดนาคุ^๕ ซึ่งค่ายบ้านชาวนาคูอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างสูงมีภูเขาเป็นวงล้อมรอบห่างๆ ที่ดินเป็นหินลูกรังแข็ง (วิสุทธ์ บุญยกุล ใน สุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐ : ๘๒) มีการติดต่อบริเวณค่ายบ้านชาดนาคุและค่ายบ้านต่างอย รวมทั้งค่ายเสรีไทยอื่นๆ ในเขตสกลนครอยู่เป็นประจำ

ค่ายบ้านต่างอยตั้งอยู่ในหุบเขาที่สามารถจู่คนได้นับพันคน พื้นล่างถูกปรับด้วยพลังของชาวบ้านที่ให้การสนับสนุนงานกู้ชาติ เหลือไว้แต่ต้นไม้ใหญ่มีการปลูกเรือนไม้เป็นโรงยาว ๓-๔ หลัง เพื่อเป็นที่พักอาศัยหลบนอนของเหล่าพลพรรค สูงขึ้นไปเป็นลานหินที่กว้างประมาณ ๘๐๐ เมตร ยาวประมาณ ๔ กิโลเมตร ชาวบ้านเรียกว่า “ดำนนกยุง” คงจะเป็นเพราะเมื่อก่อนนกยุงชุกชุมบนลานหินแห่งนั้น นกยุงบินลงมาเกี้ยวพาราสีกันเป็นประจำในเวลานั้น ได้มีการปรับแต่งพื้นที่ให้เป็นสนามบิน อย่างไรก็ตามสนามบินแห่งนี้ก็ไม่ได้ใช้สำหรับเครื่องบินขึ้นลงใช้เป็นเพียงที่รับสัมภาระทางอากาศเท่านั้น ไปใช้สนามบินบ้านชาดนาคุแทน (นิยม รักษาพันธ์, สัมภาษณ์)

^๔ เดิมอำเภอต่างอย เป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร.

^๕ ค่ายบ้านชาดนาคุ อยู่ในเขตอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เดิมเป็นเพียงอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในความรับผิดชอบของนายจำลอง ดาวเรือง มีการสร้างสนามบินเป็นแห่งแรกในภาคอีสานและเครื่องบินดากอตาของสัมพันธมิตรเคยขึ้นลง ๒ ครั้ง มี ทหารอังกฤษชื่อพันตรี สไมเลย์ (Smiley) ประจำอยู่ที่ค่ายนี้.

ผู้เขียน กับนายนิยม รักษาพันธ์ (ขวา) เจ้าของนามปากกา “สื่อดอกขาว”
อดีตเสรีไทยผู้มีผลงานค้นคว้าเกี่ยวกับเสรีไทยภูพานจำนวนมาก

บงกชเขาเป็นลานหินกว้าง เรียกว่า “दानนกยูง” ถูกปรับแต่งให้เป็นสนามบิน
แต่ยังไม่ทันให้เครื่องบินลง เพราะไปใช้สนามบินนาคราชขาดแทน
จึงเป็นเพียงที่รับสัมภาระทางอากาศเท่านั้น

สนามบินชาตนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ของเสรีไทย
เป็นสถานที่ซึ่งสัมพันธมิตรเคยส่งอาวุธมาลง ๒ ครั้ง

ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากนายเตียง ศิริขันธ์ ให้เป็นหัวหน้า
รับผิดชอบค่ายนี้แทนตน คือ นายสนิท ประสิทธิ์พันธ์ รองแม่ทัพกองทัพ
พลเรือน (ท.พ.ร.) มีกำนันเขียน จันทลาโสม กำนันตำบลต่างอย เป็น
ผู้ช่วยเหลือ ในงานของ วิสุทธ์ บุษยกุล (๒๕๔๐: ๓๐) กล่าวว่า นายเตียง
ได้ใช้เวลาที่ค่ายนี้มากที่สุด เพราะค่ายบ้านต่างอยเป็นกองบัญชาการ
ใหญ่สุดของเสรีไทยภาคอีสาน (วิสุทธ์ บุษยกุล, สัมภาษณ์) มีทหาร
พลเรือน (ท.พ.ร.) จำนวน ๓ กองพัน (นายสีดอกท้าว (นามแฝง),
๒๕๔๓: ๔๒-๔๔) ค่ายนี้จึงมีกำลังประมาณ ๒-๓ พันคน (นิยม
รักษาพันธ์ ใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณา-
ธิการ), ๒๕๔๓: ๗๒) ค่ายบ้านต่างอยเป็นค่ายเสรีไทยสายอังกฤษ หรือ
ที่เรียกกันย่อๆ ว่าค่าย B (B ย่อมาจาก คำว่า Britain) ค่ายแห่งนี้ได้รับ
การสนับสนุนอาวุธจากกองทัพอังกฤษในอินเดียและศรีลังกา มีการรับ
ร่วมอาวุธ ๓๐ กว่ารุ่น แล้วส่งอาวุธนี้ให้ค่ายบ้านชาตนาคูด้วย (กลยุทธ

อุปพงษ์ ใน นิยม รักษาจันทร์, ๒๕๔๓: ๘๔-๘๕) ค่ายนี้มีทหารอังกฤษชื่อ พันตรี กรีน ลีบเอก กันเนอร์ และนักเรียนทุนรัฐบาลไทยที่จบจากอังกฤษ คือ คุณณกฤษณ์ โตษยานนท์ ปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งคุณณกฤษณ์ หรือใช้ชื่อโค้ดว่า “อัมพร” ไม่ได้อยู่ประจำ ไปๆ มาๆ ระหว่างค่ายบ้านต่างอยกับค่าย บ้านโนนหอม (นายสีดอแก้ว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๔๕)

การที่นายเตียงเลือกบ้านต่างอยเป็นที่ตั้งค่ายใหญ่ของเสรีไทย เพราะมีความเหมาะสมทางภูมิประเทศที่เป็นป่า มีหุบเขาและแหล่งน้ำ เหมาะแก่การหลบซ่อนและเคลื่อนไหวกองโจร เหตุผลที่สำคัญ อีกประการหนึ่งก็คือ นายเตียงมีญาติพี่น้องที่บ้านต่างอยเยอะ เพราะ นางอัม แม่ของนายเตียง เป็นคนพื้นเพเดิมบ้านต่างอย ด้วยเหตุนี้ทำให้ ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านบ้านต่างอยร่วมงานกู้ชาติอย่างเต็มที่ ทั้งตัวผู้นำ คือ นายเชียน จันลาโสม (กำนันตำบลต่างอย) ชำราชากร ครู ตลอดจนชาวบ้านทั่วไป ทั้งชายฉกรรจ์และผู้หญิง (นา นันท์สีทอง, สัมภาษณ์) ชาวบ้านต่างอยที่เข้าร่วมงานเสรีไทยครั้งนี้มีทั้งครูและ ชาวไร่ ชาวนา ต่างตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมต่อต้าน จักรวรรดิญี่ปุ่น เพราะไม่ต้องการให้เมืองไทยตกเป็นเมืองขึ้นของญี่ปุ่น นั้นหมายถึงการสูญเสียเอกราชของชาติ ตลอดจนการที่ผู้หญิงไทย จะต้องตกเป็นเมียของทหารญี่ปุ่นด้วย (นา นันท์สีทอง, สัมภาษณ์)

ชาวบ้านต่างอยที่เข้าร่วมเป็นเสรีไทย นอกจากกำนันเชียน จันลาโสม แล้วคนอื่นๆ เช่น นายมา งอยภูธร นายใส่ งอยผาลา นายสละ ทิพจร นายบุญทา นานาวัน นายสาว งอยภูธร นายสมบุญ คงเคน นายหนูเกตุ ผงงอย นายศรีจันทร์ งอยกุดจิก นายคำหล้า งอยภูธร นายวาน จันลาโสม นายทิ้ง ยะพลหา นายคำผาย ลาบุญเกิด นายหล้า งอยผาลา นายผัน จันลาโสม นายประจัญ งามผาลา นายศร ทักพร นายภักดี ศิริสาร นายเพียง งอยภูธร นายอ่า งอยภูธร นายหมั่น งอยจันศรี นายเอาะ งอยภูธร นายขาบ งอยภูธร นายคง งอยผาลา

นายจร หาแก่น นายทำ งามยงูธร เป็นต้น (เขียน จันลาโสม ใน อติเรก บุญคง, ๒๕๓๖: ๙๑)

ชาวบ้านเหล่านี้นอกจากเข้ารับการฝึกเป็นอาสาสมัครเสรีไทยแล้ว ยังเป็นกำลังสำคัญในการสร้างค่ายที่พักสนามบิน อยู่เวรยามรักษาความปลอดภัย ตลอดจนรับผิดชอบด้านพลาธิการ จัดหาเสบียงอาหารเลี้ยงบรรดาครูจากอำเภอต่างๆ ที่มารับการฝึกอบรมและพลพรรคเสรีไทยในค่าย เฉพาะที่ผลัดเปลี่ยนมาฝึกอบรมเป็นรุ่นๆ แต่ละรุ่นมีประมาณ ๒๐๐ คน ภาระรับผิดชอบเหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่ อาสาสมัครชาวบ้านจึงเป็นกำลังสำคัญของขบวนการเสรีไทยที่ค่ายต่างอย (อติเรก บุญคง, ๒๕๓๖: ๙๐-๙๑)

ค่ายต่างอยจัดตั้งขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๘๘ ในระหว่างนั้นทหารญี่ปุ่นก็พยายามหาข่าวการเคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติของไทยในเขตพื้นที่จังหวัดสกลนครและใกล้เคียง จนกระทั่งกลางปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ทหารญี่ปุ่นได้จัดส่งเครื่องบินมาถ่ายภาพตรวจการได้ภาพสนามบินลับและค่ายทหารบนเทือกเขาภูพาน ทั้งที่ด่านนกยูงและ

นายเขียน จันลาโสม
กำนันตำบลต่างอย

อดีตเสรีไทยค่ายต่างอย กับคณะผู้วิจัย เมื่อ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๒
จากซ้าย นายวีระยุทธ สุวรรณทิพย์ (ผู้ช่วยวิจัย)
นายสาว งอยภูธร (๗๘ ปี) นายนา นันทสิทธิ์ทอง (๙๐ ปี)
นายบุญทา นานาวิน (๗๖ ปี) นายสระ ทิพย์พจร (๘๑ ปี) และผู้เขียน

สนามบินลับบ้านชาดนาคู พร้อมทั้งส่งกำลังทหารญี่ปุ่นมาเตรียมค้นหา
ค่ายเสรีไทยทันที เมื่อผู้นำเสรีไทยสกลนครทราบข่าว ก็ยังเห็นว่า
ยังไม่ถึงเวลาจะเปิดยุทธการตามที่ฝ่ายสัมพันธมิตรกำหนด คือ วันดีเดย์
(D-DAY)^๖ จึงตัดสินใจทิ้งค่ายในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ก่อน
ทหารญี่ปุ่นจะบุกขึ้นมาค้นเพียง ๒-๓ วันเท่านั้น (กลยุทธ์ อุปพงษ์
ใน นิยม รักษาพันธ์, ๒๕๔๓: ๘๘-๘๙) โดยกำนันละเอียด อภิวัตนะ
ศิริ ได้รับคำสั่งให้นำกำลังทหารพลเรือนจากค่ายบ้านโนนหอมไปเผา

^๖ วันที่ฝ่ายสัมพันธมิตรกำหนดยกพลขึ้นบกที่ประเทศไทย.

ค่ายต่างอย และชนอาวูธ ตลอดจนเสบียงต่างๆ ไปไว้ที่ถ้ำผาด่าง^๗ เขตอำเภอดอกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป.: ๕) เสรีไทยสกลนครตั้งกองบัญชาการชั่วคราวอยู่ที่ถ้ำผาด่าง เพียงระยะเวลาแค่ ๑ เดือน ญี่ปุ่นก็ประกาศยอมแพ้ต่อฝ่ายสัมพันธมิตร งานเคลื่อนไหวกู้คืนดินของขบวนการเสรีไทยก็ต้องยุติลง เหล่าเสรีไทย สกลนครต่างแยกย้ายกันกลับบ้านของตน เพื่อใช้ชีวิตตามปกติดังเดิม

ค่ายดงพระเจ้า บ้านหนองหลวง

ค่ายดงพระเจ้าตั้งอยู่บ้านหนองหลวง ตำบลหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร บางคนเรียกว่า ค่ายบ้านหนองหลวง แต่ชาวบ้านหนองหลวงบางคนเรียกว่า “ค่ายโคกกรม” (พระครูโสภณ ปุญญากร, สัมภาษณ์) ค่ายนี้อยู่ห่างจากตัวอำเภอสว่างแดนดิน ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร และที่ตัวอำเภอสว่างแดนดิน นายเตียง ศิริขันธ์ ได้สร้างสนามบินไว้ใช้ในงานเสรีไทยด้วย (ปัจจุบันคือบริเวณวิทยาลัยการอาชีพสว่างแดนดิน) ค่ายดงพระเจ้าจัดตั้งขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๘๘ เป็นค่ายเสรีไทยสายอเมริกา หรือเรียกย่อๆ ว่าค่าย “A” (A ย่อมาจากคำว่า America) ค่ายนี้จึงได้รับการสนับสนุนอาวูธที่ทันสมัยจากอเมริกา มีพันตรี บาทหลวงฮอลิเดย์ (Holiday)^๘

^๗ ถ้ำผาด่าง อยู่ที่ภูผาด่าง ใกล้อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ห่างจากค่ายต่างอย ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ภูผาด่างเป็นเขาสูงหนึ่งของเทือกเขาภูพานทอดยาวมาจากมุกดาหารจรดอุดรธานี ได้ผามีถ้ำใหญ่สามารถจุคนได้นับพันคน (นายสีดอกขาว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๖๙).

^๘ พันตรี ฮอลิเดย์เคยเป็นมิชชันนารีอยู่ที่เชียงใหม่ เป็นทหารอเมริกันคนแรกที่โดดร่มลงในภาคอีสาน ที่หนองหาร จังหวัดสกลนคร พร้อมด้วยนายฉลอง ปิงตระกูล เสรีไทยสายอเมริกา จากฐานทัพที่แคนดี้ เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๘ (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒: ๒๓๐).

ชาวอเมริกัน เป็นหัวหน้า นายอำนวย (กัลป์) พูลพิพัฒน์^{๙๙} นักเรียนไทยจากอเมริกาเป็นพนักงานวิทย์ นายสวัสดิ์ ตราชู และนายครอง จันดาวงศ์^{๑๐} เป็นผู้ดูแลโดยอยู่ในความอุปการะของกำนันทอง (หมา) เกษรมาลา^{๑๑} (สวัสดิ์ ตราชู, ม.ป.ป.: ๑๘)

^{๙๙} อำนวย พูลพิพัฒน์ หรือกัลป์ เป็นเสรีไทยจากอเมริการุ่นที่ ๒ ออกเดินทางโดยทางเรือจากอเมริกาเมื่อ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖ ไปปฏิบัติงานและฝึกเพิ่มเติมที่อินเดียและศรีลังกา และเข้าประเทศไทยเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๘.

^{๑๐} ครอง จันดาวงศ์ เป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกับเตี้ยง ศิริจันทร์ อดีตครูใหญ่โรงเรียนสว่างวิทยา อำเภอสว่างแดนดิน อดีตสมาชิกสภาจังหวัดสกลนคร ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร พ.ศ. ๒๕๐๐ ถูกจับและฟ้องข้อหา กบฏแบ่งแยกดินแดนร่วมกับเตี้ยง ศิริจันทร์ และพวกรวม ๑๘ คน ต่อมาศาลสั่งยกฟ้อง และถูกจับคดีกบฏสันติภาพ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ก่อนที่จะได้รับการนิรโทษกรรมในปี ๒๕๐๐ ครูครองเสนอแนวความคิดการพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือกันเองของชาวบ้านในรูปแบบหน่วยสามัคคีแลกเปลี่ยนแรงงาน ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากชาวบ้านโดยทั่วไป ภายหลังจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้กวาดล้างจับกุมครูครอง จันดาวงศ์ และครูทองพันธ์ สุทธิมาศ โดยอ้างว่าเป็นสมาชิกองค์การสามัคคีธรรมมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ และถูกประหารชีวิต โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม ณ สนามบินลับเสรีไทยอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ เวลา ๑๒.๑๓ น. โปรดดู สมศักดิ์ ภูสุวรรณ. ๔๐ ปีครูครอง จันดาวงศ์. จากหลักประหารสืบสานอุดมการณ์ประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการเมือง, ๒๕๔๔).

^{๑๑} ทอง เกษรมาลา เดิมชื่อหมา เคยเป็นผู้ใหญ่บ้านหนองหลวง และกำนันตำบลค้อได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบ้านหนองหลวง จึงได้รับการเคารพจากชาวบ้านเป็นอย่างมาก ปัจจุบันมีการสร้างรูปปั้นไว้เป็นที่ระลึกใกล้ๆ ตลาดบ้านหนองหลวง.

ชาวบ้านหนองหลวงเข้าร่วมฝึกอาวุธเป็นเสรีไทยทั้งชายและหญิง เพราะความรักชาติและศรัทธาในตัวผู้นำ คือ นายเตียง ศิริขันธ์ (ค่าน้อย มงคลนำ, สัมภาษณ์) ผู้หญิงที่เป็นเสรีไทยก็ต้องฝึกอาวุธ แบกปืน ฝึกนอนกลางวัน สวมชุดทหารสีเขียวเหมือนผู้ชาย โดยฝึกครวละ ๑๕ วัน สถานที่ฝึกอาวุธใช้ในวัดสมโสมสรประชาสามัคคี (วัดบ้านหนองหลวง) และฝึกในค่ายห่างออกจากตัวหมู่บ้านประมาณ ๑ กิโลเมตร (เต็ม ทองเฟื่อง, สัมภาษณ์) ครูฝึกก็คือ นายครอง จันดาวงศ์ และนายทองปาน วงศ์สง่า

ชาวบ้านหนองหลวงที่เข้าร่วมขบวนการกู้ชาติครั้งนี้ได้แก่ นายทอง (หมา) เกษรมาลา นายบุญ นารโท^{๑๒} นายคาน พิลารักษ์^{๑๓} นายค่าน้อย มงคลนำ นายพุดมี วงศ์อนุ นายทองใบ เจริญดี นางบุญมา พิมพ์เสียง นางจำปา โพธิ์ภักดี นางเต็ม ทองเฟื่อง นายลังกา บุญเกื้อ นายลี จันสิมมา นายแพง สาพรเจริญ นายผิว กุลาศาสตร์ นายนวล ธิโสภา นายเคน เรืองโอด นายลี ทาลุน นายคำพา จันทรไทย นายสอน ธิโสภา นายเหว่ ศรีเป้า นายสอน วิชาเศษ นายเหล่า ทับทิมหิน นายทราย (หลวงปู่ทราย) หอมพรรณนา และนายหา นาคราช เป็นต้น

ค่ายดงพระเจ้าแห่งนี้ นอกจากจะฝึกอาวุธให้พลพรรคเสรีไทย สกนนครแล้ว ยังฝึกอาวุธให้เสรีไทยจังหวัดอื่นๆ ด้วย เช่น นายเพ่ง โพธิจินดา ได้นำครูประชาชนบาลในเขตจังหวัดอุดรธานี รวม ๑๒๐ คน เข้าฝึกอบรม (อ้วน นาคทรพรพ, ๒๕๑๙: ๖๙)

^{๑๒} อดีตแพทย์ประจำตำบล เมื่อทำการสัมภาษณ์ คือ พระครูโสภณบุญญากร เจ้าอาวาสวัดสมโสมสรประชาสามัคคี บ้านหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัด สกนนคร.

^{๑๓} เคยถูกจับขังข้อมือมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์พร้อมกับครูครอง จันดาวงศ์ ถูกจำคุก ๖ ปีต่อมาถูกปล่อยตัวโดยไม่มีความผิดแต่อย่างใด.

ค่ายบ้านหนองหลวงหรือค่ายดงพระเจ้าแห่งนี้เป็นหน่วยฝึกอาวุธของขบวนการกู้ชาติ จนถึงต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ฝ่ายทหารญี่ปุ่นเริ่มรู้ความลับเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของค่ายนี้ นายเตียง ศิริขันธ์ จึงสั่งให้ยุบค่ายแล้วย้ายไปที่ตาตดภูวง อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ของค่ายดงพระเจ้า (พุมิ วงศ์อนุ, สัมภาษณ์)

รูปปั้นกำนันทอง (หมา) เกษรมาลา
ผู้เป็นกำลังสำคัญของเสรีไทยค่ายบ้านหนองหลวง (ค่าย A)

นายคาน พิลารักษ์ อดีตเสรีไทยวัย ๗๘ ปี ชี้ที่ตั้งค่ายเสรีไทย บ้านหนองหลวง
ณ บริเวณ “โคกหนองกุง”

อดีตเสรีไทยค่ายบ้านหนองหลวง ณ วัดสโมสรมหาประชาสามัคคี
จากซ้าย นายคาน พิลารักษ์ นายคำน้อย มงคลนำ
นายพุดผิ วงศ์อนุ นายทองใบ เจริญดี และชายไม่ทราบชื่อ

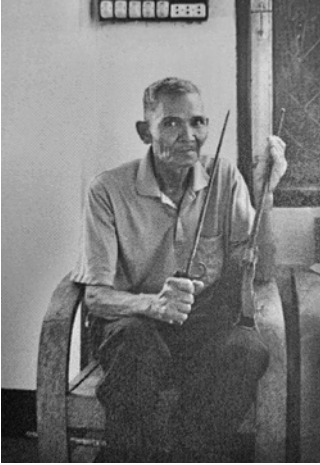
พระครูโสภณบุญญากร (บุญ นารโท)
อดีตเสรีไทยค่ายบ้านหนองหลวง
วัดสโมสรประชาสามัคคี บ้านหนองหลวง

ค่ายบ้านตาตวง

ค่ายบ้านตาตวงตั้งอยู่ที่ตำบลตาตวง อำเภวาริชภูมิ จังหวัด
สกลนคร ห่างจากค่ายบ้านโนนหอมไปทางทิศตะวันตกประมาณ
๘๐ กิโลเมตร ค่ายนี้เดิมเรียกว่า “ค่ายวงแหวน” เพราะมีภูเขาล้อมรอบ
(พร ปาระพิมพ์, สัมภาษณ์) จึงถือว่าเป็นหน่วยเสรีไทยสายอเมริกาด้วย

นายเตียง ศิริขันธ์ ได้ตัดสินใจสร้างสนามบินขึ้นที่บ้านตาตวง^{๑๔}
เพราะอยู่ไกลจากหน่วยทหารญี่ปุ่น และต้องการหาทางที่จะขออาวุธ
จากทางด้านอเมริกาด้วย สนามบินแห่งนี้มีลักษณะคล้ายกับสนามบิน
บ้านชาดนาคู เพราะมีภูเขาล้อมเกือบทุกด้าน (วิสุทธ์ บุษยกุล ใน สวัสดิ์
ตราฐ, ม.ป.ป.: ๗๔-๗๕) สนามบินตาตวงจึงเป็นสนามบินลับแห่ง
ที่ ๒ ของขบวนการเสรีไทยสกลนคร

^{๑๔} ปัจจุบันคือ บริเวณระหว่างสถานีอนามัยตาตวงกับวัดสนามชัย.

นายร้อย บนปาก
บ้านคำบ่อ อำเภวาริชภูมิ
พร้อมดาบของทหารญี่ปุ่น
ซึ่งตนเก็บรักษาไว้
ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒

ต่อมาเมื่อต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เครื่องบินตรวจการของ ญี่ปุ่นยืนยันว่าพบสนามบินแห่งหนึ่งที่บ้านตาตวงวงเขตจังหวัดสกลนคร แม้ฝ่ายไทยจะอ้างว่าไม่มีสนามบินใดๆ บริเวณนั้นก็ตาม แต่ฝ่ายญี่ปุ่น ยืนยันจะมาตรวจโดยทางเครื่องบินภายใน ๒ วัน ทางฝ่ายเสรีไทย สกลนครเห็นว่ายังไม่ถึงเวลาจะเผชิญหน้ากับทหารญี่ปุ่น จนกว่าจะ ได้รับคำสั่ง ด้วยเหตุนี้จึงต้องหาวิธีการ “พราง” สนามบินตาตวงวงแห่งนี้ ให้รอดจากสายตาทหารญี่ปุ่น นายสวาสดีและสวัสดิ์ ตราชู สองพี่น้อง ผู้ทุ่มเทกับงานกู้ชาติครั้งนี้ จึงเสนอความคิด “ทำนาคีนเดียว” กับ นายเตียง ศิริขันธ์ โดยการใช้กำลังเสรีไทย ๕๐๐ คน และข้าวกล้า จำนวนหนึ่งออกปฏิบัติภารกิจตอนกลางคืน รอให้ถึงตอนดึกเพื่อให้ พระจันทร์ขึ้นก่อน ทุกคนมุ่งตรงไปสู่สนามบินต่างมีไม้แข็งที่เสียบ เป็นเครื่องมือ มีไม้และค้อนสำหรับใช้ตอกไม้แหลมนั้นด้วย ทำเป็นหลุม เล็กๆ แล้วเอาข้าวกล้าปักลงไป สนามบินแห่งนั้นกลายเป็น “นาต่วน” อย่างเรียบร้อยก่อนย่ำรุ่ง รุ่งเช้าเครื่องบินของญี่ปุ่นมาตรวจมองเห็น

เหมือนกับนาจริง ๆ ก็เลยไม่สงสัยเรื่องสนามบินอีกต่อไป (สวัสดิ์ ตราชู
อึ้งใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร, (บรรณาธิการ),
๒๕๔๓: ๗๑)

ชาวบ้านตาตวงที่เข้าร่วมงานเสรีไทยครั้งนี้ เช่น นายชา
โคตะมา นายทองไหล บนปาก นายพร ปาระพิมพ์ นายเมฆ ศรีสำราญ
นายก่อ แก้วคำแสน นายกวด แก้วคำแสน นายเทียม โคกสะวะ
นายสิงห์ โคกสะวะ และนายพุทธา พรรณมาตย์ เป็นต้น

นางเด็น ศรีประไพ (๘๗ ปี) ชีบบริเวณสนามบินค่ายตาตวง
ซึ่งเป็นสนามบินที่ “ทำนาคืนเดียว” อำพรางญี่ปุ่น

ค่ายบ้านโปนก้างปลา

ค่ายบ้านโปนก้างปลา หรือ “โพนนาก้างปลา” อยู่บ้านโปนก้างปลา^{๑๕} ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ค่ายโปนก้างปลาเป็นค่ายเสรีไทยสายจีน หรือเรียกย่อๆ ว่าค่าย “C” (C ย่อมาจากคำว่า “China”) (นิยม รักษาชั้นธ์, สัมภาษณ์) บ้านโปนก้างปลาเป็นหมู่บ้านใหญ่ บนที่ราบเชิงเขาภูพาน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดสกลนครไปทางทิศใต้ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร

ค่ายแห่งนี้ มีนายกระจ่าง ตูลารักษ์ นักเรียนไทยจากอังกฤษ เป็นหัวหน้า นายสว่าง ตราฐ นายสัมฤทธิ์ ตราฐ เป็นผู้ช่วย (สวัสดิ์ ตราฐ, ม.ป.ป.: ๑๘) นอกจากนี้ยังมีผู้ร่วมงานด้วย เช่น นายครอง จันดาวงศ์ นายอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร และนายอินทรีย์ นามโคตร เป็นต้น

เนื่องจากค่ายโปนก้างปลาเป็นหน่วยเสรีไทยสายจีน จึงได้รับการสนับสนุนวิทยุสื่อสารจากจีน วัสดุอุปกรณ์สื่อสารดังกล่าวนายสงวน ตูลารักษ์ (พี่ชายนายกระจ่าง ตูลารักษ์) เป็นผู้เดินทางไปขอรับความช่วยเหลือจากจีน โดยมีนายสนิท ประสิทธิ์พันธ์ และนายสวัสดิ์ ตราฐ เป็นผู้ลักลอบนำข้ามแม่น้ำโขง เข้ามาตั้งหน่วยสื่อสารที่บ้าน

^{๑๕} อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร (ใน นิยม รักษาชั้นธ์ ๒๕๕๓: ๑๖๙-๑๗๑) ได้เล่าเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเสรีไทยสกลนคร ณ บ้านโปนก้างปลาไว้ว่า “ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๗ เป็นช่วงโรงเรียนปิดเกี่ยวข้าว ครูสำเริง สิงหواره ศึกษาธิการอำเภอเมืองสกลนคร ได้ไปพบนายเตียง ศิริขันธ์ ที่โรงเรียนบ้านโปนก้างปลา และนายเตียงได้เล่าสถานการณ์สงครามโลกให้ฟังว่าประเทศไทยกำลังตกอยู่ในภาวะคับขัน อาจตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งได้ เพราะรัฐบาลไทยเซ็นสัญญาร่วมกับญี่ปุ่นประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ไทยก็ต้องแพ้ด้วย และจะต้องถูกยึดครองโดยฝ่ายชนะสงคราม อยากให้ทุกคนเป็นทหารกู้ชาติที่เรียกว่า ‘เสรีไทย’ ทุกคนที่ฟังนายเตียงพูดก็ไม่มีใครคัดค้าน ต่างห้วยใจประเทศชาติ และมีพลังใจจะสู้รบกับญี่ปุ่น”.

โพนก้างปลา (สวัสดิ์ ตราชู อ่างโน อติเรก บุญคง, ๒๕๓๖ : ๖๐-๖๑) ที่ค่ายแห่งนี้ นอกจากจะมีอุปกรณ์สื่อสารจากจีน แล้วยังมีทหารจีนมา อยู่ในค่ายหลายคน บางคนได้ลูกเมียแถวบ้านโพนก้างปลาด้วย (พันธ์ พรหมโคตร, สัมภาษณ์)

ส่วนการฝึกอาวุธนั้น มีการฝึกเข้มทั้งกลางวันและกลางคืนเพื่อผลิตพลพรรคส่งออกไปเป็นครูฝึกประจำค่ายที่ตั้งขึ้นใหม่ในสกลนคร และภาคอีสาน เช่น ค่ายบ้านเต่างอย ค่ายบ้านตาดภูวง และค่ายนาอวน (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร ใน นิยม รักษาพันธ์, ๒๕๔๓ : ๑๗๒) ปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้มีการฝึกเสรีไทย จำนวน ๘๔ คน เป็นครูจากโรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จำนวน ๗๔ คน ครูจากอำเภอเมือง ๑๐ คน วิทยากรที่ฝึก ได้แก่ สหัช กาญจนพงศ์ นายเรวัตร์ ชื่นสำราญ นายสมเกียรติ พรหมสาขา ณ สกลนคร นายประสงค์ เสนาชัย และนายสุจิต โรจนชีวะ (สุจิต โรจนชีวะ ใน วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, เรียงไชย พุทธาโร (บรรณารักษ์), ๒๕๔๖ : ๔๒๖-๔๓๑) สถานที่พักปลูกเป็นกระต้อบยาวประมาณ ๕๐ เมตร จำนวน ๑ หลัง มีผู้มาฝึกอาวุธพักอยู่ในค่ายนี้กว่าหนึ่งร้อยคน ค่ายแห่งนี้ดำเนินการอยู่ประมาณ ๓-๔ เดือน ก็ย้ายไปที่ค่ายบ้านเต่างอย ซึ่งอยู่ไม่ไกลกัน (พันธ์ พรหมโคตร, สัมภาษณ์)

ค่ายบ้านอากาศ

ค่ายบ้านอากาศตั้งอยู่ในโรงเรียนบ้านอากาศ ตำบลอากาศ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร มีผู้เข้ารับการฝึกการใช้อาวุธ จากค่ายนี้เป็นจำนวนมาก ผู้ร่วมงานเสรีไทยบ้านอากาศ เช่น นายสา แก้วอุตร นายนิ่ม นวลมณี และนายสุวิทย์ ศรีบุญเรือง เป็นต้น (สา แก้วอุตร, สัมภาษณ์)

ปฏิบัติการทางทหารของเสรีไทยสากล

ภารกิจของขบวนการเสรีไทยสากลในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีหลายประการด้วยกัน ได้แก่ การพยายามติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตร การหาข่าวสารในระหว่างสงครามให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร การพยายามดำเนินการโค่นอำนาจรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภารกิจที่สำคัญและเด่นชัดที่สุดของเสรีไทยสากลก็คือ ปฏิบัติการทางทหารโดยการจัดตั้งกองทัพพลเรือนในรูปของการรบแบบกองโจร ประกอบด้วยทหารพลเรือนจำนวนมากที่ผ่านการฝึกอบรมจากค่ายต่างๆ ในจังหวัดสกลนคร กระจายอยู่ตามหมู่บ้านในจังหวัดสกลนคร และภาคอีสาน เพื่อรอวันดีเดย์จากฝ่ายสัมพันธมิตรให้ลุกฮือพร้อมกันขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย ปฏิบัติการทางทหารของเสรีไทยสากลมีรายละเอียด ดังนี้

การรับส่งอาวุธยุทธสัการะของเสรีไทยสากล

ถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งพลพรรคเสรีไทยในพื้นที่ต่างๆ แล้ว แต่การที่จะต้องสู้กับญี่ปุ่นได้นั้น จำเป็นต้องมีอาวุธที่ทันสมัยพอ ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายสัมพันธมิตร โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่า ขบวนการเสรีไทยจะไม่ลุกขึ้นต่อต้านญี่ปุ่นก่อนที่ฝ่ายสัมพันธมิตรจะกำหนดวันดีเดย์ (D-Day) พร้อมกันทั่วประเทศ ดังนั้น ภายหลังจากที่นายเกษม โทษยานนท์ ได้กระโดดร่มลงประเทศไทยที่ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จเมื่อวันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๗ นายเกษมก็ได้พยายามติดต่อขออาวุธจากหน่วย เอส.ซี.เอส.^{๑๖} ของอังกฤษเพื่อให้

^{๑๖} หน่วยเอส.ซี.เอส. (S.C.S.) คือ กองบัญชาการทหารอังกฤษ แผนกประเทศไทย ในอินเดีย (Siam Country Location).

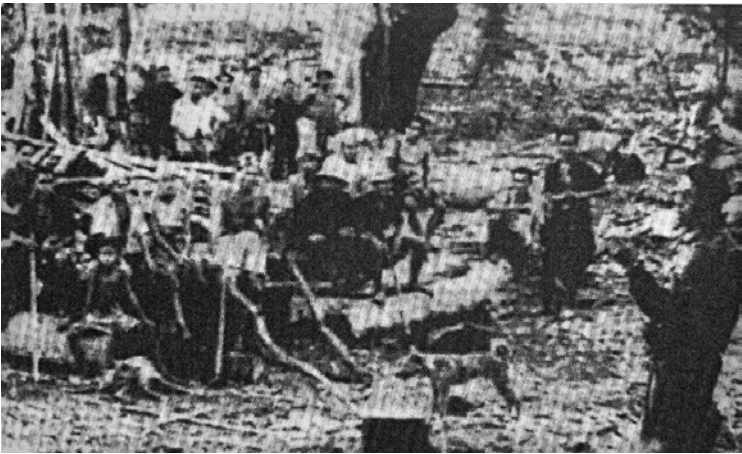
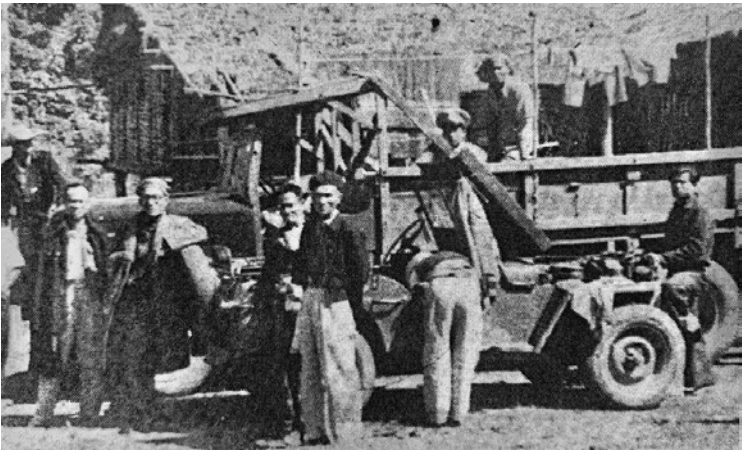
ขบวนการเสรีไทยมีอาวุธที่ทันสมัยสำหรับต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นผู้รุกราน (อดิเรก บุญคง, ๒๕๓๖ : ๖๕)

จนกระทั่งคืนวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ หน่วย เอส.ซี.เอส. ได้ทิ้งอาวุธยุทธภัณฑ์ครั้งแรกทางอากาศ โดยกำหนดสถานที่ทิ้ง ร่มสัมภาระหรือ D.Z. บริเวณหาดทรายชายทะเลแคบๆ แห่งหนึ่งกว้าง เพียง ๒๐๐ หลา อยู่หน้าถ้ำพระยานครที่เขาสามร้อยยอด จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒ : ๒๒๖-๒๒๗) การทิ้งร่มอาวุธคราวนี้ นายเตียง ศิริขันธ์ หรือมีรหัสลับว่า “พลูโต” ได้รับ แต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าคณะไปรับอาวุธยุทธภัณฑ์ แทนนายชาญ บุนนาค (โค่น) ซึ่งไปไม่ได้ คณะที่เดินทางไปพร้อมกับนายเตียง เช่น นายกฤษณ์ โดษยานนท์ นายวิสุทธ์ บุษยกุล นายจำลอง ดาวเรือง เป็นต้น (วิสุทธ์ บุษยกุล ใน สุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณนิการ), ๒๕๔๐ : ๒๑)

การเดินทางครั้งนี้ได้อาศัยเรือสุลกการที่ ๑๗ ไปลอยลำคอย อยู่ ณ จุดที่กำหนดตั้งแต่หัวค่ำจนล่วงเวลาถึง ๒ ยามเศษ เครื่องบิน “ลิเบอเรเตอร์” ๒ ลำ มาทิ้งสัมภาระยุทธภัณฑ์ต่างๆ บรรจุหีบห่อจำนวน ๑๑ ร่ม โดยมากเป็นอาวุธปืนกลเบาแบบเบริน ปืนกลมือสะเต็น ปืนครีโบไน์ ลูกกระเบิดมือ และยารักษาโรค หนังสือพร้อมด้วยแผนที่ ภูมิประเทศต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการติดต่อและกำหนด D.Z. สำหรับ ทิ้งสัมภาระครั้งต่อไป (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒ : ๒๒๗)

ศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุษยกุล บรรยายภาพการรับร่มอาวุธ ครั้งแรกว่า “เมื่อเราได้ยินเสียงเครื่องบิน ทุกคนตื่นตื่นและรู้สึก กระฉับกระเฉงขึ้นมาทันที คุณอารมณ์^{๑๗}สั่งจุดไฟกองฟืนที่เตรียมไว้ และแจกไฟฉายให้พวกเรา ๔ คน คนละกระบอก คุณอารมณ์เองมีอีก

^{๑๗} นายกฤษณ์ โดษยานนท์.

งานเคลื่อนไหวกู้ชาติของขบวนการเสรีไทยสกลนคร บนเทือกเขาภูพาน

กระบอกหนึ่ง พวกเราเป็นรูปตัว T ตามแนวยาวของหาดได้รับคำสั่งให้ฉายไฟไปที่เครื่องบินเมื่อบินผ่านมาเหนือพวกเรา เครื่องบินผ่านของเราสามหรือสี่เที่ยว เที้ยวสุดท้ายบินต่ำและทิ้งร่มลงมาจำนวนหนึ่ง ดูเหมือนจะ ๑๑ หรือ ๑๒ ร่มด้วยกัน แล้วบินจากหายไป” (วิสุทธิบุษยกุล ใน สุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐: ๒๑)

หลังจากนั้นได้ลำเลียงอาวุธยุทธภัณฑ์โดยเรือศุลกากรที่ ๑๗ เข้าไปในพระนคร และแจกจ่ายไปยังหน่วยงานต่างๆ ซึ่งจัดเป็นหน่วยพลพรรค ส่วนใหญ่อยู่ในการพิทักษ์รักษาของกรมสารวัตรทหารในการบังคับบัญชาของหลวงสังวรยุทธกิจ และอีกส่วนหนึ่งแบ่งให้นายเตียงเพื่อจะนำไปสกลนคร ขณะที่อาวุธถูกเก็บไว้ในกรุงเทพฯ นั้น นายกฤษณ์ โตษยานนท์ ได้ทำการฝักอาวุธเบื้องต้นให้แก่คนของนายชาญ บุญาค และนายเตียงด้วย (แอนดรูว์ กิลคริสต์, ดุสิต บุญธรรม (แปล), ๒๕๒๗: ๓๓๒)

เมื่อนายเตียงได้รับอาวุธดังกล่าวแล้ว ได้นำเอาไปยังค่ายบ้านโนนหอม จังหวัดสกลนคร โดยเก็บไว้ที่โรงหีบอ้อยกลางป่าอันเป็นที่ตั้งของค่าย ภายใต้การควบคุมของกำนันละเอียด อภิวัตนะศิริ นายเตียงและคณะเดินทางจากกรุงเทพฯ ในคืนวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ (แอนดรูว์ กิลคริสต์, ดุสิต บุญธรรม (แปล), ๒๕๒๗: ๑๓๔) ใช้เส้นทางหลวงระหว่างกรุงเทพฯ ถึงสกลนครระยะทางเกือบ ๗๐๐ กิโลเมตร คณะเดินทาง นอกจากนายเตียงแล้ว ยังประกอบด้วย นายกฤษณ์ สารวัตรทหารจำนวน ๕ นาย และคนสนิทของนายเตียงอีก ๒ คน มีอธิบดีกรมทางหลวงเป็นหัวหน้าคณะนำทาง การขนส่งอาวุธครั้งนี้ใช้รถยนต์ ๒ คัน เป็นพาหนะ มีอาวุธปืน และกระสุนเป็นจำนวนมาก อาวุธเหล่านี้บรรจุไว้ในลังไม้ที่สร้างพิเศษ และปิดป้ายไว้ว่าเป็นของ “ทหารสารวัตร” (แอนดรูว์ กิลคริสต์ อ้างใน อติเรก บุญคง, ๒๕๓๖: ๖๗-๖๘)

สำหรับการทิ้งร่มอาวุธยุทธภัณฑ์ให้แก่ขบวนการเสรีไทย สกลนครโดยตรงครั้งแรกนั้น หน่วย เอส.ซี.เอส. ได้ตกลงกับนายภุชงค์ โตษยานนท์ กำหนดจุดทิ้งร่ม (D.Z.) ไว้ บริเวณหนองน้ำซึ่งแห้งผาก แห่งหนึ่งที่บ้านลาดกระเมอ ตำบลหนองพอก^{๑๘} กลางเทือกเขาภูพาน หลักกิโลเมตรที่ ๒๔ ตามถนนสายสกลนคร-กาฬสินธุ์ ในคืนวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. เป็นการทิ้งร่มอาวุธ สัมภาระโดยเครื่องบินลิเบอร์เรเตอร์ ซึ่งเดินทางมาจากกัลกัตตา ประเทศ อินเดีย ถือว่าเป็นการทิ้งร่มอาวุธครั้งแรกในภาคอีสานด้วย (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒: ๒๒๙)

ผู้ที่ไปรับร่มอาวุธครั้งนี้มีนายเตียง ศิริขันธ์ นายละเอียด อภิวัตนะศิริ นายใคร^{๑๙} และคณะรวม ๑๘ คน บริเวณที่รับร่มมีการ ก่อกองไฟเป็นรูปตัว V เครื่องบินทิ้งร่มอาวุธลงมาทั้งหมด ๑๗ ร่ม ขณะที่ ทิ้งร่มลงมา มีลมกรรโชกแรงทำให้ร่มปลิวไปตกห่างจากหนองพอก หลายเส้น^{๒๐} บางร่มก็ลงพื้นดิน บางร่มก็ติดกิ่งไม้ไม่ต้องช่วยกันโค่นต้นไม้ ลง คี้นั้นพบเพียง ๑๖ ร่ม อีก ๑ ร่ม มาพบตอนเข้าอยู่ริมหนองพอก นั้นเอง แต่ละร่มจะเป็นถังเปลเหล็กบรรจุอาวุธยุทธภัณฑ์ต่างๆ ได้แก่ ปืนกล ๒ กระบอก ปืนสะเตนเกือบ ๒๐ กระบอก เครื่องนอนป่า อาหารแห้ง นมกระป๋อง บุหรี่ ยางรถยนต์ ไม้ขีดไฟ เป็นต้น เมื่อสำรวจดูสิ่งของ ต่างๆ เรียบร้อยแล้วก็ขึ้นไปเก็บไว้ในถ้ำใกล้ๆ^{๒๑} นายเตียงได้มอบหมาย

^{๑๘} ปัจจุบันคือตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร บ้านลาดกระเมอในเวลานั้นเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ประมาณ ๑๐ กว่าหลังคาเรือนตั้งอยู่ในป่าบนเทือกเขาภูพาน.

^{๑๙} ตาม *บันทึกความทรงจำเสรีไทย* ของละเอียด อภิวัตนะศิริ ไม่ได้ระบุนามสกุลไว้.

^{๒๐} “เส้น” เป็นหน่วยวัดระยะประเภทหนึ่ง ระยะทาง ๑ เส้น = ๔๐ เมตร.

^{๒๑} ถ้ำที่เก็บอาวุธเสรีไทยแห่งนี้ภายหลังเรียกว่า “ถ้ำเสรีไทย” ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อยู่ในเขตบ้านลาดกระเมอ ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร.

ให้นายละเอียดและนายใครเฝ้าอาวุธและสิ่งของในถ้ำแห่งนั้นเป็นเวลา ๑๘ คืน หลังจากนั้นจึงขนย้ายไปที่อื่น การปฏิบัติงานครั้งนี้มีวินัยอยู่ข้อหนึ่ง คือ ทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติและไม่ต้องถามใดๆ (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป.: ๕)

หลังจากนั้น มีการทิ้งร่มอาวุธยุทธภัณฑ์อีกหลายครั้ง ครั้งที่ ๒ ทิ้งอาวุธอีก ๑๖ ร่ม ที่บ้านโพนก้างปลา ครั้งที่ ๓ ทิ้งตอนกลางวันที่ทุ่งนาไฟ ใกล้บ้านโนนหอม เวลาบ่ายโมงกว่าๆ โดยก่อกองไฟเป็นรูปตัว V กลางทุ่งนา มีเครื่องบิน B24 ๓ ลำ บินวนเวียนแล้วทิ้งร่มอาวุธที่ขนมาจากกรุงเดลี เป็นถังเพลิงหลักต้องบรรจุทุกเที่ยว ๓ เที่ยว จึงจะหมด และได้ขนไปเก็บไว้ที่บ้านพักของนายกฤษณ์ โตะยานนท์ ที่ค่ายบ้านโนนหอม จำนวนอาวุธและกระสุนมีมากพอสำหรับกองกำลัง ๑ กองพลใหญ่ (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป.: ๕)

ส่วนเสรีไทยสกลนครค่ายอื่นๆ เช่น ค่ายดงพระเจ้า (ค่าย A) บ้านหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน ก็มีการทิ้งร่มอาวุธเช่นกัน โดยทิ้งบริเวณทุ่งขามเปีย บ้านหนองหลวง เป็นอาวุธที่ทันสมัยจากอเมริกา (คาน พิลาร์ักษ์, สัมภาษณ์) ปฏิบัติการทิ้งร่มอาวุธของฝ่ายสัมพันธมิตรแก่พลพรรคเสรีไทยสกลนครนั้น นอกจากการทิ้งอาวุธที่ทันสมัยจำนวนมากแล้ว สิ่งที่ทิ้งลงมาพร้อมกัน คือ เครื่องเวชภัณฑ์ (ยาต่างๆ) เสบียงอาหาร (ได้แก่ อาหารกระป๋อง บุหรี่) และยุทธสัมภาระอื่นๆ เช่น ไม้ขีดไฟ ยางรถยนต์ เป็นต้น ตลอดจนจะมีการทิ้งใบปลิว ทำสงครามจิตวิทยาโจมตีรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่นำมาประเทศเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่น ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะสงครามล่อแหลมต่ออาวุธสูญญะเอกราชอธิปไตย (กลยุทธ อุปพงษ์ ใน นิยม รักษาพันธ์ (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓: ๘๗-๘๘)

ถ้ำเสรีไทยบนเทือกเขาภูพาน จังหวัดสกลนคร
ซึ่งเคยใช้เป็นที่เก็บอาวุธของเสรีไทย

การฝึกอาวุธของพลพรรคเสรีไทยสกลนคร

อาวุธของพลพรรคเสรีไทยสกลนครที่ใช้ฝึกในช่วงแรกในปี พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๔๘๗ นั้น ไม่มีการใช้ปืนจริง เหล่าทหารพลเรือนเสรีไทย ต้องฝึกโดยใช้ไม้ฉากเป็นปืน ทำจากไม้เท้าเกลี้ยง หรือไม้จั่ว (ค่าน้อย มงคล, สัมภาษณ์ ; ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป. : ๓)

ต่อมาเมื่อติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรได้ ทำให้ได้รับการสนับสนุน อาวุธยุทธภัณฑ์ที่ทันสมัยจากอังกฤษและอเมริกา ค่ายเสรีไทยใน จังหวัดสกลนคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่ายบ้านโนนหอม จึงเป็นหน่วย ฝึกอาวุธให้แก่สมาชิกชั้นนำที่ส่งมาจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสาน เพื่อให้คนเหล่านี้ไปได้เป็นครูฝึกอาวุธให้แก่สมาชิกในหน่วยจัดตั้งขึ้นใหม่ ในจังหวัดของตน (อดิเรก บุญคง, ๒๕๓๖ : ๓๖-๖๘)

อาวุธที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน Force ๑๓๖ ของ กองทัพอังกฤษในอินเดีย ซึ่งใช้ในค่ายบ้านโนนหอม ค่ายบ้านเต่างอย มีดังนี้ (ซ็อน อภิวัตนะศิริ อ้างใน อติเรก บุญคง, ๒๕๓๖: ๘๓)

๑. อาวุธปืนเบา เช่น ปืนสั้นพิสตอล ปืนไรเฟิล ปืนคาร์ไบน์^{๒๒}
๒. อาวุธปืนหนัก เช่น ปืนกลสะเตนท์ ปืนกลเบรน ปืนต่อสู้รถถัง เพี้ยต ปืนต่อสู้รถถังเบาซูก้า ปืนครกแอลมอคาร์
๓. ลูกกระเบิด เช่น ลูกกระเบิดมือถือ (แฮนด์ครีเนต) ดินระเบิด สายขนวน สีต่างๆ เชื้อปะทุ

ส่วนอาวุธที่ได้รับจากอเมริกา ซึ่งใช้ในค่ายดงพระเจ้า ค่ายตาด ภูวง มีดังนี้ (นายสีดอแก้ว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๓๐-๓๑)

๑. อาวุธปืนเบา เช่น ปืนเอมทรี ปืนทอมสัน ปืนคาร์บิน ปืน ไรเฟิล
๒. อาวุธปืนหนัก เช่น ปืนครก ปืนต่อสู้รถถัง
๓. ลูกกระเบิด เช่น ระเบิดมือถือ กัดกระเบิด ดินระเบิด

การฝึกอาวุธของเสรีไทยนั้นใช้ยุทธวิธีแบบกองโจร (Guerrilla Tactic) เป็นหลัก และมีการฝึกการต่อสู้แบบเผชิญหน้าด้วย (นาย สีดอแก้ว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๒๔-๒๘) ยุทธวิธีการรบแบบกองโจร เป็นยุทธวิธีสำคัญที่พลพรรคเสรีไทยสกลนครได้รับการฝึกอบรมจาก ครูฝึก เพื่อชুমุ้จิมตีทหารญี่ปุ่นผู้รุกราน ซึ่งมีกำลังทหารประจำการอยู่ใน เมืองไทยขณะนั้นประมาณ ๑ แสนคน และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้น อีก ถ้ากำลังทหารญี่ปุ่นในมลายู พม่า และอินโดนีเซีย ถูกตีร่นเข้าใน

^{๒๒} ปืนคาร์ไบน์ ชาวอเมริกันเรียกว่าปืนคาร์บิน.

เมืองไทย จะทำให้ทหารญี่ปุ่นมีกำลังเหนือพลพรรคเสรีไทยทั้งประเทศ ผู้นำขบวนการเสรีไทยจึงตกลงกับฝ่ายสัมพันธมิตรว่า ขบวนการเสรีไทย จะลุกฮือขึ้นจัดการกองทัพญี่ปุ่นทันที เมื่อกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตร ยกพลขึ้นบกในประเทศไทย ดังนั้น ภารกิจหลักของเสรีไทยก็คือสร้างความระส่ำระสายทางแนวหลังให้แก่กองทัพญี่ปุ่น โดยจะไม่รบแบบ ประจัญหน้ากับทหารญี่ปุ่น จะต้องอาศัยยุทธวิธีการรบแบบฉาบฉวย โจมตีลอบทำลาย แล้วก็สลายตัวเป็นชาวบ้านธรรมดา ยุทธวิธีแบบนี้ คือ “การรบแบบกองโจร” หรือเรียกง่ายๆ ว่า “ตีหัวเข้าบ้าน” (Hit & Run) ซึ่งในเวลานั้นพลพรรคเสรีไทยสกลนครจำนวนหลายพันคน ล้วนเป็นทหารพลเรือน หรือย่อว่า “ท.พ.ร.” (Peoplemilitia) ประจำอยู่ตาม หมู่บ้านที่สกลนคร

สำหรับการกำหนดรูปแบบและขั้นตอนในการดำเนินการฝึกอาวุธ ของเสรีไทยสกลนคร ก็เหมือนกับเสรีไทยสายอีสานหน่วยอื่นๆ โดยมี ขั้นตอนการดำเนินงานและสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้ (อ้วน นาครทรรพ, ๒๕๑๐ : ๗๑-๗๒)

ตารางที่ ๑ แสดงขั้นตอน การดำเนินงาน และสาระสำคัญของ
 ของการดำเนินงานฝึกอบรมเกี่ยวกับอาวุธและยุทธวิธีของเสรีไทยสกลนคร

ขั้นตอน	การดำเนินงาน	สาระสำคัญ การดำเนินการ
๑. ขั้นเตรียม	๑.๑ จัดเตรียมสถานที่ตั้ง ค่ายฝึกอบรม โดยมากเป็นบริเวณ ชายป่าเชิงเขา	- สร้างโรงเรียนที่พัก โรงครัว ที่ประชุม สถานที่ฝึกสนามบินลับ
	๑.๒ คัดเลือกผู้เข้ารับ การฝึกเป็นพลพรรค โดยผ่านแกนนำ คนสำคัญและอาศัย ข้าราชการ ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการ อำเภอ	- ค่ายแรก คือ ค่ายบ้านโนนหอม - คัดจากคนสนิท, ข้าราชการครู, กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้าน - ระยะเวลาฝึกประมาณ ๗-๑๕ วัน รุ่นละ ๕๐-๑๐๐ คน
	๑.๓ กำหนดระยะเวลา จำนวนผู้ฝึกอบรม ให้ชัดเจน	

ขั้นตอน	การดำเนินงาน	สาระสำคัญ การดำเนินการ
๒. ขั้นฝึก	๒.๑ ครูฝึกสาธิตให้ดู ก่อนด้วยอาวุธจริง ๒.๒ ครูฝึกอธิบาย รายละเอียดและ ขั้นตอนวิธีการต่างๆ เกี่ยวกับอาวุธ ชนิดต่างๆ	- ครูฝึกรุ่นแรกๆ โดยมาก จะเป็นเสรีไทยที่มาจาก นอกประเทศ และ คนสนิทของหัวหน้า หน่วยเสรีไทย - ให้มีความเข้าใจระบบ การทำงานส่วนประกอบ ของอาวุธและชนิด
๓. ขั้นทดลอง และ ประเมิน	๓.๑ ผู้เข้ารับการฝึก ลงมือปฏิบัติจริง ตามขั้นตอนต่างๆ ที่ครูฝึกได้สาธิตให้ดู	- รู้จักการใช้อาวุธอย่าง ถูกต้อง ได้แก่ การบรรจุ แมกกาซีน, การตรวจ กระสุน, การถือปืน ที่ถูกต้อง, การเล็ง เป้าหมาย, ฝึกยิงระยะ หวังผล ตลอดจนฝึก การใช้ระเบิดและ ประดิษฐ์ระเบิด - รู้จักการบำรุงรักษาอาวุธ - ฝึกปฏิบัติกับอาวุธจริง - ทดสอบประเมินผล - คัดเลือกไว้เป็นครูฝึก รุ่นต่อไป

ตารางที่ ๒ กิจกรรมฝึกในแต่ละวัน
(นายสีตอกกา (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๒๙-๓๐)

เวลา	กิจกรรม
๐๕.๐๐-๐๖.๐๐ น.	ออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรง
๐๖.๐๐-๐๘.๐๐ น.	ฝึกยุทธวิธี
๐๘.๐๐-๐๙.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้าและพักผ่อน
๐๙.๓๐-๑๑.๓๐ น.	ฝึกอาวุธและวัตถุประสงค์
๑๑.๓๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๗.๐๐ น.	ฝึกการช่มโจมตี ลอบโจมตี เดินป่า และยิงกระสุนจริง
๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็นและพักผ่อน
๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น.	ศึกษาวิชาการเมือง และยุทธวิธี (สลับวันเว้นวัน)

ส่วนรายละเอียดในการฝึก มีดังนี้

การฝึกในช่วงแรก เวลา ๐๕.๐๐-๐๖.๐๐ น. เป็นการวิ่งออกกำลังกายรอบฐาน และพักทำท่ากายบริหาร

ช่วงที่ ๒ เวลา ๐๖.๐๐-๐๘.๐๐ น. เป็นการฝึกยุทธวิธี เช่น การคลานจิ้งจก (Lizard Tactic) กลับไปกลับมาคนละหลายร้อยเมตร การคลานจิ้งจกนี้ทำให้ศัตรูมองไม่เห็นตัว ทั้งเป็นการเข้าใกล้ศัตรูโดยศัตรูไม่ได้ยินเสียง

ช่วงที่ ๓ เวลา ๐๙.๓๐-๑๑.๓๐ น. เป็นการฝึกอาวุธทุกชนิด รวมทั้งการบำรุงรักษาอาวุธด้วย

ช่วงที่ ๔ เวลา ๑๓.๐๐-๑๗.๐๐ น. หลังรับประทานอาหารกลางวันเสร็จจะเป็นการฝึกซ้อมโจมตี ฝึกเดินป่า โดยไม่ทิ้งร่องรอยไว้ให้ศัตรูติดตามถูกทาง วิธีลอบรอยเท้า วิธีหลอกโดยการเดินถอยหลัง การเลือกชัยภูมิซ้อมโจมตี เรียนรู้ถึงต้นไม้และผลไม้ป่าที่ใช้กินแทนอาหาร รู้จักแถววัลย์ที่ใช้ดื่มแทนน้ำแก้กระหายได้ และช่วงสุดท้ายจะเป็นการฝึกยิงกระสุนจริง โดยใช้เนินดินเป็นเป้าหมาย

ช่วงค่ำ เวลา ๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น. เป็นการศึกษาวิชาการเมือง จะฝึกอบรมให้เสรีไทยเข้าใจเหตุการณ์บ้านเมืองและสถานการณ์โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรุกรานของมหาอำนาจตะวันตกและญี่ปุ่น การฝึกอบรมวิชาการเมืองถือเป็นเรื่องสำคัญ นายเตียง ศิริขันธ์ หัวหน้าพลพรรคเสรีไทยสกลนคร มักจะถือโอกาสบรรยายด้วยตนเองในบางหัวข้อ เพื่อปลุกใจให้ผู้เข้ารับการฝึกรักชาติ และตระหนักถึงผลร้ายจากการรุกรานของมหาอำนาจที่มีเป้าหมายเพื่อช่วงชิงทรัพยากรจากประเทศอาณานิคมอันเป็นต้นเหตุของสงคราม

ในระหว่างการฝึกอาวุธโดยใช้กระสุนจริง บางครั้งก็เกิดอุบัติเหตุ และนำความสูญเสียมาสู่พลพรรคเสรีไทย ดังกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ค่ายบ้านโนนหอม ขณะที่นายเกษม เกษมสานต์ ครูประชาบาลกำลังยิงปืนบาซูก้า (จรวดยิงต่อสู้อากาศยาน) เมื่อยิงออกไปถูกหน้าผา กระสุนก็กระดอนกลับมาระเบิดบริเวณใกล้ๆ จุดยิง ทำให้ครูเกษมร่างแหลกละเอียดเสียชีวิต ครูเกษมจึงเป็นวีรชนที่สละชีวิตเพื่ออุดมการณ์และประเทศชาติในงานกู้ชาติครั้งนี้ (คลอง เทพประสิทธิ์ ใน นิยม รักษาพันธ์ (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓ : ๗๐)

อดีตเสรีไทยสกลนคร จากซ้าย จ.ส.ต. พจัญ ศิริมาศ และนายเทียม ศิริจันทร์
บริเวณถ้ำเสรีไทย บนเทือกเขาภูพาน

ยุทธวิธีเคลื่อนไหวแบบลับสุดยอดเพื่อรอวันตีตาย

ในขณะที่ขบวนการเสรีไทยสกลนครเคลื่อนไหวต่อต้านทหารญี่ปุ่นอย่างลับๆ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น กองทัพญี่ปุ่นในประเทศได้ส่งทหารญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งเข้ามาปฏิบัติการในตัวเมืองสกลนคร ในช่วงแรกส่งมาประมาณ ๑๐ กว่าคน มีที่ตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนแดง^{๒๓} ต่อมาญี่ปุ่นได้ทราบระแคะระคายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของพลพรรคเสรีไทย จึงได้ส่งกำลังทหารมาเพิ่มอีก ทำให้มีกำลังทหารญี่ปุ่นในเมืองสกลนครจำนวน ๓๐๐-๔๐๐ คน (เทียม ศิริจันทร์, สัมภาษณ์) การที่มีทหารญี่ปุ่นจำนวนมากเช่นนี้ ทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวทหารญี่ปุ่น

^{๒๓} ปัจจุบันคือโรงเรียนเทศบาล ๑ ตรงข้ามโรงพยาบาลสกลนคร.

จึงอพยพไปอยู่ตามไร่นา เหลือแต่ข้าราชการเท่านั้น ทำให้เมืองสกลนคร มีสภาพเงียบวังเวง (นายสีดอกกาว (นามแฝง), ๒๕๔๓ : ๕๖)

ในช่วงเดือนกรกฎาคม สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ทหารญี่ปุ่นได้ออกตรวจค้นตามหมู่บ้านต่างๆ ที่สงสัยว่าเป็นที่ตั้งค่ายพลพรรคเสรีไทยหลายแห่ง เช่น ออกตรวจค้นและปักค้ำงคีนที่บ้านโนนหอม ทำให้กำนันละเอียด อภิวัตนะศิริ ต้องต้อนรับ และตอบข้อสงสัยทหารญี่ปุ่นว่า “ที่บ้านโนนหอมไม่มีสนามบินแต่อย่างใด มีแต่คันทนาทั้งนั้น” (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป., : ๖)

พลพรรคเสรีไทยสกลนครล้วนได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติภารกิจใต้ดินด้วยความลับสุดยอด มีหน้าที่ฝึกอาวุธและหาข่าวการเคลื่อนไหวของทหารญี่ปุ่น พยายามหลีกเลี่ยงการรบบแบบประจัญหน้ากับทหารญี่ปุ่น ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงกับฝ่ายสัมพันธมิตร ที่ให้รอบปฏิบัติการพร้อมๆ กันทั้งประเทศในวันดีเดย์ (D-Day) ที่กองทัพสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกในประเทศไทย อย่างไรก็ตามทหารเสรีไทยสกลนครก็ได้รับคำสั่งจากหัวหน้าใหญ่ คือ นายเตียง ศิริขันธ์ ว่า ถ้ากรณีจำเป็นที่จะต้องปะทะกับทหารญี่ปุ่น จะต้องฆ่าศัตรูไม่ให้รอดแม้แต่คนเดียว ถ้าทำไม่ได้ ไม่ให้ทำเด็ดขาด (วันดี ไชยบุญ, สัมภาษณ์)

เหตุการณ์หนึ่งที่ทหารเสรีไทยสกลนครเกือบปะทะกับทหารญี่ปุ่น ก่อนวันดีเดย์ก็คือ เหตุการณ์บริเวณชายทุ่งบ้านเต่างอย ที่ทหารญี่ปุ่นสืบกว่าคนออกลาดตระเวน พร้อมสุนัข ๒ ตัว กำลังมุ่งหน้าข้ามลำน้ำพุ่งไปยังค่ายใหญ่ที่เต่างอย กำลังพลเสรีไทยกว่า ๒๐๐ คน พยายามล้อมทหารญี่ปุ่นไว้ แต่ด้วยต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่ว่า “ถ้าฆ่าตายไม่หมดห้ามยิง” เพราะเกรงว่าทหารญี่ปุ่นที่หนีไปได้จะทำให้ญี่ปุ่นรู้ความลับของขบวนการเสรีไทย ด้วยเหตุนี้ เหตุการณ์ที่ชายทุ่งบ้านเต่างอยครั้งนั้น ทหารญี่ปุ่นจึงรอดไปได้ทุกคน (นิยม รักษาพันธ์ อ่างใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓ : ๗๒)

เนื่องจากการรักษาความลับในการปฏิบัติงานใต้ดินของขบวนการเสรีไทยเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ฉะนั้น โทษทัณฑ์สำหรับบุคคลที่เปิดเผยความลับของขบวนการเสรีไทย หรือเป็นไส้ศึกให้แก่ศัตรูมีโทษสถานเดียว คือ “ตาย” (วิสุทธ์ บุษยกุล ใน สุพจน์ ตำนตระกุล (บรรณารักษ์), ๒๕๔๐ : ๑๖) การสังหารผู้สงสัยว่าเป็นไส้ศึกบอกความลับแก่ทหารญี่ปุ่นมีหลายครั้ง เช่น กรณีสังหารนายอนันต์ ที่ค่ายดงพระเจ้า บ้านหนองหลวง ซึ่งถูกกล่าวหาว่าทรยศ ด้วยการนำเอาข่าวการปฏิบัติงานของเสรีไทยไปขายให้ทหารญี่ปุ่นเพื่อแลกกับยาฝิ่น (นายสีดอกขาว (นามแฝง), ๒๕๔๓ : ๓๓-๓๔) หรือกรณีสังหารนายลำภู ซึ่งเป็นสายลับให้ญี่ปุ่นที่ค่ายदानนถกยุง บ้านเต่างอย (เทียม ศิริจันทร์, สัมภาษณ์) เป็นต้น

ปฏิบัติการสื่อสารของเสรีไทยสกลนคร

สิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ กับสงครามที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น คือ เทคโนโลยีทางการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งวิทยุกระจายเสียงที่ใช้ประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุ “คลื่นสั้น” (Short Wave) ที่สามารถส่งสัญญาณเสียงไปได้ทั่วโลก และวิทยุสื่อสารที่ใช้ทางการทหาร (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, (บรรณารักษ์), ๒๕๔๖ : ๑๓๒)

สำหรับการปฏิบัติงานของเสรีไทยสกลนคร ได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุเพื่อติดต่อสื่อสารขึ้น ๒ แห่ง คือ สถานีวิทยุที่ค่ายบ้านโนนหอม และค่ายบ้านโพนก้างปลา สถานีวิทยุที่บ้านโนนหอม ใช้ติดต่อกับกองกำลัง ๑๓๖ ของอังกฤษที่อินเดียมีนายอาภรณ์ หรือ กฤษณ์ โตษยานนท์ เป็นผู้รับผิดชอบ และนายวิสุทธ์ บุษยกุล เป็นผู้ช่วยถอดรหัสข่าววิทยุที่เป็นภาษาอังกฤษ ต่อมาเมื่อมีงานมากขึ้นนายเตียง ศิริขันธ์ ได้ให้

นายประเสริฐ คุณะดิลก ซึ่งเคยทำงานเป็นพนักงานโทรเลขในกรมไปรษณีย์มาช่วยงานอีกคน

การส่งข่าวสารทางวิทยุที่ค่ายบ้านโนนหอมนั้นใช้ส่งเป็นรหัสวันหนึ่ง ๆ ต้องใช้เวลาในการเข้ารหัสและถอดรหัสประมาณหนึ่งชั่วโมงหรือกว่านั้น การส่งข่าวจะส่งเพียงวันละครึ่ง วันรุ่งขึ้นจึงจะรับข่าวตอบจากอินเดียสลับกัมไป ยกเว้นถ้ามีเรื่องด่วนก็อาจจะตกลงว่าพอส่งวันนี้จะขอให้ตอบในเวลาเท่านั้น เพราะไม่เปิดวิทยุตลอดเวลา (วิสุทธ์ บุญยกุล อ่างใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓ : ๗๐)

สำหรับไฟที่ใช้ชาร์จแบตเตอรี่ ตอนแรกใช้วิธีการปั่นไฟแบบถีบจักรยาน ซึ่งต้องใช้พลพรรคเสรีไทยมาช่วยกันวันละ ๑๐ คน ปั่นกันคนละ ๓ นาที่ แล้วเปลี่ยนให้คนใหม่ปั่นต่อ กว่าจะได้ที่ก็ต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่าวันละ ๓ ชั่วโมง ต่อมาได้ติดต่อขอเครื่องชาร์จแบบไอน้ำจากกองกำลัง ๑๓๖ ที่อินเดียได้ ทำให้การชาร์จแบตเตอรี่รายวันสะดวกขึ้นกว่าเดิมมาก คนที่ทำหน้าที่คุมการชาร์จไฟแบตเตอรี่ก็คือ นายประเสริฐ คุณะดิลก และนายวิสุทธ์ บุญยกุล (วิสุทธ์ บุญยกุล ใน สุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณาธิการ), ๒๕๔๐ : ๒๕-๒๖) ส่วนสถานีวิทยุอีกแห่งหนึ่งที่ค่ายบ้านโพนก้างปลานั้น ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์จากประเทศจีน มีนายกระจ่าง ตูลาร์กซ์ เป็นผู้รับผิดชอบ วัสดุอุปกรณ์สื่อสารเหล่านี้ได้มาโดยนายสงวน ตูลาร์กซ์ ซึ่งเดินทางไปประเทศจีน และได้รับความช่วยเหลืออุปกรณ์สื่อสารจากประเทศจีนด้วย ต่อมา นายสนิท ประสิทธิ์พันธ์ และนายสวัสดิ์ ตราชู ได้ลักลอบนำอุปกรณ์เหล่านี้เข้ามาในประเทศไทย (สวัสดิ์ ตราชู, ม.ป.ป. : ๘-๑๐)

เสรีไทยสกลนคร นอกจากจะใช้อุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยดังกล่าวแล้ว ยังได้มีการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานมาประยุกต์เป็นอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสัญญาณขนาดใหญ่ทำด้วยไม้ เรียกว่า “โปง” โดยปกติพระเถร

ในภาคอีสานใช้ตีส่งสัญญาณให้ชาวบ้านเตรียมอาหารมาใส่บาตรหรือถวายพระในตอนเช้า

กำนันละเอียด อภิวัตนะศิริ ได้กล่าวถึง “โปง” ไว้ว่า ทุกตำบลในเขตอำเภอเมืองสกลนครจะมีการทำโปงเพื่อใช้ในการสื่อสาร เมื่อมีเหตุจะต้องเตรียมกำลังก็ตีโปงขึ้นที่บ้านโนนหอม บ้านอื่นได้ยินก็จะตีส่งกันเป็นทอดๆ ภายใน ๓๐ นาที ทุกแห่งจะทราบหมด กำลังที่อยู่ตามบ้านต่างๆ ก็จะรีบมารวมที่บ้านโนนหอม หรือจุดที่ตีโปงครั้งแรก (ละเอียด อภิวัตนะศิริ, ม.ป.ป.: ๔)

บทบาทของเสรีไทยผู้หญิง

งานเคลื่อนไหวของเสรีไทยสกลนครเป็นงานที่ต้องอาศัยคนเข้าร่วมปฏิบัติการเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นเสรีไทยผู้หญิงจึงมีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเสรีไทยผู้ชาย จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้หญิงมีบทบาทที่สำคัญในงานเคลื่อนไหวเสรีไทย ๓ ประการ ดังนี้

ด้านพลาดิการ ผู้หญิงมีหน้าที่จัดเตรียมเสบียงอาหาร เสื้อผ้าไว้สำหรับพลพรรคเสรีไทยผู้ชาย เช่น ที่ค่ายบ้านโนนหอม กำนันละเอียด อภิวัตนะศิริ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบค่ายนี้ จะมอบหมายให้ผู้หญิงดูแลด้านการอาหาร ช่วยตักน้ำ ต้มน้ำ หุงข้าว ต้มปลา เลี้ยงผู้ชาย อย่างเต็มกำลังความสามารถ (สด สิทธิชนะศรี, สัมภาษณ์) ในเรื่องของอาหารการกินในค่ายฝึกเสรีไทยนั้น ผู้วิจัยขอให้ภาพเพิ่มเติมว่า เสรีไทยสกลนครมีวิธีการกินอยู่เหมือนชาวบ้านสกลนครทั่วไป ในเวลานั้นยังมีวัฒนธรรมด้านการบริโภคแบบธรรมชาติ กล่าวคือ ภาชนะใส่อาหารที่ทำด้วยกะลามะพร้าว ซ้อนตักแกงก็เป็นกะลาเช่นกัน ถ้วยจานแบบปัจจุบันยังไม่มี หรือมีก็หายาก ต้องใช้ใบตองกุงสำหรับวางข้าวเหนียวเมื่อใช้เสร็จ

อดีตสตรีไทยสตรีแห่งค่ายบ้านหนองหลวง
จากซ้าย นางจำปา โพธิ์ภักดี (๗๗ ปี)
และนางบุญมา บุตรประसार (๘๐ ปี)

อดีตสตรีไทยสตรีแห่งค่ายต่างอย
จากซ้าย นางละม่อม ประสิทธิ์พันธ์ และนางประไพ ตราชู

แล้วก็ทิ้งเลย เป็นการดำเนินชีวิตแบบชาวบ้านในอดีตแท้ๆ (นายสีดอก
ขาว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๑๕-๑๖)

ในส่วนของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายสตรีไทย ใช้เสื้อกางเกงขาสั้น
และเป้ที่ทอกันเอง โดยใช้เปลือกไม้ส้มมอ (ส้มอ) ย้อมให้เป็นสีเขียว
ซึ่งผู้หญิงจะมีบทบาทรับผิดชอบในเรื่องนี้ (เต็ม ทองเพ็อง, สัมภาษณ์)
ส่วนรองเท้านั้นพลพรรคสตรีไทยไม่มีใส่ ต้องใช้เท้าเปล่า ทำให้ถูกหนาม
ตำเท้าบ่อยครั้ง

ด้านปฐมพยาบาล เป็นงานที่สำคัญอีกเช่นกัน บทบาทด้านนี้
ผู้หญิงมีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างมาก เช่น ที่ค่ายบ้านโนนหอม สาวๆ
ทุกคนจะถูกกำนันละเอียด อภิวัตนะศิริ และครูคลอง เทศประสิทธิ์
(ครูใหญ่) จับมาฝึกงานด้านปฐมพยาบาลอย่างชำนาญการ (นายสีดอก
ขาว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๕๖)

ด้านการรบ นอกจากสตรีไทยผู้หญิงจะมีบทบาทสำคัญด้าน
จัดเตรียมเสบียงอาหารและการปฐมพยาบาลแล้ว คนเหล่านี้ยังแสดง
ให้เห็นถึงจิตใจแห่งความรักชาติ กล้าหาญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้ชาย โดย
สตรีไทยผู้หญิงเหล่านี้ได้ฝึกทำการรบเช่นผู้ชาย ดังเช่น กรณีของสตรีไทย
ผู้หญิงแห่งค่ายดงพระเจ้า บ้านหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน ที่เข้า
ฝึกอาวุธในค่ายจำนวนประมาณ ๑๐๐ คน มีการฝึกอาวุธแบบปืน ฝึกทำ
นอน คลาน วิ่ง เหมือนสตรีไทยผู้ชาย สตรีไทยผู้หญิงแห่งค่ายดงพระเจ้า
ที่ยังมีชีวิตอยู่ในเวลาที่ทำวิจัยเรื่องนี้ (พ.ศ. ๒๕๔๖) เช่น นางบุญมา
บุตรประसार นางจำปา โพธิ์ภักดี นางเต็ม ทองเพ็อง คนเหล่านี้เข้าร่วม
ฝึกด้วยความเต็มใจ เพราะตระหนักว่าการช่วยเหลือประเทศชาติ
ในภาวะสงครามให้รอดพ้นจากการรุกราน เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน
ไม่ว่าผู้ชายหรือผู้หญิง (บุญมา บุตรประसार, สัมภาษณ์)

ปฏิบัติการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น เมื่อสงครามโลกสงบ

ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ทหารญี่ปุ่นได้พยายามค้นหาแหล่งเคลื่อนไหวของผู้ต่อต้านญี่ปุ่นในบริเวณจังหวัดสกลนคร และเทือกเขาภูพาน นายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยสกลนคร ทราบข่าวแต่เห็นว่ายังไม่ถึงเวลาจะเปิดยุทธการรบกับทหารญี่ปุ่น เพราะต้องรอวันดีเดย์ตามที่ฝ่ายสัมพันธมิตรกำหนดก่อน^{๒๔} นายเตียงจึงสั่งให้เผาและทิ้งค่ายใหญ่ที่ต่างอย ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ก่อนทหารญี่ปุ่นจะบุกขึ้นมาค้นค่ายเพียง ๒-๓ วัน แล้วสั่งให้ชนอาวุธและกำลังพลพร้อมเสบียงต่างๆ จากค่ายดานนกยูง ต่างอยไปไว้ที่ถ้ำผาด่าง อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร ถ้ำผาด่างจึงเป็นกองบัญชาการชั่วคราวเพียง ๑ เดือนเท่านั้น เพราะหลังจากนั้นไม่กี่วัน คือ ในวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ กองทัพญี่ปุ่นก็ยอมจำนนอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมาและนางาซากิ เมื่อวันที่ ๖ และ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ตามลำดับ ทำให้มีผู้เสียชีวิตทันทีมากกว่า ๒๕๐,๐๐๐ คน

แม้สงครามโลกครั้งที่ ๒ จะสิ้นสุดลงแล้ว แต่บทบาทของเสรีไทยสกลนครยังหาได้สิ้นสุดลงทันทีไม่ พลพรรคเสรีไทยสกลนครภายใต้การนำของนายเตียง ศิริขันธ์ ได้เดินทางไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น

^{๒๔} ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ นายปรีดี พนมยงค์ ได้แจ้งต่อฝ่ายสัมพันธมิตรว่า จะนำพลพรรคเสรีไทยเข้าต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ แต่ได้ถูกฝ่ายสัมพันธมิตรยับยั้งไว้ก่อน และฝ่ายสัมพันธมิตรได้แจ้งให้ทราบว่ามีแผนการจะส่งกำลังทหารเข้ามาปฏิบัติการปลดปล่อย (หรือวันดีเดย์) ประเทศไทยจากญี่ปุ่นในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ (บรรณาธิการ), ๒๕๕๖: ๑๙๘).

ที่อำเภอภูคดาหารและอำเภอธาตุนม จังหวัดนครพนม ทหารญี่ปุ่นเหล่านี้เดิมอยู่ที่จังหวัดสกลนคร ภายหลังจากเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้ได้ถอนกำลังกลับไปยังภูคดาหาร (ในเวลานั้นเป็นเพียงอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครพนม)

เสรีไทยสกลนครปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นได้เพียงอาวุธปืนเล็กยาว และกระสุนจำนวนหนึ่ง รถบรรทุก ๓ คัน และม้าเทศ ๒ ตัว อาวุธส่วนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาวุธหนัก ทหารญี่ปุ่นได้ขนข้ามแม่น้ำโขงไปไว้ที่สะพานหนะเขตฝั่งลาวเกือบหมด (กลยุทธ์ อุปพงษ์ ใน นิยมรักษาพันธุ์, ๒๕๔๓: ๙๑) งานปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเวลานั้นถือเป็นปฏิบัติการทางทหารของเสรีไทยสกลนครที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง ดังคำกล่าวของรองหัวหน้าใหญ่เสรีไทยสกลนคร ขณะประชุมพลพรรคที่โรงเรียนประชาบาล บ้านท่าแร่ว่า “งานชิ้นสุดท้ายของพวกเรา คือ ทำการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น เราต้องรับชิงทำงานนี้ เพราะขณะนี้ทหารจีนได้เคลื่อนกำลังลงมาถึงเวียงจันทน์ เราจะไม่ยอมให้ทหารจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในดินแดนของเราเป็นอันขาด” (นายสีดอกขาว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๘๘-๘๙)

ในเวลานั้น แม้ญี่ปุ่นจะยอมแพ้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาที่หนักหน่วงตามมา คือ เรื่องที่จีนต้องการจะเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นจำนวนกว่าหนึ่งแสนนายที่กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ ทั้งนี้ในขั้นแรกฝ่ายสัมพันธมิตรได้ตกลงให้จอมพล เจียงไคเช็ค เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรในเขตประเทศจีนและในแหลมอินโดจีน แต่ต่อมาสัมพันธมิตรได้ตั้งเขตเอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีลอร์ดหลุยส์ เมาท์แบตแทน เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด โดยให้เจียงไคเช็ครับผิดชอบเฉพาะในประเทศจีนเท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้นำของจีนได้เสนอว่าให้ถือเส้นขนานที่ ๑๖ เป็นเขตใต้สุดแห่งสมรภูมิจีนภายใต้เจียงไคเช็ค ซึ่งหมายความว่าดินแดนไทยที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ ๑๖ ตั้งแต่อำเภออุ้มผาง อำเภอ

บางมูลนาก อำเภอบ้านไผ่ อำเภอสลภูมิ อำเภอเขมราฐ ขึ้นไปนั้น จะต้องอยู่ในเขตที่ทางเงินจะส่งกองทหารเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น (วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, ๒๕๔๒: ๑๘๗-๑๘๘)

เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ ทราบเรื่องนี้ จึงได้ติดต่อไปยังรัฐบาล สหรัฐอเมริกาขอให้ใช้สิทธิพลจัดการให้เงินส่งกองทหารมาปลดอาวุธ ทหารญี่ปุ่นเฉพาะที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ ๑๖ ในอินโดจีนของฝรั่งเศส เท่านั้น สำหรับทหารญี่ปุ่นในประเทศทั้งหมดให้วางอาวุธต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ตามคำสั่ง ประธานาธิบดีทรูแมน หมายเลข ๑ ลงวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ การตัดสินใจของนายปรีดีในเรื่องดังกล่าวทำให้ประเทศไทยไม่ต้องประสบปัญหากับกองทัพเงินที่จะเคลื่อนเข้ามาในดินแดนไทย โดยไม่อาจคาดได้ว่าจะถอยกลับออกไปเมื่อใด (ปรีดี พนมยงค์ ใน สันติสุข โสภณสิริ (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓: ๒๕)

การเข้าร่วมพิธีสวนสนาม ของพลพรรคเสรีไทย ที่กรุงเทพฯ

ภายหลังจากที่กองทัพญี่ปุ่นยอมจำนนอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อ ฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ วันเดียวกันนั้น ลอร์ดหลุยส์ เมาท์แบตแทน ผู้บัญชาการสูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้น เอเชียอาคเนย์ได้ส่งสารมาถึงนายปรีดี พนมยงค์ แนะนำให้ออกประกาศ ปฏิเสธการประกาศสงครามต่ออังกฤษและอเมริกาที่ไทยได้ประกาศ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ รวมทั้งยกเลิกการเป็นพันธมิตรและ ข้อตกลงที่ปวงกับญี่ปุ่น

ดังนั้น ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ นายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ประกาศสันติภาพ โดยถือว่า

การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็น “การกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง” และคนไทยทั้งในและนอกประเทศได้ร่วมมือกันทุกวิถีทางในการช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตร ดังนั้น จึงขอประกาศว่า “การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย” และประเทศไทยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติในการสถาปนาสันติภาพในโลกนี้

พระบรมราชโองการ “ประกาศสันติภาพ” ดังกล่าว ได้รับการรับรองจากฝ่ายสัมพันธมิตรมีผลโดยอัตโนมัติ ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม รัฐบาลไทยไม่ต้องยอมจำนนหรือถูกปลดอาวุธ ดินแดนไทยไม่ต้องถูกยึดครองจากฝ่ายสัมพันธมิตร (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, ๒๕๔๒ : ๑๘๔) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานการณ์สงครามระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกาจะไม่สิ้นสุดลงทันทีที่มีการประกาศสันติภาพในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เพราะหลังจากนั้นได้มีการเจรจากันอีกหลายครั้ง แต่ถึงที่สุดประเทศไทยก็มีอำนาจอธิปไตยสมบูรณ์ เหมือนก่อนเริ่มสงครามเมื่อมีการลงนามใน “ความตกลงสมบูรณแบบเพื่อเลิกสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่และอินเดีย” ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ทั้งนี้ โดยเหตุผลสำคัญที่สามารถบรรลุข้อตกลงดังกล่าวได้เนื่องมาจากการดำรงอยู่ และมีปฏิบัติการจริงของขบวนการเสรีไทย (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ (บรรณาธิการ), ๒๕๔๖ : ๒๐๙)

ภายหลังจากประกาศสันติภาพในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ตัวแทนพลพรรคเสรีไทยจากทั่วประเทศกว่า ๘,๐๐๐ คน ได้ทำการสวนสนามบนถนนราชดำเนินผ่านอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ในวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๔๘๘ โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ

แทนพระองค์ และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยเป็นประธาน ซึ่งการเดินทาง ขบวนสวนสนามเสรีไทยมี วัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ เพื่อแสดงให้เห็น สหประชาชาติเห็นว่า อาวุธยุทธภัณฑ์ที่สัมพันธมิตรมอบให้แก่พลพรรค เสรีไทยนั้นมีอยู่ครบถ้วน และเพื่อแสดงให้เห็นความพร้อมของขบวนการ เสรีไทยในการสู้รบหากจำเป็น

ในตอนเย็นของวันนั้น นายปรีดีได้เชิญผู้แทนของกองกำลัง เสรีไทยทุกหน่วยไปร่วมงานสโมสร ณ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง และในงานสโมสรเย็นวันนั้น นายปรีดีได้กล่าวคำปราศรัย ต่อหน้าผู้แทนหน่วยต่างๆ ของเสรีไทยทั่วประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นการ ปิดฉากขบวนการเสรีไทย ที่เป็นการรวมตัวกันของผู้คนที่มีความ หลากหลายที่มา หลากหลายอุดมการณ์ ภายใต้อุดมการณ์เดียวกัน คือ การรักษาเอกราชอธิปไตยของประเทศไทยไว้ให้ได้ (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, (บรรณาธิการ), ๒๕๔๖: ๒๐๕)

ส่วนหนึ่งของสุนทรพจน์ของนายปรีดี พนมยงค์ หรือ “รัฐ” มีดังนี้ “สหายทั้งหลาย...ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะแสดงเปิดเผยในนาม ของสหายทั้งหลาย ถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ ซึ่งเราทั้งหลายได้ถือเป็นหลัก เป็นคติในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่า เรามุ่งจะทำหน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมา เป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ เราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังทวงเอา ตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือหมู่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของ คนไทยทั้งหมด”

ในพิธีสวนสนามของพลพรรคเสรีไทยครั้งนั้น เสรีไทยสกลนคร จำนวน ๔ กองร้อย ได้เข้าร่วมสวนสนามด้วย (สุจิต โรจนชีวะ ใน วิถีดวงศ์ ณ ป้อมเพชร, ๒๕๔๖: ๔๓๑) การเดินทางไปร่วมพิธีที่กรุงเทพฯ นั้น เป็นไปด้วยความยากลำบาก เดินทางจากสกลนครไปอุดรธานี โดยรถยนต์ผ่านเส้นทางที่เป็นหินลูกรังตลอดระยะทาง ๑๖๐ กิโลเมตร

ใช้เวลานานถึง ๑๐ ชั่วโมง เมื่อถึงอุดรธานีได้มีพิธีสวนสนามที่อุดรธานี ด้วย มีนายเตียง ศิริขันธ์ เป็นประธานในพิธี (ค่าน้อย มงคลนำ, สัมภาษณ์) การเดินทางจากอุดรธานีเข้ากรุงเทพฯ เดินทางโดยรถไฟ ใช้เวลา ๒ วัน ๑ คืน

เมื่อเดินทางถึงกรุงเทพฯ เสรีไทยสกลนครได้ไปพักที่วัดสุทัศน์เทพวราราม เครื่องแบบของเสรีไทยสกลนครเป็นกางเกงขาสั้น เสื้อผ้าคูเก่าๆ ย้อมด้วยเปลือกไม้ รองเท้า ไม่มีแต่มีอาวุธประจำกายที่ทันสมัย เช่น วิทยุวอล์คเกอร์ ๙ ม.ม. ปืนคาร์บินพร้อมลูกกระเบิดมือ แขนเสื้อข้างซ้ายติดอาร์มสังกัดสกลนคร สวมหมวกหนีบสีเดียวกับเสื้อผ้า

นายกลยุทธ อุปพงษ์ เสรีไทยสกลนครที่เข้าร่วมสวนสนามครั้งนี้เล่าบรรยากาศครานั้นว่า “แม่เสื้อผ้าของเสรีไทยสกลนครจะมอมแมมกว่าคนอื่นเขา แต่ก็ดูเด่นสะดุดตาว่าเขาเสียอีก คนกรุงเทพฯ เรียกพวกเราว่า ‘ทหารป่า’ การสวนสนามวันนั้นหน่วยที่ได้รับการปรบมือจากประชาชนยาวนานที่สุด คือหน่วยที่แต่งตัวด้วยเสื้อผ้ามอมแมม แต่เดินเตะเท้าได้ ส่งฝ่าเผยพอๆ กับเสรีไทยในกรุงเทพฯ” (กลยุทธ อุปพงษ์ ใน นิยม รักษาพันธ์, ๒๕๔๓ : ๙๒)

การเดินทางสวนสนามของเสรีไทยในวันนั้นเดินทางจากกรมโฆษณาการ (หรือกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน) ไปตามถนนราชดำเนินกลาง ผ่านอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยจนถึงเขาดิน โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นประธานในพิธี

เมื่อเสร็จภารกิจในการสวนสนามแล้วทุกคนก็เดินทางกลับสกลนคร เพื่อใช้ชีวิตตามปกติ การร่วมพิธีสวนสนามครั้งนี้ทางราชการจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้คนละ ๕ บาทต่อวัน นอกจากเบี้ยเลี้ยงเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้แล้ว เสรีไทยสกลนครไม่ได้รับอะไรตอบแทนเลย เว้นแต่ภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในงานกู้ชาติ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตยไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง (ค่าน้อย มงคลนำ, สัมภาษณ์)

บรรยากาศการสวนสนามของพลพรรคเสรีไทย ณ ถนนราชดำเนินกลาง กรุงเทพฯ
เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘

บทที่ ๓ ■

บทบาทการเคลื่อนไหว
ของสมาชิก
เสรีไทยสกลนคร
หลังสงครามโลก
ครั้งที่ ๒

แม้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะสิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ แต่สมาชิกเสรีไทยสากลนครก็ยังคงมีบทบาทเคลื่อนไหวอยู่ ทั้งในทางการเมืองระหว่างประเทศและการเมืองภายในประเทศ ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

การสนับสนุนขบวนการกู้ชาติ ในประเทศเพื่อนบ้าน

ในช่วงระยะปี พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๘๙ บรรดาชนชาติพื้นเมืองต่างๆ ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเอเชียอาคเนย์ ซึ่งตกเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกในเวลานั้น ได้พากันจับอาวุธขึ้นทำสงครามกอบกู้เอกราช โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ซึ่งเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส^๑ และด้วยเหตุที่ประเทศเหล่านี้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย จึงทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสงครามกู้ชาตินี้ด้วย

ในประเทศลาวขบวนการกู้ชาติ เรียกว่า “ลาวอิสระ” หรือ “เสรีลาว” หรือ “คณะกู้อิสระพาบ” (ก.อ.พ.) อยู่ภายใต้การนำของเจ้าเพ็ดชะลาด เจ้าสุภานุวงศ์ และท้าวอุ้น ชนะนิกร บุคคลเหล่านี้ได้ลี้ภัย

^๑ เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรดาผู้นำคนสำคัญในขบวนการกู้ชาติของลาวและเวียดนามหลายคนเคยเดินทางไปศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในฝรั่งเศส น่าจะได้รับการซึมซับอิทธิพลแนวคิดปฏิวัติประชาธิปไตย มุ่งสร้างสรรค์สังคมให้มีเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ แล้วนำแนวคิดดังกล่าวมาเปลี่ยนแปลงประเทศของตน เช่น เจ้าเพ็ดชะลาด เจ้าสุภานุวงศ์ และโฮจิมินห์.

นายเตียง ศิริขันธ์

บทที่ ๓ : บทบาทการเคลื่อนไหวของสมาชิกเสรีไทยสกลนคร
หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

เข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่กรุงเทพฯ ในวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ โดยมีเจ้าเพ็ดชะลาดเป็นนายกรัฐมนตรี เจ้าสุภานุวงศ์เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศและผู้บัญชาการทหารสูงสุด ส่วน ท้าวอุ้น ชนะนิกร หัวหน้าลาวอิสระประจำเมืองสะหวันนะเขต ได้เข้ามา ตั้งฐานบัญชาการเคลื่อนไหวยู่ที่จังหวัดหนองคาย ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่ สกลนครและอุดรธานี (อุตร วรษ์ทับทิม, ๒๕๓๓: ๗๔-๗๖)

ในเวียดนาม มีขบวนการกุ่มเอกราชเรียกว่า “ขบวนการพันธมิตร เพื่อเอกราชของเวียดนาม” หรือที่รู้จักกันดีในชื่อสั้นๆ ว่า “เวียดมินห์” อยู่ภายใต้การนำของโฮจิมินห์หรือ “ลุงโฮ” โฮจิมินห์ได้ลี้ภัยเข้ามา เคลื่อนไหวยู่ในประเทศไทยระยะหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาอยู่ที่ บ้านนาจอก อำเภอมือง จังหวัดนครพนม เป็นเวลานาน ๗ ปี (ธันวาคม ใจเที่ยง, ๒๕๔๔: ๖)

บทบาทของประเทศไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึง การรัฐประหารปี พ.ศ. ๒๔๙๐ มีส่วนสำคัญในการให้การสนับสนุน ขบวนการชาตินิยมเพื่อกุ่มเอกราชในกลุ่มประเทศอินโดจีน ส่วนหนึ่ง เป็นเพราะรัฐบาลไทยในเวลานั้นเห็นชอบกับขบวนการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายปรีดี พนมยงค์ ผู้นำเสรีไทย กรุงเทพฯ ในเวลานั้น จึงเป็นดังศูนย์กลางของพลังชาตินิยมในเอเชียอาคเนย์ เพราะรัฐบาล โฮจิมินห์ก็ตั้งสำนักแถลงข่าวอยู่ในกรุงเทพฯ และใช้กรุงเทพฯ เป็น ศูนย์กลางในการติดต่อกับประเทศที่เป็นมิตร ส่วนผู้นำลาวอิสระก็ลี้ภัย เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ภายใต้การช่วยเหลือเกื้อกูลของนายปรีดี พนมยงค์ เช่นกัน (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, ๒๕๔๖: ๔๔๑)

การช่วยเหลือขบวนการกุ่มชาติในกลุ่มประเทศอินโดจีนนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ได้ให้ความสำคัญแก่บทบาทของนายเตียง ศิริขันธ์ อดีตผู้นำ เสรีไทยอีสานเป็นอย่างมาก ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า “นายเตียง ศิริขันธ์ นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเพราะเป็นคนที่ได้ช่วยเหลือและ

มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวกับเอกราชของลาวและเวียดนามมาก” (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ๒๕๓๘: ๗๘-๘๑)

นายเตียง ศิริขันธ์ หัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยสกลนคร ได้มีบทบาทในการช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติของประเทศเพื่อนบ้าน นับแต่ครั้งยังเคลื่อนไหวงานเสรีไทย นายเตียงมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มจัดตั้ง “ขบวนการเสรีลาว” ในประเทศไทย โดยทำวอูน ชนะนิกร ได้เดินทางมาที่สกลนครและจัดตั้งกองทหารชั้นที่ภูพาน (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, ๒๕๔๖: ๔๑๑-๔๑๒) และครั้งหนึ่งนายพลทัม (ท้าวทัม) ไชยสิตเสน (อดีตเจ้ากรมสรรพวุธทหารบกลาว) ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการจัดตั้ง “ขบวนการเสรีลาว” ได้เข้าร่วมประชุมกับนายเตียง ศิริขันธ์ และนายทหารฝ่ายสัมพันธ์มิตรทั้งอังกฤษและอเมริกาที่ป่าดงพระเจ้า บ้านหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นฐานกำลังสำคัญของเสรีไทยในภาคอีสาน ที่ประชุมได้มอบหมายอำนาจทั้งด้านการเมืองและทหารให้ไปจัดตั้งขบวนการเสรีลาวขึ้นที่นครเวียงจันทน์ (ต่อมาได้แปรสภาพเป็นขบวนการลาวอิสระ) (สีห์พนม พิษิตวรสาร, ๒๕๒๕: ๕๑) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ค่ายเสรีไทยในจังหวัดสกลนคร ไม่เพียงแต่เป็นศูนย์กลางแห่งการเคลื่อนไหวของเสรีไทยในอีสานเท่านั้น แต่ยังเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการเสรีลาวในไทยอีกด้วย (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, ๒๕๔๖: ๔๑๔)

การที่นายเตียง ศิริขันธ์ สนับสนุนขบวนการกู้ชาติในอินโดจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีประเทศลาวนั้น นอกจากนายเตียงจะมีจิตใจที่เชิดชูอุดมการณ์อิสระภาพประชาธิปไตยแล้ว เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความผูกพันทางชาติพันธุ์ที่เป็น “ลาว” เหมือนกัน^๒ ดังปรากฏ

^๒ นอกจากนายเตียง ศิริขันธ์ จะเป็นแกนหลักในการช่วยเหลือขบวนการลาวอิสระทำการกู้ชาติแล้ว ยังมีนายฟอง สิทธิธรรม (ส.ส.อุบลราชธานี) ที่เป็นแกนนำที่สำคัญยิ่งอีกคนหนึ่งในการเคลื่อนไหวกู้ชาติลาวครั้งนั้น นายฟองเคยกล่าวไว้ว่า

ในคำปราศรัยของนายเตียง ศิริขันธ์ ต่อหน้าพลพรรคเสรีไทยสกลนคร ที่ว่า “แม้เราจะกำจัดศัตรูของเรา คือญี่ปุ่น ได้สำเร็จแล้ว งานของ ขบวนการเสรีไทยยังมีต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด เราต้องช่วยเพื่อนบ้านที่มีสายเลือดเดียวกันกับเราต่อสู้เพื่อเอกราชให้ได้ ฝรั่งเศสต้องหวนกลับมายึดครองลาว เขมร และญวนอีก เพราะประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรธรรมชาติให้มันได้ชนกลับไปฟื้นฟูประเทศของมันได้” (นาย สีดอกกาว (นามแฝง), ๒๕๔๓: ๓๒)

แม้แต่อดีตเสรีไทยสกลนครอย่างนายอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร ก็คิดทำนองเดียวกับนายเตียง ศิริขันธ์ โดยนายอาคม ให้เหตุผลที่ไปฝึกอาวุธ ณ ดอนสวรรค์ กลางหนองหาร จังหวัดสกลนคร ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ หลังงานเสรีไทยสิ้นสุดแล้วว่า “ไปฝึกอาวุธเพื่อไปเมือง ลาว...เพราะเรามีสายเลือดเดียวกัน แม่น้ำโขงซึ่งเป็นเส้นกันเขตแดน ก็อย่าให้เป็นเส้นกันเขตแดนเลย ให้เหมือนกับเส้นด้ายร้อยมาลัย” (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อ้างใน ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓: ๖๕)

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า เสรีไทยสกลนครเข้าไปมีส่วน เกี่ยวข้องโดยสนับสนุนขบวนการกู้ชาติในอินโดจีนด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

ช่วยเหลือด้านการฝึกอาวุธแก่ทหารของเสรีลาว และขบวนการกู้ชาติเวียดนาม

ในหนังสือประวัติของนายพลสิงกะโปของลาวได้ระบุว่า ขบวนการ เสรีไทยเคยรับคนลาวรักชาติมาฝึกอาวุธในค่ายเสรีไทยบนเทือกเขา

[ต่อจากหน้า ๑๐๕]“ประวัติศาสตร์ไทยและลาวทั้งกันไม่ได้...ฉะนั้นในเวลาทีลาว เดือดร้อน เราก็อพยยเดือดร้อนด้วย” (สีห์พนม พิษิตวรสสาร อ้างใน ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, ๒๕๔๖: ๔๐๙).

นายพลสิงกะโปของลาว
ซึ่งได้มอบภาพนี้ให้กับ
นายปรีดี พนมยงค์
เมื่อวันที่
๑๖ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ภาพระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ อยู่ในความรับผิดชอบของครุฑทอง
จินดาวงศ์ ภายใต้การอำนวยการของนายเตียง ศิริขันธ์ โดยอยู่ภายใต้
การนำส่งสุดของนายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทย (วัฒน
วรलयงกูร, ๒๕๔๓: ๘๑)

ท้าวอุ้น ชนะนิกร ได้เขียนถึงความช่วยเหลือของเสรีไทยอีสาน
ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ ว่าได้ช่วยเหลือในการฝึกพลพรรค
ชั้นหัวหน้าสำเร็จแล้ว จึงดำเนินการขั้นต่อไปโดยนำเอาคนจากเมืองลาว
ข้ามมาฝึกอาวุธในอีสานครั้งละ ๑๐-๒๕ คน เมื่อฝึกเสร็จแล้วก็ส่งกลับ
จึงค่อยส่งกลุ่มที่ ๒ มาฝึกอีก ทำเช่นนี้เรื่อย ๆ จนในระยะหลังมีจำนวน
ผู้เข้าฝึกแต่ละชุดเกือบ ๑๐๐ คน (ท้าวอุ้น “ตินเย็น” ชนะนิกร, ๒๕๒๐:
๑๓๒)

แม้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดแล้ว ท้าวอุ้น ขณะนิกร ก็ยังได้นำลาวอิสระมาฝึกอาวุธบนดอนสวรรค์ กลางหนองหาร พร้อมกับ บอติเตเสรีไทยสกลนครจำนวนหนึ่งด้วย โดยใช้เวลาฝึกนาน ๒ สัปดาห์ ต่อรุ่น (กลยุทธ์ อุปพงษ์ ใน นิยม รักษาจันทร์, ๒๕๔๓: ๙๓) การฝึก อาวุธที่ดอนสวรรค์ กลางหนองหาร นอกจากมีทหารของเสรีลาวเข้าฝึก แล้วยังมีชาวเวียดนาม ซึ่งเป็นสมาชิกขบวนการกู้ชาติเวียดนามหรือ เวียดนามินห์เข้าร่วมฝึกด้วย (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร ใน นิยม รักษาจันทร์, ๒๕๔๓: ๑๗๔-๑๗๕)

ฝึกอดีตพลพรรคเสรีไทยสกลนคร เพื่อไปช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติลาวต่อสู้กับฝรั่งเศส

โดยทำการฝึกอาวุธบนดอนสวรรค์ กลางหนองหาร ดังคำ บอกล่าของครูกลยุทธ์ อุปพงศ์ อดีตเสรีไทยสกลนคร ที่เล่าถึงเหตุการณ์ คราวนั้นว่า “หลังไปสวนสนามที่กรุงเทพฯ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ราว ๑๕ วัน ศึกษาธิการอำเภอที่เรียกตัวไปพบพร้อมกับ พวกครูอีกหลายคน เช่น นายสม ทศกร นายวิชัย พิมพ์โยธา นายมัญญ ศรีวิชัย นายนอ แว่นเต็อรอง นายมหนู ศรีล้านคำ นายหนูจันทร์ บัณฑิต นายกาเทศ ทอนฮามแก้ว นายเงินเหรียญ อินธิราช นายสงวน นวลมณี นายมีชัย อาษาเสน ฯลฯ พวกเราทั้งหมดไปเก็บตัวที่ ดอนสวรรค์ ขณะนั้นเป็นเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ น้ำหนองหาร กำลังขึ้น เขาก็เอาเรือไปรับตอนกลางคืน พอไปถึงก็พบศึกษาธิการ จังหวัด อาจารย์สหัส กาญจนพังคะ อาจารย์สมเกียรติ พรหมสาขา ณ สกลนคร อาจารย์สำเร็จ สิงหะวาระ ศึกษาธิการอำเภอ รออยู่ก่อน แล้ว มีการจัดแคมป์ชั่วคราว การฝึกครั้งนี้เป็นความลับ ไม่มีใครล่วงรู้ นอกจากพวกเราเท่านั้น”

และตอนเช้าวันรุ่งขึ้น อาจารย์สหัส กาญจนพิงคะ ผู้อำนวยการฝ่ายการฝึกได้ประชุมผู้เข้ารับการฝึก และชี้แจงวัตถุประสงค์ว่า “งานกู้ชาติของเราสำเร็จแล้ว เพื่อนบ้านซึ่งเป็นเสมือนญาติสนิทของเรา คือประเทศลาวนั้น เราต้องช่วยเหลือไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้นฝรั่งเศสอีก” (กลยุทธ์ อุปพงษ์ ใน นิยม รักษาพันธ์, ๒๕๔๓: ๙๓-๙๔)

จะเห็นว่า แกนนำในการฝึกจะเป็นครูซึ่งเป็นลูกศิษย์ของนายเตียง ศิริขันธ์ ฉะนั้น ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่จึงเป็นครูซึ่งเป็นอดีตเสรีไทยจากอำเภอต่างๆ รุ่นละประมาณ ๓๐ คน นอกจากนี้มีคนลาวและเวียดนามร่วมฝึกด้วย (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร ใน นิยมรักษาพันธ์, ๒๕๔๓: ๑๗๔-๑๗๕) หลักสูตรการฝึกมีทั้งภาคทฤษฎี ได้แก่ วิชาการเมือง เน้นภัยจากลัทธิล่าอาณานิคม และภาคปฏิบัติ จะฝึกการรบแบบกองโจร ใช้เวลาฝึกประมาณ ๒ สัปดาห์ - ๑ เดือน

ผู้เข้ารับการฝึกรุ่นแรกจากสกลนคร ได้มีโอกาสไปช่วยลาวอิสระรบกู้ชาติ ได้แก่ ท้าวเพี้ย (เรืออากาศโท พิระ ศิริขันธ์) ท้าวเสน (ร.ต. เสรี นวลมณี) ท้าวปาน (นายสง่า ประจักษ์วงศ์) (กลยุทธ์ อุปพงษ์ ใน นิยมรักษาพันธ์, ๒๕๔๓: ๙๔) แต่ผู้เข้ารับการฝึกรุ่นหลังไม่ได้ไปรบที่ฝั่งลาวเพราะฝรั่งเศสสามารถยึดเวียงจันทน์ได้แล้ว นายเตียง ศิริขันธ์ จึงได้รับมอบหมายให้พาอดีตเสรีไทยเหล่านี้ไปช่วยปกป้องบริเวณแนวชายแดนตั้งแต่บ้านแก่งนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ไปตามริมฝั่งโขงเพื่อป้องกันการรุกรานของฝรั่งเศส

ดอนสวรรค์ เกาะกลางหนองหาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗
ซึ่งเคยเป็นสถานที่ฝึกอาวุธของขบวนการเสรีลาว
และเสรีไทยภูพานที่เตรียมไปช่วยลาวกู่เอกราช ด้านหลัง คือ เทือกเขาภูพาน

รางวัลตอบแทนการทำงานกู้ชาติที่เสรีไทยกลุ่มหนึ่งได้รับ
คือ การถูกตีตรวนสามโซ่และถูกยึดเยียดข้อหากบฏแบ่งแยกแผ่นดิน
คนกลาง คือ นายมีชัย อาษาเสน
ถ่ายหน้าสถานีตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร

ช่วยเหลือด้านอาวุธให้แก่ขบวนการกัวชติลาว และขบวนการกัวชตีเวียดนาม หรือ “เวียดมินห์”

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ หน่วยเสรีไทยสายอีสานได้จัดส่งอาวุธไปให้ขบวนการกัวชติลาว การจัดส่งอาวุธอยู่ภายใต้การดูแลของ นายเตียง ศิริขันธ์ และนายจำลอง ดาวเรือง เพื่อให้เสรีลาวใช้กอบกู้เอกราชจากฝรั่งเศส (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อ้างใน อติเรก บุญคง, ๒๕๔๒: ๑๕๑)

สำหรับการช่วยเหลือขบวนการกัวชตีของเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์นั้น นายปรีดี พนมยงค์ เห็นใจและสนับสนุนช่วยเหลือทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมอบหมายให้ พล.ร.ต. หลวงสังวรยุทธกิจ (สังวรธร สุวรรณชีพ) และ ร.อ. พงศ์เลิศ ศรีสุขนันท์ เป็นผู้ดำเนินการส่งอาวุธยุทธโปกรณ์ของขบวนการเสรีไทย ที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทัพสหรัฐอเมริกา (หน่วย โอ.เอส.เอส.) และฝ่ายสัมพันธมิตร ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไปช่วยเหลือขบวนการกัวชตีของเวียดนาม ผ่านทางเสรีไทยอีสานซึ่งมีนายเตียง ศิริขันธ์ เป็นผู้ดูแล

อาวุธดังกล่าวมีจำนวนมากพอที่จะจัดตั้งกองทัพได้ถึง ๒ กองพัน ความช่วยเหลือดังกล่าวนี้ถือเป็นความช่วยเหลือจากเสรีไทย ในนามของประชาชนชาวไทยทั้งหมด (อุตร วงษ์ทับทิม, ๒๕๔๓: ๙๒) และภายหลังโฮจิมินห์ได้เขียนจดหมายขอบคุณด้วยลายมือเป็นภาษาฝรั่งเศสถึงนายปรีดี พนมยงค์ และขออนุญาตตั้งชื่อว่า “กองพันสยาม ๑” และกองพันสยาม ๒” เพื่อเป็นเกียรติและรำลึกถึงคุณูปการของนายปรีดี พนมยงค์ และประชาชนชาวไทย ต่อมาอาวุธจากกองพันสยามดังกล่าวได้เข้าร่วมเป็นกองพลที่ ๓๐๗ และ ๓๐๘ รบในสงครามเวียดนามเวียดนามได้รับชัยชนะเหนือฝรั่งเศส (ศุขปรีดา พนมยงค์ อ้างใน ธันวาท ใจเพียง, ๒๕๔๔: ๘๖)

ช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้นำลาวอีสานและเวียดมินห์

ในช่วงที่ทำงาน ชนะนิกร ผู้นำลาวอิสระประจำเมืองสะพาน-นะเขต ได้ลี้ภัยเข้ามาตั้งฐานบัญชาการในภาคอีสานของประเทศไทย บริเวณจังหวัดสกลนครและอุดรธานี ได้ติดต่อขอรับการสนับสนุนด้านการเงินจากนายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยอีสาน นายเตียงได้ส่งมอบเงินช่วยเหลือจำนวนมากผ่านทางท่าโขลง ชนะนิกร ไปให้ผู้ปฏิบัติงานกู้ชาติในเมืองต่างๆ ตามที่ลาวอิสระได้มอบหมายหน้าที่ไว้แล้ว (อุดร วงษ์ทับทิม, ๒๕๔๓: ๗๕-๗๖) ไม่เพียงแต่ช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้นำลาวอิสระเท่านั้น นายเตียงยังช่วยเหลือทางการเงินแก่ขบวนการเวียดมินห์ภายใต้การนำของโฮจิมินห์อีกปีละ ๕ ล้านบาท (เกื้อกุลขวัญทอง อ่างใน อภิลิทธิ กิจเจริญสิน, ๒๕๔๒: ๑๐๗)

นอกจากความช่วยเหลือดังกล่าวแล้ว ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้มีการประชุมผู้นำขบวนการกู้เอกราชขึ้นในกรุงเทพฯ และได้มีการประกาศก่อตั้ง “สันนิบาตแห่งเอเชียอาคเนย์” หรือ “พันธมิตรเอเชียอาคเนย์” (Union of Southeast Asia) อย่างเป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผนึกกำลังกันต่อต้านการกลับคืนมาของลัทธิอาณานิคมและช่วยเหลือกันในการต่อสู้เพื่อเอกราช (อุดร วงษ์ทับทิม, ๒๕๔๓: ๙๑)

คณะกรรมการสันนิบาตแห่งเอเชียอาคเนย์ประกอบด้วยอดีตผู้นำเสรีไทยอีสาน และผู้นำขบวนการกู้เอกราชในอินโดจีน โดยมีนายเตียง ศิริขันธ์ ส.ส.สกลนคร เป็นประธาน นายตัน วัน เกียง (Taon Van Giao) จากขบวนการเวียดมินห์ นายเลอ ฮาย (Le Hi) จากมหาวิทยาลัยฮานอย เป็นเหรียญกษาปณ์ นายถวิล อุดล ส.ส.ร้อยเอ็ด เป็นประชาสัมพันธ์ และมีเจ้าสุภานุวงศ์ จากประเทศลาว เป็นเลขาธิการ (อดิเรก บุญคง, ๒๕๔๒: ๑๕๒) สันนิบาตนี้ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักรบการเมืองจากภาค

อีสาน สมาชิกขบวนการปฏิวัติลาว และเวียดนาม ที่มาอยู่ในกรุงเทพฯ ขณะนั้นใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น (สุเทพ สุนทรภัสช, ๒๕๑๑ : ๓๕-๓๗)

การก่อตั้งสันนิบาตเอเชียอาคเนย์ดังกล่าว มีนายปรีดี พนมยงค์ อดีตผู้นำขบวนการเสรีไทย เป็นต้นคิด และได้รับการขานรับอย่างดีเยี่ยมจากโฮจิมินห์และเจ้าเพชรชวลิต ในการก่อตั้งองค์การดังกล่าว นายปรีดี พนมยงค์ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลักของเรื่องนี้ไว้ว่า ในอนาคตหากประเทศเมืองขึ้นได้เอกราชและรวมผืนภูกำลังกัน ก็จะสามารถทำให้ไทยและประเทศเหล่านั้นสามารถกำหนดชะตากรรมของตนได้โดยอิสระ หลุดพ้นจากการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการบีบบังคับและการชักจูงทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารจากประเทศมหาอำนาจ ดังเช่นในอดีต (วงศ์ พลนิกร, ๒๕๔๒ : ๗๓) ศาสตราจารย์วิสุทธิบุษยกุล อดีตเสรีไทยสกลนคร ได้กล่าวถึงการจัดตั้งสันนิบาตเอเชียอาคเนย์ ภายใต้การนำของนายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยสกลนคร ว่า แนวคิดนี้น่าจะเป็นที่มาของการร่วมมือกันในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนในเวลาต่อมาด้วย (วิสุทธิบุษยกุล ในสุพจน์ ด้านตระกูล, ๒๕๔๐ : ๘๘-๘๙)

อย่างไรก็ตามสันนิบาตเอเชียอาคเนย์ที่ตั้งขึ้นเป็นเพียงการเริ่มต้น ยังดำเนินการได้ไม่มากเท่าที่ควร ก็เกิดการรัฐประหาร โดยกลุ่มอำนาจนิยมในวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐ รัฐบาลยุคนั้นไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนขบวนการกู้เอกราชในประเทศเพื่อนบ้าน จึงได้ขับไล่หน่วยงานลาวอิสระและพวกโฮจิมินห์ออกจากประเทศไทยตามคำขอร้องขอของฝรั่งเศส (อดิเรก บุญคง, ๒๕๔๒ : ๑๕๒)

เป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดตั้งสันนิบาตเอเชียอาคเนย์ในครั้งนั้น นอกจากสร้างความไม่พอใจแก่ฝรั่งเศสซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมในอินโดจีนแล้ว ยังสร้างความไม่พอใจให้แก่สหรัฐอเมริกาผู้เป็นมหาอำนาจในเวลานั้นด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ว่า *"ความคิด*

ในเรื่องสันนิบาตและความเป็นกลางของเขียตวันออกเฉียงใต้มีส่วนทำให้เจ้าหน้าที่อเมริกันบางคนไม่พอใจและไม่สนับสนุนท่าน โดยเฉพาะพวกที่เข้ามามีอำนาจหลังสงครามโลกครั้งที่สอง” (ชาลวูวิทซ์ เกษตรศิริ, ๒๕๓๘: ๗๘-๘๑)

การต่อต้านรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๓๐

การรัฐประหารในวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐ นับเป็นการก่อตัวของระบอบเผด็จการทหาร นำมาซึ่งความชะงักงันของระบอบประชาธิปไตยของไทย ที่ได้พยายามที่จะผลักดันให้เกิดขึ้นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ชาลวูวิทซ์ เกษตรศิริ, ๒๕๓๘: ๓๙๗) รัฐประหารครั้งนี้ นำโดยนายทหารที่มีได้มีชื่อเสียงมาก่อน เช่น พลโท ผิน ชุณหะวัณ พันเอก กาจ กาจสงคราม พันเอก เผ่า ศรียานนท์ พันเอก สฤษดิ์ ธีระรัชต์ (ยศขณะนั้น) โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มิได้มีส่วนร่วมโดยตรงในตอนแรก แต่ฝ่ายรัฐประหารได้ชักชวนเข้ามาร่วมในภายหลัง

คณะรัฐประหารมีวัตถุประสงค์ในการทำรัฐประหาร ดังนี้ (พรภิรมณ์ เชียงกุล, ๒๕๓๖: ๑๑๐)

๑. เป็นการกระทำเพื่อชาติอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
๒. เพื่อล้มล้างรัฐบาล พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ แล้วสถาปนารัฐบาลใหม่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพ เติบโตชนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประพฤติตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง
๓. เพื่อเชิดชูเกียรติของทหารที่ถูกเหยียบย่ำทำลาย ให้กลับคืนดีดังเดิม

๔. เพื่อแก้ไขการปกครองที่เสื่อมลงให้มีสมรรถภาพและแก้ไขเศรษฐกิจให้ประชาชนอยู่ดีกินดี
๕. เพื่อจัดการสืบหาผู้ร้ายลอบปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์
๖. เพื่อกำจัดลัทธิคอมมิวนิสต์ให้สูญสิ้นไปจากแผ่นดินไทย

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของคณะรัฐประหารแล้ว แสดงให้เห็นว่า การรัฐประหารครั้งนี้เป็นความพยายามของฝ่ายอนุรักษ์ที่ต้องการขจัดฝ่าย “ก้าวหน้า” คือ ฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ ที่มีแนวคิดเสรีนิยม-สังคมนิยม ออกจากการเมืองไทยโดยอาศัย “กรณีสวรรคตของรัฐกาลที่ ๘ และการกำจัดคอมมิวนิสต์” มาเป็นข้ออ้าง

เมื่อคณะรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จ ทำให้อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ลื่นสุดลง พร้อมกับการเข้ามามีอำนาจของคณะรัฐประหารและจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในเวลาต่อมา หลังจากนั้นได้มีการกวาดล้างบุคคลสำคัญในรัฐบาลของนายปรีดี พนมยงค์ และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ตลอดจนบุคคลสำคัญในขบวนการเสรีไทย

การกวาดล้างฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ และสมาชิกเสรีไทยครั้งนี้เป็นความร่วมมือระหว่างคณะรัฐประหารและฝ่ายพรรคประชาธิปัตย์ที่ขึ้นมามีบทบาทในการบริหารประเทศในช่วงนี้ ซึ่งต่างมีความเกรงกลัวต่ออาวุธและพลพรรคเสรีไทยของฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ จึงได้ทำการกวาดล้างสมาชิกเสรีไทยเป็นการใหญ่ ทั้งการตรวจค้นยึดอาวุธและการจับกุม (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, ๒๕๓๒: ๒๗๓) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแกนนำเสรีไทยสายอีสาน อาทิ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ถูกตรวจยึดอาวุธจำนวนหนึ่งและถูกจับกุมพร้อมกับคนสนิทรวม ๒๑ คน ในข้อหา “ครอบครองอาวุธโดยมิชอบ” (หนังสือพิมพ์ *พิมพ์ไทย* อ้างใน อติเรก บุญคง, ๒๕๓๖: ๑๕๙)

การรัฐประหารครั้งนี้ทำให้นายปรีดี พนมยงค์ จำต้องเดินทางออกนอกประเทศเพื่อ “ป้องกันสถานการณ์อันอาจจะรุนแรงถึงขั้นนองเลือด” (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, ๒๕๓๒ : ๒๙๓) โดยได้รับความเอื้ออำนวยจากเจ้าหน้าที่ทหารอังกฤษและอเมริกัน สามารถลี้ภัยเดินทางไปถึงสิงคโปร์ได้ ช่วงระหว่างที่นายปรีดี พนมยงค์ พำนักอยู่ในสิงคโปร์นั้น รัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของนายควง อภัยวงศ์ แห่งพรรคประชาธิปัตย์ได้เปิดเจรจาทางการทูต ให้อังกฤษส่งตัวนายปรีดี พนมยงค์ และพวกให้แก่รัฐบาลไทย ในฐานะที่มีส่วนพัวพันในกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (ไสว สุทธิพิทักษ์, ๒๕๒๖ : ๗๘๔) นายปรีดี พนมยงค์ มีจดหมายถึงลอร์ดคัลเลอร์น ข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำมลายู “ยืนยันหนักแน่นว่า ท่านมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในกรณีสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลแต่ประการใดเลย และเท่าที่ทราบไม่มีผู้ใดในบริวารของท่านมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย” (กนต์ธีร์ ศุภมงคล, ๒๕๒๗ : ๓๖๑)

อย่างไรก็ตามอังกฤษก็ไม่ได้ดำเนินการตามที่รัฐบาลขณะนั้นร้องขอมา และนายปรีดี พนมยงค์ ได้เดินทางออกจากสิงคโปร์ไปฮ่องกง และขอลี้ภัยทางการเมืองอยู่ในประเทศจีน โดยพำนักอยู่กับนายสงวน ตุลารักษ์ เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศจีน ซึ่งได้ประกาศไม่รับรองรัฐบาลของคณะรัฐประหารมาแต่ต้น นายปรีดี พนมยงค์ พำนักอยู่ในประเทศจีนระยะหนึ่ง และได้หวนกลับมาประเทศไทยในฐานะผู้นำทำการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามในเวลาต่อมา^๓ ทั้งนี้

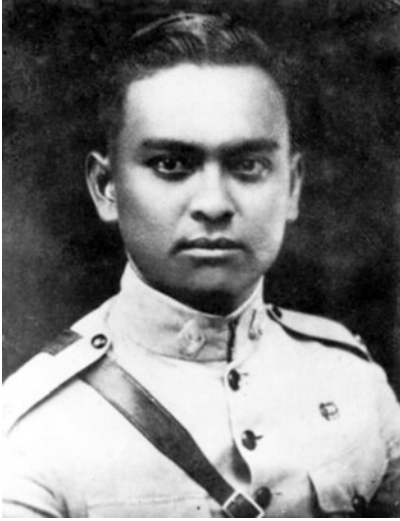
^๓ หลังรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ คณะรัฐประหารได้แต่งตั้งนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี โดยต้องการยอมรับจากสัมพันธมิตรว่าเป็นรัฐบาลพลเรือนที่มีความชอบธรรม เพราะผ่านการเลือกตั้งตามวิถีทางประชาธิปไตย ต่อมาคณะรัฐประหารได้ “ก่อดัน” ให้นายควงลาออกจากรัฐมนตรี แล้วสนับสนุนให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๑.

โดยมีแรงผลักดันมาจากทั้งความกดดันกรณีสวรรคตที่คณะรัฐประหาร “ยึดยึดข้อหาคดีสวรรคตให้” พร้อมกับออกหมายประกาศจับอย่างเป็นทางการในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ และการเรียกร้องจากกลุ่มผู้สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งต่างต้องการต่อต้านโค่นล้มคณะรัฐประหาร และรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, ๒๕๓๒ : ๒๕๕)

แม้ นายปรีดี พนมยงค์ จะลี้ภัยทางการเมืองไปพำนักที่สิงคโปร์ และเงินก็ตาม แต่การเคลื่อนไหวต่อต้านคณะรัฐประหารยังคงดำเนินการต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวภายใต้การนำของนายเตียง ศิริขันธ์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทยสายอีสานที่ได้รวบรวมสมาชิกจำนวนหนึ่งพร้อมอาวุธขุมนุ่ม แล้วขึ้นไปตั้งค่ายอยู่บนเทือกเขาภูพาน เพื่อทำการต่อต้านคณะรัฐประหาร (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร, สัมภาษณ์)

ร.ต.อ. เจียบ อัมพูนันท์^๔ (๒๕๐๑ : ๗๓ อ้างใน สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, ๒๕๓๒ : ๒๕๕) กล่าวถึงนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งได้เดินทางไปขุมนุ่มที่สัสดีหีบ หลังจากรัฐประหารว่า นายเตียงเตรียมตัวกลับภาคอีสานเพื่อทำสงครามกองโจรกับรัฐบาลคณะรัฐประหาร พร้อมกับอ้างคำพูดของนายเตียงที่กล่าวกับเพื่อนสมาชิกในครั้งนั้นว่า “ผม (นายเตียง ศิริขันธ์ - ผู้วิจัย) จะกลับไปยึดอีสาน...เตรียมตัวรบ เราจะไม่ขึ้นต่อรัฐบาลของพวกรัฐประหารนี้ เพราะไม่ชอบด้วยกฎหมาย...จนกว่าเราจะได้รัฐบาลของประชาชนอย่างแท้จริง”

^๔ ร.ต.อ. เจียบ อัมพูนันท์ อดีตเสรีไทย ผู้เคยรับผิดชอบอยู่เขตจังหวัดชุมพร หลังรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ถูกสั่งปลดออกจากราชการเนื่องจากคณะรัฐประหารเห็นว่า “เป็นตัวสำคัญมีบัญชีว่าเป็นเสรีไทยย่อมต้องมีอาวุธอยู่ในมือสามารถจะทำการต่อต้านได้” ร.ต.อ. เจียบ อัมพูนันท์ หลบหนีออกนอกประเทศไปพร้อมกับนายปรีดี พนมยงค์.

ร.ต.อ. เจียบ อัมพุนันทน์
ผู้เขียนหนังสือ
มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้า

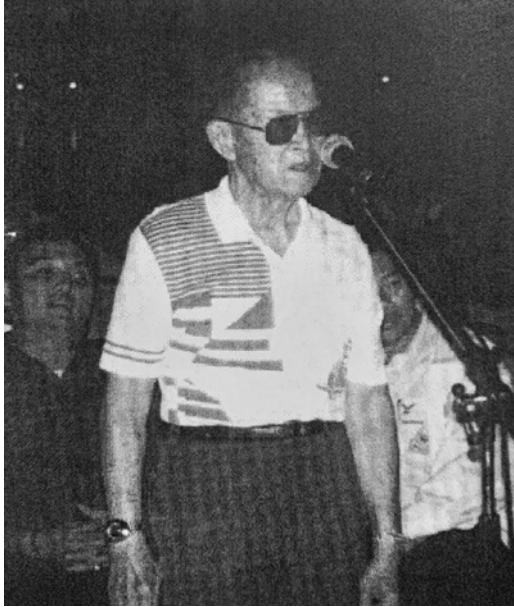
นายสวัสดิ์ ตราชู อดีตเสรีไทยผู้มีความใกล้ชิดกับนายเตียง ศิริขันธ์ เล่าว่า หลังรัฐประหาร นายเตียง “ได้พาคนสนิทกลับจังหวัดสกลนครและได้นำอาวุธที่เก็บรวบรวมไว้ในระหว่างสงครามโลกแจกจ่ายกับกลุ่มชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน รวมทั้งครูประชาบาล และข้าราชการบางคน ที่เคยฝักใฝ่บวรหรือเป็นเสรีไทย จากนั้นคุณเตียงได้รวบรวมอาสาสมัครทั้งในจังหวัดสกลนครและบริเวณใกล้เคียงขึ้นไปตั้งค่ายบนเทือกเขาภูพานเพื่อเป็นศูนย์บัญชาการต่อต้านคณะรัฐประหาร” (สรศักดิ์ งานขจรกุลกิจ, ๒๕๓๒ : ๒๙๕)

ขณะที่รายงานทางราชการเรื่อง “พฤติการณ์นี้ของคณะต่อต้าน” ของกองบัญชาการมณฑลที่ ๓ (นครราชสีมา) รายงานความเคลื่อนไหวของนายเตียง ศิริขันธ์ ว่า หลังการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ นายเตียงได้รวบรวมชาวบ้านประมาณ ๒,๐๐๐ คน ชุมนุมอยู่ที่ภูผาทองทิศใต้ของจังหวัดสกลนคร ในพื้นที่บริเวณทิวเขาทิศใต้

ระหว่างบ้านต่างอย กับบ้านนาคู เป็นสถานตั้งของคณะต่อต้าน โดยมีการจัดเวรยามถืออาวุธปืนทันสมัยอยู่ตามช่องทางต่างๆ ไว้อย่างเข้มแข็ง คือ ที่บ้านขาด (ทิศเหนือบ้านนาคู) บ้านหลุมเบา บ้านโคกกลาง และสามแยกทางเข้าบ้านต่างอย โดยมากตามช่องที่จะขึ้นไปบนเขา (กจช. สร. ๐๒๐๑.๓๒/๑๔ “การเคลื่อนไหวกองภาคอีสาน”)

นอกจากนี้ในรายงานของฝ่ายทหารยังระบุว่า “มีนายลี้ม พลนาคู กำหนดตำบลภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นายเจียม ระวังโสม (ควรเป็น นายเขียน งามลาโสม จะถูกต้อง - ผู้วิจัย) กำหนดตำบลต่างอย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นผู้ทำการติดต่อช่วยเหลือคณะต่อต้านอย่างใกล้ชิด และได้รับจ่ายอาวุธประจำทุกคน” นอกจากนี้ชาวบ้านและผู้นำทองถิ่นจำนวนมากให้การสนับสนุนคณะต่อต้านแล้ว ยัง “ทราบข่าวข้าราชการในจังหวัดสกลนครและกาฬสินธุ์ส่วนมากได้ร่วมในเป็นสมัครพรรคพวกของคณะต่อต้านอีกด้วย” (กจช. สร. ๐๒๐๑.๓๒/๑๔ “การเคลื่อนไหวกองภาคอีสาน”)

นายอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อดีตเสรีไทยสกลนคร ได้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวกองภาคอีสานครั้งนั้นว่า “เราทุกคนที่เป็นเสรีไทยมีความจงรักภักดีต่ออาจารย์ปรีดี เราต้องลุกฮือขึ้นเพื่อยึดอำนาจคืน ต้องการให้อาจารย์ปรีดีกลับคืนแผ่นดินไทยในลักษณะที่มีชัยชนะ เมื่อรวมกำลังกันแล้ว ได้แบ่งออกเป็นหลายพวก พวกหนึ่งโจมตีทหาร อีกพวกหนึ่งเข้ายึดสถานีตำรวจ ตกลงกันเรียบร้อย เคลื่อนกำลังลงมาจากภูพานสัก ๑ กิโลเมตร มีคนตามมาบอกว่า พี่เลี้ยงสั่งให้คืนกลับไป และบอกให้ยุติเด็ดขาด โดยอ้างว่า อาจารย์ปรีดีปราศรัยทางวิทยุกระจายเสียงจากสิงคโปร์มายังประเทศไทย ขอร้องให้ยุติ” (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร, สัมภาษณ์)

นายอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อดีตเสรีไทยสกลนคร
อดีตนายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร ๒ สมัย

นายปรีดี พนมยงค์ ปราศรัยจากสิงคโปร์ในครั้งนั้นมีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “องค์การเสรีไทยได้สร้างขึ้นเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นเป็นการเฉพาะ ไม่ใช่เพื่อประหัตประหารคนไทยด้วยกันเอง องค์การนี้ได้เลิกแล้วเมื่อสงครามสิ้นสุดลง ข้าพเจ้าใคร่ร้องต่อผู้ครองอำนาจ ไม่ให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการทำทนายเพื่อนฝูงของข้าพเจ้า” (สุภาพบุรุษ อ่างใน สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, ๒๕๓๒: ๒๙๓)

ด้วยความที่นายเตียง ศิริขันธ์ เคารพและศรัทธาต่อนายปรีดี พนมยงค์ เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ระงับการต่อสู้ในวิธีการที่ต้องใช้กำลังอาวุธและได้เปลี่ยนแผนการต่อสู้ใหม่ โดยเรียกนายสนธิ ประสทธิพันธ์ และนายสวัสดิ์ ตราชู อดีตแกนนำเสรีไทยสกลนคร ไปพบที่บ้าน

ลาดกระเฉอบนภูพาน และมอบหมายให้ทั้งสองคนไปลักลอบ
ก่อวินาศกรรมทางรถไฟ เพื่อให้เป็นข่าวว่า ประชาชนต่อต้านคณะ
รัฐประหาร ต่างประเทศจะได้ไม่รับรองรัฐบาลที่มาจากคณะรัฐประหาร
(สวัสต์ ตราชู, สัมภาษณ์) การก่อวินาศกรรมคราวนั้นทำไปพอเป็นพิธี
ไม่เกิดความเสียหายมากนัก ต้องการให้เป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์
เท่านั้น ผลของการเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ทำให้นานาชาติ
ไม่รับรองรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร จนกระทั่งจอมพล ป.
พิบูลสงคราม ส่งทหารไปช่วยสหประชาชาติรบในเกาหลี รัฐบาลจึง
ได้รับการรับรองจากนานาชาติ (อภิสิทธิ์ กิจเจริญสิน ใน ปริชา
ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓: ๔๕-๔๖)

จากการเคลื่อนไหวดังกล่าวมีผลทำให้ฝ่ายคณะรัฐประหาร
เชื่อว่า นายเตียง ศิริขันธ์ และอดีตพลพรรคเสรีไทย ทำการต่อต้าน
คณะรัฐประหาร จึงนำไปสู่การประกาศจับนายเตียง ศิริขันธ์ และจับกุม
เสรีไทยสกลนครในเวลาต่อมา คณะรัฐประหารได้สั่งให้ พ.ต.อ. หลวง
พิชิตธุระการ พร้อมกำลังทหารสังกัดจังหวัดนครราชสีมา จำนวนถึง
๕ กองร้อย ออกตามล่านายเตียง (สวัสต์ ตราชู, สัมภาษณ์) แต่
นายเตียงสามารถรอดพ้นการจับกุมของเจ้าหน้าที่ไปได้ตลอดเวลา
เพราะได้รับความช่วยเหลือจากชาวบ้านอดีตพลพรรคเสรีไทยที่รักและ
ศรัทธานายเตียง ให้ที่หลบซ่อนอำพรางตัวจนเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับกุม
ได้ ด้วยเหตุนี้ สื่อมวลชนจึงให้สมญานามนายเตียงว่า “ขุนพลภูพาน”
(ผจญ ศิริมาศ, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตามภายหลังชาวบ้านซึ่งให้ที่หลบซ่อนแก่นายเตียง
ศิริขันธ์ ต่างถูกเจ้าหน้าที่จับมาซ้อมทำร้ายร่างกายให้ออมรับสารภาพ
บอกที่หลบซ่อนของนายเตียง กอปรกับญาติ และกลุ่มเพื่อนเสรีไทยของ
นายเตียงถูกจับกุมเป็นเหตุให้นายเตียงอยู่ในภาวะถูกกักต้อน จึงตัดสินใจ
ติดต่อบอঝตัวต่อตำรวจ ในวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ ภายหลัง

การมอบตัว นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นผู้ติดต่อขอประกันตัว ออกมาโดยมีหลักทรัพย์จำนวน ๒ แสนบาท (สยามนิกร ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๑)

นอกจากนายเตียงจะตกเป็นจำเลยคดี “กบฏแบ่งแยกดินแดน” ในคราวนั้น แล้วยังมีอดีตเสรีไทยสกลนครจำนวน ๑๗ คน ตกเป็น จำเลยอีกด้วย รายชื่อจำเลยทั้ง ๑๘ คน ที่ถูกพนักงานอัยการฟ้องต่อ ศาลจังหวัดสกลนคร มีดังนี้ (ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณารักษ์), ๒๕๔๓: ๑๐๐)

๑. นายเตียง ศิริขันธ์
๒. นายพินัย แสงพันธ์
๓. นายอุกฤษ ทศนเอี่ยม
๔. เรืออากาศโท พีระ ศิริขันธ์
๕. นายทอง วงศ์กาฬสินธุ์
๖. นายสิงห์ เมืองโคตร
๗. นายครอง จันดาวงศ์
๘. นายธาดา ศานตินิรันดร
๙. นายสนิท นวลมณี
๑๐. นายจันทร์ ศรีแก้ว
๑๑. นายสว่าง ปริญญาพล
๑๒. นายเขียน จันลาโสม
๑๓. นายมีชัย อาสาเสน
๑๔. นายคล้าย ทาพวง
๑๕. นายประพันธ์ เฟ่งพินิจ
๑๖. ร.ต. เสรี นวลมณี
๑๗. ร.ต. ประหยัด บำเพ็ญสิทธิ์
๑๘. นายเล็ก เตมียชาติ

ข้อกล่าวหาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องต่อศาลจังหวัด สกลนครก็คือ ข้อหาฐานสมคบกันพยายามจะก่อการขบถเพื่อทำลาย รัฐบาล พร้อมกับมีอาวุธปืน กระสุนปืน และวัตถุระเบิดไว้โดยมิได้รับ อนุญาต นอกจากนี้ในสำเนาฟ้องยังระบุว่า “ระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๙๐ นายเตียงได้ประกาศชักชวนประชาชนที่จังหวัดสกลนคร ให้คิด แบ่งแยกจากไทย และรวบรวมพวกลาวด้วยกันขึ้นเป็นรัฐลาว และ ขึ้นตรงต่อสันนิบาตเอเชียอาคเนย์ โดยมีตนเองเป็นนายกรัฐมนตรี และนายเตียงได้กล่าวยุยงพวกที่อยู่ร่วม ด้วยให้คิดจัดการแบ่งแยก ประเทศไทยออกเป็น ๔ รัฐ และรวบรวมกำลังเพื่อจะทำการปฏิวัติ ซึ่งการกระทำของนายเตียงนี้มีความผิดฐานพยายามกบฏและยุยง ให้เกิดความกระด้างในหมู่ประชาชน” (กจข. ก/ป๗/๒๕๙๑/๘ ข)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ฝ่ายรัฐบาลได้กล่าวอ้าง เหตุการณ์ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๙๐ ซึ่งเป็นเดือนที่นายเตียง ศิริขันธ์ ก่อตั้งองค์การสันนิบาตเอเชียอาคเนย์ขึ้นนั่นเอง ซึ่งมีเป้าหมาย เพื่อช่วยเหลือประเทศกลุ่มอินโดจีนในการกู้ชาติ มิใช่เรื่องของการ แบ่งแยกดินแดนอย่างไร

ในทัศนะของนายอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร ลูกศิษย์ ผู้ใกล้ชิดนายเตียง ศิริขันธ์ อดีตสมาชิกเสรีไทยสกลนคร ยืนยันว่า เป็นการใส่ร้ายป้ายสีกันในทางการเมือง นายเตียงไม่เคยคิดที่จะ แบ่งแยกดินแดนออกจากประเทศไทยแต่อย่างใด เรื่องการแบ่งแยก ดินแดนนั้นเป็นความคิดที่เกิดขึ้นขณะที่ฝ่ายญี่ปุ่นเข้ายึดครอง ประเทศไทย และฝ่ายรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ร่วมมือกับ ฝ่ายญี่ปุ่น นายเตียงกับเพื่อนๆ ในขบวนการเสรีไทยมีความคิดที่จะ ยึดเอาภาคอีสานเป็นเขตต่อต้านญี่ปุ่น โดยประกาศตัวเป็นอิสระไม่ขึ้น กับรัฐบาลที่มีฝ่ายญี่ปุ่นอยู่เบื้องหลัง (อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อ้างใน อติเรก บุญคง, ๒๕๓๘ : ๑๖๑) ซึ่งก็ตรงกับหลักฐานของ

หลักฐานของนายฉันทนาที่ได้กล่าวไว้ใน **X.O. Group เรื่องภายใน ขบวนการเสรีไทย** (นายฉันทนา (นามแฝง), ๒๕๒๒ : ๖๔-๖๖) อย่างไรก็ตามแม้นายเตียงจะไม่ได้คิดเรื่องการแบ่งแยกดินแดน แต่นายเตียงก็ได้ทำการเคลื่อนไหวโดยรวบรวมกำลังคนเพื่อต่อต้าน คณะรัฐประหารบนเทือกเขาภูพาน โดยที่นายเตียงเห็นว่า การกระทำ ของคณะรัฐประหารในครั้งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงจำเป็นต้องต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐบาลของประชาชนอย่างแท้จริง (สรศักดิ์ งามขจร- กุลกิจ, ๒๕๓๒ : ๒๙๕) ฉะนั้นข้อกล่าวหา “กบฏแบ่งแยกดินแดน” จึงเป็นการใส่ความเพื่อปราบปรามศัตรูทางการเมืองต่างหาก (พรภิรมณ์ เชียงกุล, ๒๕๓๕ : ๑๑๕) เพราะโดยแท้จริงแล้ว นายเตียงเคลื่อนไหวและ ต่อสู้ทางการเมือง โดยคำนึงถึงประชาธิปไตยและประชาชนเป็นสำคัญ มิใช่กระทำเพื่อ “แบ่งแยกดินแดน” ตามข้อกล่าวหาแต่อย่างใด

การตั้งข้อหาแบ่งแยกดินแดนเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการเกรงกลัว อิทธิพลของรัฐที่มีต่อนายเตียงและอดีตเสรีไทย และขณะเดียวกัน ก็เป็นการกำจัดอดีตกองบัญชาการใหญ่ของค่ายเสรีไทยในอีสาน และยัง เป็นค่ายใหญ่ในการฝึกอาวุธให้แก่ขบวนการเสรีลาว ดังนั้น จึงไม่แปลก ที่ฝ่ายรัฐประหารจะทำการกวาดล้างสกลนครเป็นแห่งแรก พร้อมกับ ข้อกล่าวหาแบ่งแยกดินแดน (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, ๒๕๔๖ : ๔๔๘) ซึ่งข้อกล่าวหาดังกล่าว นายเตียงต้องต่อสู้คดีในศาลนานถึง ๓ ปี ศาลจึงยกฟ้องเนื่องจากพยามหลักฐานไม่เพียงพอ (ปริชชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ), ๒๕๔๓ : ๑๐๐)

นโยบายที่จะกำจัดปรักษ์ทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และคณะรัฐประหารมิได้กระทำเฉพาะนายเตียง ศิริขันธ์ เท่านั้น นักการเมืองภาคอีสานคนอื่นๆ ที่เป็น แกนนำพรรคสหชีพ ได้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายจำลอง ดาวเรือง นายถวิล อุดล นายฟอง สิทธิธรรม และนายทิม ภูริพัฒน์ (ไทยน้อย (เสลา เรขารุจิ), ๒๕๓๑ :

๒๑๒) ก็ถูกจับในข้อหากบฏแบ่งแยกภาคอีสานด้วย แต่ก็ไม่มีหลักฐานเพียงพอ ศาลจึงได้ปล่อยตัวให้เป็นอิสระเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม แม้ฝ่ายอำนาจนิยมจะพยายามคุกคามและจำกัดบทบาทของบรรดาอดีตสมาชิกเสรีไทยที่ใกล้ชิดนายปรีดี พนมยงค์ก็ตาม แต่ความพยายามของฝ่ายนายปรีดีที่จะโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ยังคงมีอยู่ ทั้งๆ ที่เวลานั้น นายปรีดี ลี้ภัยไปอยู่ที่ประเทศจีนก็ตาม ก็ได้หาทางเล็ดลอดเข้ามาในประเทศไทยร่วมมือกับพรรคพวกที่เคยร่วมงานเสรีไทยมาก่อน มีทั้งที่เป็นนักการเมืองพลเรือน และนายทหารเรือ พยายามยึดอำนาจจากรัฐบาลจอมพล ป. (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ๒๕๓๘: ๔๑๒) แต่ก็ล้มเหลว กลายเป็น “กบฏวังหลวง” การพยายามโค่นล้มอำนาจจอมพล ป. และคณะรัฐประหารครั้งนี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการต่อต้านพวกที่ถือว่าเป็น “ปฏิกริยาที่ทำลายระบอบประชาธิปไตย” โดยมีหลักการว่า “เพื่อฟื้นระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๙” และเรียกขบวนการของตนว่า “ขบวนการประชาธิปไตย ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒” (ปรีดี พนมยงค์, ๒๕๒๖: ๗๖)

การเคลื่อนไหวครั้งนี้ นายเตียง ศิริขันธ์ ไม่ได้เข้าร่วมด้วย (ปรีดี พนมยงค์, ๒๕๒๖: ๗๓) แต่มีคนสนิทของตนร่วมปฏิบัติการ เช่น นายวิสุทธ์ บุษยกุล นายสวัสดิ์ ตราชู โดยได้รับการติดต่อจากนายถวิล อุดล ให้ช่วยหาคนเข้าร่วมขบวนการ (สวัสดิ์ ตราชู อ้างใน สรศักดิ์งามขจรกุลกิจ, ๒๕๓๒: ๓๐๒-๓๐๓) ความล้มเหลวในการเคลื่อนไหว จนกลายเป็นกบฏวังหลวงครั้งนี้ เกิดจากความบกพร่องในการประสานงานและความไม่แน่นอนในการปฏิบัติการเพื่อยึดอำนาจ จนนำไปสู่ความพ่ายแพ้และถูกปราบปรามอย่างรุนแรงเจ็บขาดในเวลาต่อมา อาจกล่าวได้ว่า ความปราชัยครั้งนี้นำไปสู่ความสูญเสียของนักการเมืองฝ่ายประชาธิปไตยอย่างใหญ่หลวงชนิดที่ยากจะกู้กลับคืนได้ นั่นคือ

นายเตียง ศิริขันธ์ กับนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

นายปรีดี พนมยงค์ ต้องลี้ภัยการเมืองไปต่างประเทศ (จีนและฝรั่งเศส) นับแต่นั้นจนกระทั่งอสัญกรรมในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ในขณะที่นักการเมือง ซึ่งเป็นอดีตเสรีไทยที่ใกล้ชิดกับนายปรีดี พนมยงค์ คือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง และนายทองเปลว ชลภูมิ ล้วนถูกตำรวจจับกุม และถูกฆ่าด้วยการยิงทิ้งอย่างทารุณใน เช้ามีดของวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ณ หลักกิโลเมตรที่ ๑๑ บางเขน (ชาฎิวิทย์ เกษตรศิริ, ๒๕๓๘: ๔๑๒) จึงเป็นอันว่า หลังกบฏวังหลวง อดีตผู้นำขบวนการเสรีไทยสายอีสานที่เป็นปรปักษ์กับฝ่ายรัฐบาล ได้ถูกกำจัดไปจนเกือบหมดสิ้น คงเหลือเพียงนายเตียง ศิริขันธ์ ที่รอดพ้น

จากการถูกจับกุมครั้งนี้ แต่ก็ไม่สามารถที่จะแสดงปฏิกิริยาต่อต้านรัฐบาลได้แต่อย่างใด

นายเตียง ศิริขันธ์ ได้บรรยายความรู้สึกของตนต่อการสูญเสียเพื่อนร่วมอุดมการณ์ครั้งนี้ว่า “การตายของพวกนายทำให้เราเศร้าใจและว่าเหว่มาก แต่เมื่อนึกถึงการตายในสภาพเดียวกันของนักการเมืองและบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์อีกหลายคนก็พอจะทำให้เราคลายความขมขื่นลงไปบ้าง ส่วนด้านประชาชนแล้วก็รู้สึกว่าจะเป็นเรื่องทำลายขวัญกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะประชาชนชาวอีสาน การตายของพวกนายมิใช่เป็นการหลู่เกียรติกันอย่างเดียว แต่เป็นการทำทนายประชาชนชาวอีสานทั้งหมด...ถึงแม้พวกนายจากไปแล้วก็ตาม เรายังคงยึดมั่นในอุดมการณ์สละชีพอยู่อย่างเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แต่ชีวิตและความเป็นอยู่ของเราขณะนี้ ทั้งในด้านส่วนตัวและการเมือง ตกอยู่ในสภาวะที่เลวร้ายที่สุด มันเป็นอุปสรรคอันสำคัญยิ่งที่เราไม่สามารถปฏิบัติงานใดได้ดังปรารถนา ถ้าหากว่าเรามีอิทธิพลทางการเมืองขึ้นเมื่อใด เมื่อนั้นเราจะดำเนินงานตามอุดมคติของเราทันที” (จากบันทึกของนายเตียง ศิริขันธ์ ที่มีต่อสหായร่วมอุดมการณ์ของเขาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒)

ต่อมาแม้นายเตียง ศิริขันธ์ จะได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. สมัยที่ ๔-๕ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๔๙๕ ก็ตาม แต่เขาก็ต้องหลบหนาททางการเมืองลงไปอย่างมาก ในที่สุดวาระสุดท้ายของนายเตียง ศิริขันธ์ ก็มาถึง เขาได้หายตัวไปอย่างลึกลับระหว่างวันที่ ๑๒-๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ มาปรากฏกายหลังว่าถูกอำนาจเถื่อนภายใต้การนำของ อธิปัตติารวจ เผ่า ศรียานนท์ ส่ง “อัศวิน” และพรรคพวกมา “รัดคอตาย” และนำไป “ย่างศพ” ฝังทิ้งที่ป่าจังหวัดกาญจนบุรี พร้อมกับอดีตเสรีไทยอย่างนายชาญ และนายเล็ก บุนนาค (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ (บรรณาธิการ), ๒๕๔๔ : (๙))

การสังหารโหดครั้งนี้ถือเป็นการยุติบทบาททางการเมืองอย่างถาวรของ “ขุนพลภูพาน” อดีตผู้นำขบวนการเสรีไทยสายอีสาน และถือว่าฝ่ายอำนาจนิยมได้กำจัดปักษ์ทางการเมืองที่เรียกขานกันว่า “สี่ขุนพลอีสาน” อย่างสิ้นเชิง เหลือไว้เพียงความทรงจำในหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อเอกราช ประชาธิปไตย และประชาชนชาวไทย

การจากไปของวีรบุรุษประชาธิปไตยอย่างนายเตียง ศิริขันธ์ ทำให้นึกถึงคำกล่าวของศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุญยกุล อดีตเสรีไทยแห่งค่ายบ้านโนนหอม จังหวัดสกลนคร ที่ว่า “นายเตียงทำทุกอย่างเพื่อชาติ แต่ต้องตาย เพราะมีคนไทยที่เลวทราม และมีจิตใจโหดเหี้ยมเหมือนสัตว์ป่า หลอกเอาไปฆ่าด้วยการรัดคอ ชาติได้ทำอะไรแก่นายเตียงบ้าง สกลนครได้ทำอะไรแก่นายเตียงบ้าง เราควรจะทำอะไรให้แก่คนผู้นี้บ้างไหม หรือจะคอยให้คนอื่นทำให้” (ร.ต. เสรี นวลมณี และวิสุทธ์ บุญยกุล, ๒๕๔๓ : ๒๓ - ๒๔)

unaşu

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ เริ่มขึ้น ประเทศไทยได้ประกาศวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด แต่เมื่อกองทหารญี่ปุ่นบุกเข้าประเทศไทยในเช้าตรู่วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ พร้อมกับยื่นข้อเสนอให้รัฐบาลไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านเข้าไปในพม่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ตกลงยินยอมตามข้อเสนอของฝ่ายญี่ปุ่น และต่อมาได้ประกาศเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่น การที่ประเทศไทยได้ละทิ้งนโยบายวางตัวเป็นกลางแล้วเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายญี่ปุ่น ทำให้มีฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวจำนวนมาก ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

นายปรีดี พนมยงค์ หนึ่งในรัฐมนตรีของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพราะเห็นว่าการนำพาประเทศเข้าร่วมสงคราม โดยเป็นศัตรูกับฝ่ายสัมพันธมิตรจะเป็นอันตรายต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง นายปรีดี พนมยงค์ จึงร่วมกับผู้ที่มีแนวคิดสอดคล้องกัน เช่น นายสงวน ตุลารักษ์ นายดิเรก ชัยนาม นายเตียง ศิริขันธ์ และนายจำกด พลากร เป็นต้น จัดตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมพลังคนไทยผู้รักชาติต่อต้านญี่ปุ่นผู้รุกราน และปฏิบัติการเพื่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองว่า เจตนารมณ์ที่แท้จริงของราษฎรไทยไม่เป็นศัตรูกับสัมพันธมิตร ต่อมาขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นของคนไทยในประเทศและต่างประเทศ ได้รวมตัวปฏิบัติการเป็นขบวนการเดียวกันในนาม “ขบวนการเสรีไทย” (Free Siamese Movement)

ขบวนการเสรีไทยในประเทศมีนายปรีดี พนมยงค์ หรือ “รัฐ” เป็นหัวหน้า ใช้ดีกโดมมหาวิทาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง และ

ทำเนียบท่าช้างเป็นศูนย์บัญชาการใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งค่ายเสรีไทยอยู่ทั่วประเทศ ในภาคอีสานมีนายเตียง ศิริขันธ์ เป็นแกนหลัก ร่วมกับนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายจำลอง ดาวเรือง และนายถวิล อุดล จัดตั้งขบวนการเสรีไทยสายอีสาน โดยเริ่มดำเนินการจัดตั้งในเขตจังหวัดสกลนครเป็นแห่งแรกของภาคอีสาน แล้วจึงขยายไปยังจังหวัดอื่นๆ เช่น มหาสารคาม อุดรธานี นครพนม เป็นต้น

การจัดตั้งขบวนการเสรีไทยในจังหวัดสกลนคร มีนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งใช้รหัสลับว่า “พลูโต” เป็นหัวหน้าใหญ่ หรือผู้บัญชาการกองทัพลเรือ (ท.พ.ร.) จัดตั้งค่ายฝึกพลพรรคเสรีไทยแห่งแรกที่บ้านโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งถือว่าเป็นค่ายแรกของภาคอีสาน ต่อมาได้มีการจัดตั้งค่ายแห่งอื่นๆ ตามอำเภอต่างๆ อีก เช่น ค่ายบ้านโพนก้างปลา อำเภอเมืองสกลนคร ค่ายดงพระเจ้า บ้านหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน ค่ายบ้านตาตภูวง อำเภอวาริชภูมิ เป็นต้น มีศูนย์บัญชาการใหญ่อยู่ที่ค่ายดานนกยูง บ้านเต่างอย อำเภอเต่างอย

ขบวนการเสรีไทยสายสกลนครได้รับการสนับสนุนด้านอาวุธ ยุทธสัมภาระและอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยจากฝ่ายสัมพันธมิตร คือ สหรัฐอเมริกา (ค่าย A บ้านหนองหลวง) อังกฤษ (ค่าย B บ้านเต่างอย) และจีน (ค่าย C บ้านโพนก้างปลา) อาวุธบางส่วน นายเตียง ศิริขันธ์ และคณะไปรับมาจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บางครั้งฝ่ายสัมพันธมิตรก็ใช้วิธีทิ้งร่มอาวุธ ในเขตจังหวัดสกลนคร อาวุธเหล่านี้ส่วนหนึ่งถูกนำไปเก็บไว้ที่ถ้ำบนภูพาน ปัจจุบันเรียกว่า “ถ้ำเสรีไทย” อยู่ในเขตบ้านลาดกระเมอ ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ค่ายเสรีไทยสกลนคร นอกจากเป็นแหล่งฝึกอาวุธให้กับพลพรรคเสรีไทยสกลนครเอง แล้วยังต้องฝึกอาวุธให้แก่เสรีไทยจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานด้วย เช่น มหาสารคาม อุดรธานี และนครพนม เป็นต้น

ผู้เข้ารับการฝึกมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง ส่วนใหญ่เป็นชายฉกรรจ์ ส่วน
แกนนำที่เป็นครูฝึกและผู้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยสกลนครจะเป็นคนสนิท
ของนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งมักจะเป็นครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และลูกศิษย์
ที่ใกล้ชิด ได้แก่ นายสนธิ ประสิทธิ์พันธ์ นายสวาสดี และนายสวัสดิ์
ตราชู นายครอง จันดาวงศ์ นายสหัส กาญจนะพังคะ นายเรวัต
ชื่นสำราญ นายพินัย แสงพันธ์ และนายทอง เกษรมาลา เป็นต้น
นอกจากนี้ยังมีเสรีไทยที่เป็นนักเรียนนอก เช่น นายกฤษณ์ (อัมพร)
โตษยานนท์ และนายอานวย (กัลป์) พูลพิพัฒน์ และทหารสัมพันธมิตร
เช่น พันตรี บาทหลวงฮอลิเดย์ พันตรี สไมเลย์ เป็นต้น

เหล่าพลพรรคเสรีไทยสกลนครเข้าร่วมปฏิบัติการใต้ดินครั้งนี้
ด้วยอุดมการณ์แห่งความรักชาติ และความเสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง
ต้องการต่อสู้เพื่อรักษาเอกราชอธิปไตยที่สมบูรณ์ของชาติ โดยไม่มี
ผลประโยชน์ส่วนตัวแอบแฝงแต่อย่างใด และในงานกู้ชาติคราวนี้มี
เสรีไทยสกลนครแห่งค่ายบ้านโนนหอม คือ นายเกษม เกษมศานต์ ต้อง
พลีชีพอันเนื่องมาจากประสพอุบัติเหตุในขณะที่ฝึกการใช้อาวุธที่ทันสมัย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลงในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
เสรีไทยสกลนคร ได้มีส่วนในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นที่มุกดาหารด้วย
และได้เข้าร่วมพิธีสวนสนามของพลพรรคเสรีไทยทั่วประเทศที่อนุสาวรีย์
ประชาธิปไตย กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ต่อหน้า
นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้าขบวนการ
เสรีไทย

นอกจากเสรีไทยสกลนครจะมีบทบาทสำคัญในการต่อต้านทหาร
ญี่ปุ่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว ภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลง
สมาชิกเสรีไทยสกลนครส่วนหนึ่งได้มีส่วนสนับสนุนขบวนการกู้ชาติ
ในประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในลาวและเวียดนาม เช่น ช่วยฝึกอาวุธให้ทหาร
ของขบวนการกู้ชาติ จัดส่งอาวุธที่เหลือจากงานเสรีไทยไปให้ เป็นต้น

นอกจากความช่วยเหลือดังกล่าวแล้วยังได้มีการก่อตั้ง “สันนิบาตแห่งเอเชียอาคเนย์” (Union of Southeast Asia) ซึ่งมีนายเตียง ศิริจันทร์ เป็นประธาน มีวัตถุประสงค์เพื่อผนึกกำลังกันต่อต้านลัทธิอาณานิคม และช่วยเหลือกันในการต่อสู้เพื่อเอกราช อย่างไรก็ตามองค์การนี้เป็นเพียงการเริ่มต้นยังดำเนินการไม่ได้มากเท่าที่ควรก็เกิดการรัฐประหารโดยกลุ่มอำนาจนิยม-อนุรักษ์นิยม ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐประหารครั้งนี้ทำให้การสนับสนุนขบวนการกู้ชาติในกลุ่มประเทศอินโดจีนสิ้นสุดลง เพราะรัฐบาลช่วงนั้นไม่เห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าว

การรัฐประหารโดยกลุ่มทหารในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ นำมาซึ่งการชะงักงันของระบอบประชาธิปไตย และมีความพยายามกำจัดนายปรีดี พนมยงค์ และผู้ใกล้ชิดรวมทั้งแกนนำเสรีไทยอีสานด้วยโดยอาศัย “กรณีสวรรคตของรัชกาลที่ ๘” มาเป็นข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการล้มล้างประชาธิปไตยและกำจัดศัตรูทางการเมือง

นายเตียง ศิริจันทร์ ผู้นำเสรีไทยสายอีสานซึ่งมีความใกล้ชิดกับนายปรีดี พนมยงค์ ได้ทำการเคลื่อนไหวโดยรวบรวมกำลังคนทั้งชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และข้าราชการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอดีตเสรีไทยสกลนคร ต่อต้านคณะรัฐประหารบนเทือกเขาภูพาน นายเตียงให้เหตุผลในการต่อต้านคณะรัฐประหารครั้งนี้ว่า รัฐบาลของคณะรัฐประหารไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเป็นต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐบาลของประชาชนอย่างแท้จริง การเคลื่อนไหวของนายเตียงและอดีตเสรีไทยสกลนคร ได้ถูกกล่าวหาว่าเป็น “กบฏแบ่งแยกดินแดน” การตั้งข้อหาที่รุนแรงเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความหวั่นเกรงอิทธิพลของรัฐที่มีต่อนายเตียงและอดีตเสรีไทย ขณะเดียวกันก็มุ่งหวังที่จะกำจัดอดีตกองบัญชาการใหญ่ของค่ายเสรีไทยอีสาน และยังเป็นค่ายใหญ่ในการฝึกอาวุธให้แก่ขบวนการกู้ชาติในประเทศอินโดจีนด้วย ดังนั้น จึง

ไม่แปลกเลยที่ฝ่ายรัฐประหารจะทำการกวาดล้างสภากลางเป็นแห่งแรก พร้อมกับข้อกล่าวหา “กบฏแบ่งแยกดินแดน” ซึ่งในภายหลังศาลได้พิพากษายกฟ้อง นายเตียง ศิริขันธ์ และพวกรวม ๑๘ คน เพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ

อาจกล่าวได้ว่า ข้อกล่าวหา “กบฏแบ่งแยกดินแดน” เป็นการใส่ความเพื่อกำจัดศัตรูทางการเมือง เพราะโดยแท้จริงแล้วนายเตียง ศิริขันธ์ เคลื่อนไหวทางการเมืองโดยคำนึงถึงประชาธิปไตย และประชาชนเป็นสำคัญ มิใช่กระทำเพื่อ “แบ่งแยกดินแดน” ตามข้อกล่าวหาแต่อย่างใด

ความพยายามของฝ่ายอำนาจนิยมที่จะกำจัดนายปรีดี พนมยงค์ และบรรดาอดีตแกนนำเสรีไทยอีสานมาถึงจุดที่มีความชอบธรรมมากยิ่งขึ้นเมื่อเกิด “กบฏวังหลวง” ครั้งนั้นนายปรีดีซึ่งลี้ภัยไปอยู่ประเทศจีนได้เล็ดลอดเข้ามาในประเทศไทยร่วมกับอดีตเสรีไทย พยายามทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเรียกขบวนการของตนว่า “ขบวนการประชาธิปไตย ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒” แต่กระทำการไม่สำเร็จ จึงกลายเป็น “กบฏวังหลวง” ความพยายามฟื้นฟูประชาธิปไตยที่ “ล้มเหลว” จนกลายเป็น “กบฏ” ครั้งนี้ทำให้ฝ่ายอำนาจนิยมใช้เป็นข้ออ้างกำจัดนักการเมืองแนวเสรีนิยม-สังคมนิยมอย่างเด็ดขาดและรุนแรงในเวลาต่อมา ดังปรากฏในกรณี “วิสามันท์ฆาตกรรม” แกนนำเสรีไทยอีสาน คือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายจำลอง ดาวเรือง นายถวิล อุดล และนายทองเปลว ชลภูมิ (ส.ส.ปราจีนบุรี) ในวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ แม้คราวนั้นนายเตียง ศิริขันธ์ จะรอดพ้นก็ตาม แต่ในที่สุดเขาก็ถูกอำนาจเถื่อนฆาตกรรมอย่างเหี้ยมโหดพร้อมกับอดีตเสรีไทยคนสนิท ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ณ ป่าเมืองกาญจนบุรี การสังหารโหดครั้งนี้ถือเป็นการปิดฉากบทบาททางการเมืองอย่างนิรันดร์ของ “ขุนพลภูพาน” เตียง ศิริขันธ์

อดีตผู้นำขบวนการเสรีไทยสายอีสาน ส.ส. ๕ สมัย และรัฐมนตรี ๓ สมัย
นักการเมืองผู้เป็นแบบอย่างของการต่อสู้เพื่อเอกราช ประชาธิปไตย และ
ประชาชนอย่างแท้จริง

ประวัติชีวิตและบทบาททางการเมืองของนายเตียง ศิริขันธ์
ถือเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การก่อร่างสร้างตัวของประชาธิปไตย
ไทย และทำนองเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของขบวนการ
เสรีไทยสกลนครย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งของประวัติศาสตร์
ขบวนการเสรีไทย ขบวนการใต้ดินที่ต่อสู้เพื่อเอกราชและอธิปไตยของ
ชาติ ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นผู้แพ้สงคราม ไม่ถูกยึดครอง
โดยประเทศสัมพันธมิตร ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สภาพดั้งเดิม ดำรงไว้
ซึ่งเอกราชและอธิปไตยของชาติมาจนกระทั่งทุกวันนี้

บรรณานุกรม

เอกสารที่ยังไม่ตีพิมพ์

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ.

เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี เลขที่แฟ้ม
สร.๐๒๐๑/๓๒/๑๔ เรื่องการเคลื่อนไหวทางภาคอีสาน (พ.ศ.
๒๕๙๐-๒๕๙๕)

บัญชีประมวลข่าวเหตุการณ์สำคัญเลขที่แฟ้ม กปป/๒๕๙๑/๘ ข. ความ-
เคลื่อนไหวของประชาชน

ละเอียด อภิวัตนะศิริ. บันทึกความทรงจำเสรีไทย, ม.ป.ป.

หนังสือ

เกียรติ ก้องไพร. "พัฒนาการทางความคิดและชีวิตทางการเมืองของครอง
จันดาวงศ์" ใน **ครุครอง จันดาวงศ์ ชะตากรรมที่เลือกไม่ได้**. พิมพ์
ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: พรรคสังคมนิยม มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๓๙.

กนต์ธีร์ ศุภมงคล. **การวิเทโศบายของไทย ระหว่างปีพุทธศักราช ๒๔๘๓
ถึง ๒๔๙๕**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗.
คมสรณ์ มาตุคาม (นานแฝง). **ครอง จันดาวงศ์ เขาคือใคร**. กรุงเทพฯ:
พิทักษ์ประชา, ๒๕๒๑.

จารุวรรณ ธรรมวัตร (บรรณานิการ). **คือผู้อภิวัฒน์**. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓.

เจียบ (ชัยสงค์) อัมพูนันทน์, ร.ต.อ. **มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้า**. พระนคร:
โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, ๒๕๐๑.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **ประวัติการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, ๒๕๓๘.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ (บรรณานิการ). **ปรีดี
พนมยงค์ และ ๔ รัฐมนตรีอีสาน+๑**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๔๔.

ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. **การเมืองสองฝั่งโขง**. กรุงเทพฯ: ศิลป
วัฒนธรรม, ๒๕๔๖.

เตียง ศิริขันธ์ และจำรัส สุขุมวัฒนะ. **หัวใจปฏิวัติในฝรั่งเศส**. ม.ป.ท.,
๒๕๔๐.

ท้าวอุ้น ชนะนิกร. **ความหลังของข้าพเจ้าท้าวอุ้น "ตินเย็น" ชนะนิกร**. แปล
โดย ปภัสสร โพธิญาณนท์, กรุงเทพฯ: ดวงกมล, ๒๕๒๐.

ทศ พันธุมเสน และจินตนา ยศสุนทร. **จากมหาสงครามสู่สันติภาพ**. พิมพ์
ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สถาบันปริทัศน์ พนมยงค์, ๒๕๔๒

ไทยน้อย (สลา เระชะรุจิ). **๒๕ คติกถา**. พระนคร: ประมวลสาส์น, ๒๕๑๓.

ธันวา ใจเที่ยง. **ลุงโฮ**. สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร, ๒๕๔๔.

นิยม รักษาพันธ์ (นายสีดอแก้ว, นามแฝง). **บันทึกลับเสรีไทยกุพาน**.
สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร, ๒๕๔๓.

_____. **๒๔๔๘ ครูอีสานกู้ชาติ**. สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร,
๒๕๔๓.

ประจิต วราภรณ์. **วรรณกรรมเสรีไทย**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, ๒๕๔๐.

ปรีชา ธรรมวินทร และสมชาย พรหมโคตร (บรรณาธิการ). **จากยอดโดม
ถึงกุพาน: บันทึกประวัติศาสตร์ฉบับสามัญชนบนเส้นทางประชา-
ธิปไตย**. สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร, ๒๕๔๓.

ปรีดี พนมยงค์. **ประสบการณ์และความเห็นบางประการของรัฐบุรุษอาวุโส
ปรีดี พนมยงค์**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๒๖.

พรภิรมณ์ เขียงกุล. **ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ: โอเดียน
สโตร์, ๒๕๓๕.

มาลัย ชูพินิจ (นายจันทนา, นามแฝง). **X.O. Group เรื่องภายในขบวนการ
เสรีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: เศรษฐบุรุษ, ๒๕๒๒.

วงศ์ พลนิกร. "นโยบายต่างประเทศที่พึงปรารถนาและแนวความคิดของ
ท่านปรีดี พนมยงค์" ใน **วันปรีดี พนมยงค์ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.

วัฒน์ วรลยางกูร. **ทีระลึกไขแสง สุกใส (ไขแสง สุกใส ลูกผู้ชายหัวใจ
ไม่ผูกเชือก)**. ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุ
วรมหาวิหาร, ๒๕๔๓.

วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ (บรรณาธิการ). **เสรีไทยอุดมการณ์ที่ไม่ตาย**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, ๒๕๔๖.

วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. **ตำนานเสรีไทย**. เรียงไชย พุทธาโร (บรรณาธิการ).
กรุงเทพฯ : แสงดาว, ๒๕๔๖.

_____. **เสรีไทยวีรกรรมกู้ชาติ**. กรุงเทพฯ : แสงดาว, ๒๕๔๒.

วิสุทธ์ บุษยกูล. “เมื่อข้าพเจ้าทำงานกับครูเตียง ศิริขันธ์” ใน **วีรบุรุษ
นักประชาธิปไตยขุนพลภูพาน เตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยอีสาน**.
สุพจน์ ด้านตระกูล (บรรณาธิการ). นนทบุรี : สถาบันวิทยาศาสตร์
สังคม, ๒๕๔๐.

_____. “ระลึกถึงครูเตียง” ใน **วีรบุรุษนักประชาธิปไตยขุนพล
ภูพาน เตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยอีสาน**. สุพจน์ ด้านตระกูล
(บรรณาธิการ). นนทบุรี : สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม, ๒๕๔๐.

ศักดิ์ สิ้นธุระวิทย์ และคณะ. **เสรีไทยภูพาน ครอง จันดางค์**. ม.ป.ท.,
๒๕๔๖.

สมศักดิ์ ภูสุวรรณ. **๔๐ ปี ครูครอง จันดางค์ : จากหลักประหารสืบสาน
อุดมการณ์ประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการเมือง,
๒๕๔๔.

สีห์พนม พิษิตวารสาร. “เบื้องหลังนายฟอง สิทธิธรรมเป็นกบฏแยกดินแดน”
ใน **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพในภูมิตถนภิกขุ (อดีต
รัฐมนตรี ฟอง สิทธิธรรม)**, เล่มที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๕.

เสรี นวลมณี และ วิสุทธ์ บุษยกูล. **เสรีไทยสกลนคร**. สกลนคร : สถาบัน
ราชภัฏสกลนคร, ๒๕๔๓.

สุเทพ สุนทรเกสัช (บรรณาธิการ). **สังคมวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ (รวมบทความนักวิชาการต่างประเทศ)**. พระนคร :
โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑.

ไสว สุทธิพิทักษ์. **ดร.ปริดี พนมยงค์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๒๖.

สันติสุข ไสภณสิริ (บรรณานุกรม). **เอกราชได้มาด้วยการต่อสู้**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๓.

สุพจน์ ด่านตระกูล. **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยและการต่อต้านญี่ปุ่น**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: ตาลกุด, ๒๕๔๓.

_____. **นายปริดี พนมยงค์ เล่าเรื่อง “ขบวนการเสรีไทย”**. กรุงเทพฯ: จีราวรรณสุนทรณ์, ม.ป.ป.

สวัสดิ์ ตราชู. **ลับสุดยอดเมื่อข้าพเจ้าเป็นเสรีไทยกับขุนพลภูพาน เตียงศิริพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

สุชิน ดันติกุล. **รัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐**. พระนคร: สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. **ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๙๒**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

แอนดรูว์ กิลคริสต์. **เสรีไทยจากอังกฤษ**. แปลโดย ดุสิต บุญธรรม, กรุงเทพฯ: สันติภาพ, ๒๕๒๗.

อ้วน นาครทรรพ. “หลังจากเสรีไทยในจังหวัดอุดรธานี”, **จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. ๓(๓): ๖๓-๗๐ ; เมษายน - มิถุนายน ๒๕๑๙.

วิทยานิพนธ์

- เกื้อกุล ชวัญทอง. **พัฒนาการแนวความคิดสังคมนิยมในระบบพรรคการเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๙**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๓๙.
- ธงชัย พึ่งกันไทย. **ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายการต่อต้านของรัฐบาลไทย (พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๐๐)**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- พริยา คุ้มณะศิริ. **แนวคิดและบทบาททางการเมืองของทองอินทร์ ภูริพัฒน์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
- อดิเรก บุญคง. **บทบาทของขบวนการเสรีไทยสายอีสานและบทบาททางการเมืองของสมาชิกหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๙๕**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๖.
- อภิสิทธิ์ กิจเจริญสิน. **เตียง ศิริขันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๔๙๕**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๔๒.

หนังสือพิมพ์

- หนังสือพิมพ์ **เสรีราษฎร์** ฉบับวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๙.
- หนังสือพิมพ์ **สยามนิกร** ฉบับวันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๑.

สัมภาษณ์

ทุกท่านต่อไปนี้เป็นอดีตเสรีไทยสกลนคร
สัมภาษณ์โดย ปรีชา ธรรมวินทร

- คาน พิลาร์ักษ์** อายุ ๗๖ ปี, วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓.
คำน้อย มงคลนำ อายุ ๗๕ ปี, วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๕.
จำลอง นวลมณี อายุ ๘๔ ปี, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔.
จันทร์ดี ไชยบุญ อายุ ๘๔ ปี, วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๕.
เต็ม ทองเฟื่อง อายุ ๗๕ ปี, วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕.
เทียม ศิริจันทร์ อายุ ๘๔ ปี, วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๓.
ทองใบ เจริญดี อายุ ๗๓ ปี, วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕.
นิยม รักษาจันทร์ อายุ ๗๑ ปี, วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๓.
บุญทา นานาวัน อายุ ๗๕ ปี, วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๓.
บุญมา บุตรประสาร อายุ ๗๘ ปี, วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕.
ผจญ ศิริมาศ อายุ ๘๓ ปี, วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๓.
พระครูโสภณบุญญากร (บุญ นารโท) อายุ ๘๔ ปี, วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๕.
แพว ทานาลาด อายุ ๗๓ ปี, วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๕.
พุดิ วงศ์อนุ อายุ ๘๐ ปี, วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕.
พร ปาระพิมพ์ อายุ ๗๘ ปี, วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๕.
พันธ์ พรหมโคตร อายุ ๗๑ ปี, วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖.
วิสุทธ์ บุญยกุล อายุ ๘๐ ปี, วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓.
สวัสดิ์ ตราชู อายุ ๘๓ ปี, วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓.
สด สิทธิชนะศรี อายุ ๗๕ ปี, วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๕.
สนธิ ประสิทธิพันธ์ อายุ ๙๑ ปี, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๓.
สระ ทิพย์เนตร อายุ ๘๑ ปี, วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๔.
สาว งอยภูธร อายุ ๗๘ ปี, วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๔.
อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อายุ ๘๒ ปี, วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๓.

ประวัติผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ธรรมวินทร

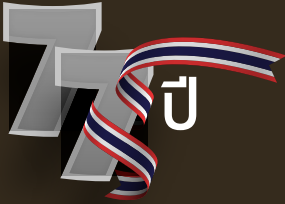

การศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกวิทยาศาสตร์)
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
- ร.บ. (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- น.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศศ.บ. (ประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ร.ม. (การปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การทำงาน

- ครูโรงเรียนบ้านหนองกร่าง อำเภอปอพลอย
จังหวัดกาญจนบุรี
- ปลัดอำเภออำนาจเจริญ และอำเภอภูซำบูน
จังหวัดอุบลราชธานี
- คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (๒๕๔๒-๒๕๔๖)
- ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
(๒๕๕๒-๒๕๕๕)
- รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
(๒๕๕๖-๒๕๖๐)
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (๒๕๖๐-๒๕๖๔)

วันสัปดาห์ไทย

ขบวนการเสรีไทยสกลนครเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเสรีไทยสายอีสาน มีนายเตียง ศิริขันธ์ เป็นหัวหน้าใหญ่ จัดตั้งค่ายฝึกพลพรรคเสรีไทยแห่งแรกที่บ้านโนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งถือว่าเป็นค่ายแรกของภาคอีสาน ต่อมาได้มีการจัดตั้งค่ายเสรีไทยตามอำเภอต่างๆ อีกหลายแห่ง เช่น ค่ายบ้านโพนก้างปลา อำเภอเมืองสกลนคร ค่ายดงพระเจ้า บ้านหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน ค่ายบ้านตาตวง อำเภอวาริชภูมิ เป็นต้น มีศูนย์บัญชาการใหญ่ อยู่ที่ค่ายदानนกยูง บ้านต่างอย อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร

นอกจากเสรีไทยสกลนครมีบทบาทสำคัญที่เคลื่อนไหวต่อต้านทหารญี่ปุ่น ช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว ภายหลังสงครามโลกสิ้นสุดลง อดีตเสรีไทยสกลนครส่วนหนึ่งยังได้มีส่วนสนับสนุนขบวนการกู้ชาติในกลุ่มประเทศอินโดจีน เช่น ช่วยฝึกอาวุธให้ทหารของขบวนการกู้ชาติลาวและเวียดนาม และจัดส่งอาวุธที่เหลือจากงานเสรีไทยไปให้ เป็นต้น และยังได้มีการก่อตั้ง “สันนิบาตแห่งเอเชียอาคเนย์” (Union of Southeast Asia) ซึ่งมีนายเตียง ศิริขันธ์ เป็นประธาน มีวัตถุประสงค์เพื่อผนึกกำลังกันต่อต้านลัทธิอาณานิคม และช่วยเหลือกันในการต่อสู้เพื่อเอกราช

